

Letošnji tradicionalni flosarski bal na Ljubnem ob Savinji je spet privabil veliko število gledalcev. Na sliki (zgoraj) vidimo flos, ki je drzno zarezal v hladne valove Savinje. Včasih so flosi redno pluli vse do Donave, danes plujejo le še za vsakoletni flosarski bal, ki je ena izmed najprivlačnejših turističnih prireditev v Sloveniji.

Jugoslovanski filmski festival v Pulju se je končal v nedeljo 2. avgusta, ko so tudi podelili težko pričakovane festivalske nagrade. Najvišjo nagrado je prejel hrvaški film »Lisice« režiserja Krsta Papiča. Slovenski filmski režiser Matjaž Klopčič je dobil bronasto areno za režijo filma »Oxygen«, glavni igralec v tem filmu Stevo Žigon je prejel za svojo vlogo zlato areno, enako visoko nagrado pa je prejel tudi snemalec Rudi Vavpetič. Na sliki: prizor iz filma Oxygen, na desni igralec Stevo Žigon.

rodna gruda 9

IZ VSEBINE

Začasno ali za stalno?

Kaj prinaša dolgoročni načrt razvoja Slovenije?

Lado Pohar: Nova šola v novem Cerknem

Janez Zrnec: Št. Gotard, ki ni v Švici

Izseljenska srečanja '70

Ljubljanska banka

Filatelija

Vaš kotiček

I. English section

John Blatnik in Yugoslavia

Naša beseda

Boris Urbančič: Kaj je jezikovna norma

France Bevk: Ma jeunesse

Partie française

Página en español

II. Začasno na tujem

Naši po svetu

Bogdan Finžgar: Na obisku

Kaj pravi psiholog

A. K.: Tegobe avtomatizacije

Moj otrok odrašča na tujem

»Na klancu«, celovečerni film po Cankarjevi povesti

Razstava »Naivni kiparji Jugoslavije«

Jože Prešeren: Spomenik izseljencem v Šentvidu

Slovenske ljudske vezenine v sliki in besedi

Otroci berite

Zima Vrščaj: Prvi šolski dan

Marija Mijot: Otroci prvokrat v gozdu

Janez Menart: Jesenski akvarel

Louis Adamič: Orel in korenine (odlomek)

Jože Olaj: Srčkani obiski

Slika na predzadnji strani platnic:

Ančka Tomašič: Kobansko

izdaja Slovenska izseljenska matica

letno sedemnajsto

urejajo Božo Kovač (glavni urednik)
Jože Prešeren (odgovorni urednik)
Ina Slokan (urednica)

uredniški odbor Tone Gošnik, Mile Klopčič,
Stane Lenardič, Ernest Petrin,
Zdenko Roter, Aca Stanovnik
Franc Šebjanič, Franc Šetinc

prevajalci Miha Cerar (za angleščino),
Viktor Jesenik (za francoščino),
Albert Gregorič (za španščino),

uredništvo Ljubljana, Cankarjeva 1/II, tel. 23-102

uprava Ljubljana, Cankarjeva 1/II, tel. 21-234

naročnina letna naročnina za posamezne države
znaša: Anglija 1,5,0 Lstg, Avstrija
80,00 Schl, Belgija 150,00 Bfr, Danska
21,00 Dkr, Finska 10,00 Fm,
Francija 15,00 FF, Grčija 90,00 Dr,
Holandija 11,00 Hfl, Italija 1.900,00 Lit,
Jugoslavija 37,50 din, Nemčija 12,00 DM,
Norveška 22,00 Nkr, Švedska 15,00 Skr,
Švica 13,00 Sfr, ZDA, Kanada in vse
ostale prekmorske države 5 US dolarjev

vplačila za dinarska vplačila: 501-8-51
za devize: 501-620-2-32009-3796
JUGOBANKA LJUBLJANA
ali po mednarodni poštni nakaznici

izhaja mesečno — v poletnem času izideta dve številki skupno

rokopisi rokopisov uredništvo ne vrača

tisk tiskarna »Kočevski tisk«, Kočevje

DRAGI PRIJATELJI,

pravočasno naročite svojo priljubljeno knjigo

Slovenski izseljenski koledar za leto 1971

Knjiga bo to pot obogatena z barvnimi slikami, cena pa bo ostala ista, to je 37,50 din ali 3,00 US\$ oziroma enakovrednost v drugih valutah.

Pišite nemudoma SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI v Ljubljani ali svojim ZASTOPNIKOM.

ROJAKI V ZDA IN KANADI,

koledar 1971 boste najhitreje prejeli, če ga boste naročili pri:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, Illinois 60632 USA

ali pri:

TIVOLI Enterprises, Inc.
6419 St. Clair Avenue
CLEVELAND, Ohio 44103
USA

Odreži!

**SLOVENSKA
IZSELJENSKA
MATICA**

Ljubljana, Cankarjeva 1/II

Nar o č a m

SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1971

..... izvodov

Naslov:
.....
.....
.....

PAVLIHA

V Pavlihovi stoletni pratiki vas čaka mnogo zanimivosti.

Naročila sprejema:
»PAVLIHA« p. p. 208/IV
LJUBLJANA

Dobra volja je najbolja, to vam pa »Pavliha« da, ker prinese vam vsak teden novih šal za ha-ha-ha!

Naročila sprejema:
»PAVLIHA« p. p. 208/IV
LJUBLJANA

Bodi star, bodi mlad, vsak »Anteno« bere rad, ker svetuje, poučuje misli kreše, znanje kuje!

Naročila sprejema:
»PAVLIHA« p. p. 208/IV
LJUBLJANA

antena

za mlade po srcu

DRAGI ROJAKI!

Ali ne bi bilo lepo, ko bi vas vsak teden obiskal prijatelj iz domovine in vam povedal, kaj je novega, kakšne uspehe so dosegli delovni ljudje in kaj jih tare? Vse to in še mnogo drugega zanimivega boste izvedeli, če vpišete svoje ime in naslov v spodnjo naročilnico in jo pošljete na naslov slovenske ilustrirane revije »Tovariš«, Ljubljana, Tomšičeva 3. V kratkem bo prišel vsak teden k vam na obisk.

NAROČAM

ilustrirano
revijo

TOVARIŠ

Ime:

»Tovariš«

Ulica:

Ljubljana

Mesto:

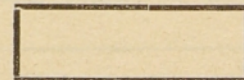
Tomšičeva 3

Država:

Jugoslavija

Letna naročnina je 14,5 USA dolarjev, trimesečna 3,6 USA dolarjev, plačljivo vnaprej na Kreditno banko, Ljubljana, Šubičeva 1, tek. rač. 501-620-7-32000-160 s pripisom »Za revijo Tovariš«.

Podpis:

Čitljivo izpolni in odpošlji v pismu

titan

tovarna kovinskih izdelkov in livarna Kamnik

PROIZVAJA:

- fitinge črne in pocinkane
- ključavnice navadne in cilindrične
- obešanke navadne in cilindrične
- gospodinske strojčke
- ulitke iz tempirane litine za avtomobilsko, strojno in elektro-industrijo.

Genjenim potrošnikom priporočamo naše izdelke.

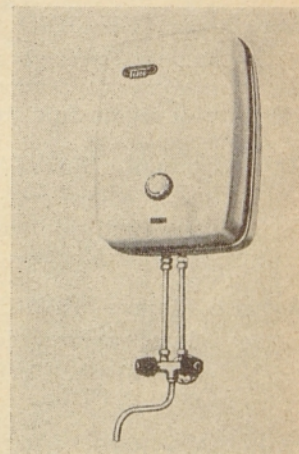
ELEKTRO STROJNO PODJETJE

„Tiki“

LJUBLJANA, Aleševčeva 52

izdeluje električne akumulacijske bojlerje, kuhinjske nape, prezračevalce za sanitarije.

Na zalogi vedno v vseh poslovalnicah z elektrotehničnim materialom.

mali oglasi pozdravi mali oglasi pozdravi mali oglasi pozdravi mali oglasi pozdravi mali oglasi pozdravi mali oglasi pozdravi

Naročite jih na naslov
SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II

Cena: do 30 besed je 60,00 dinarjev.

mali oglasi pozdravi mali oglasi pozdravi mali oglasi pozdravi mali oglasi pozdravi mali oglasi pozdravi mali oglasi pozdravi

POIZVEDBA

Franc JURJEC, 68 MANNHEIM, Obere Clingestr. 15—17, bei Behrend, rojen 20. aprila 1922. leta v Ljubljani se ni javil svojem že od 1967. leta dalje. Išče ga mati in prosi vsakogar, ki bi kaj vedel o njem, da ji sporoči na naslov:

Marija JURJEC
Ljubljana, Tesarska 18

PRODAM

PRODAM vilo z vseljivima dvema trosobnima stanovanjima z balkoni. Hiša je podkletena, velik vrt, center mesta Celja. Ugodni pogoji prodaje.

Jožica VRANJEK
CELJE, Trubarjeva 5

Pri Slovenski izseljenski matici lahko dobite

Slovenska izseljenska matica vam po naročilu lahko pošlje katerokoli knjigo, ki je izšla v Sloveniji in je še na voljo. Posebej pa vam priporočamo:

Ivan Cankar: THE BAILIFF YERNEY (Hlapec Jernej, angleški prevod)

— eno izmed najboljših del Ivana Cankarja, ki je bilo doslej prevedeno že v številne tuje jezike. — Cena: 30 din.

Ivan Potrč: THE LAND AND THE FLESH (Na kmetih)

— angleški prevod enega izmed najboljših del slovenske povojne književnosti; večkrat nagrajeno delo, po katerem radi segajo tudi tuji bralci.

Anton Slodnjak: SLOVENSKO SLOVSTVO

— doslej edina zgodovina slovenskega slovstva, ki obravnava tudi književno udejstvovanje slovenskih izseljencev. — Cena: 85 din.

Anton Slodnjak: FRANCE PREŠEREN I, II

— celotno zbrano delo največjega slovenskega pesnika z obširnimi življenjepisi in komentarjem. Cena: 90,00 din.

IZ RODA V ROD DUH IŠČE POT

— antologija slovenske poezije, ki zajema najlepše slovenske pesmi vse od Trubarja pa do današnjih dni. — Cena: broširana 29,50 din, vezana v pl.: 49,50 din.

Anton Ingolič: DEKLICA IZ CHICAGA

— nova mladinska povest, ki je povezana z našim izseljencstvom. — Cena: broširana 8 din.

Andrej Kokot: ZEMLJA MOLČI

— prva pesniška zbirka koroškega Slovenca, kar je med Slovenci v Avstriji svojevrsten dogodek. Knjiga je pravi odraz dogajanj med našimi rojaki na Koroškem. — Cena: 10 din.

SLOVENSKE NARODNE JEDI

— knjiga, ki bi ne smela manjkati v nobeni slovenski hiši doma in po svetu. — Cena: 29 din.

NARODNE VEZENINE NA SLOVENSKEM

— knjiga, ki nam razkriva čudovit zaklad slovenske ljudske umetnosti. — Cena: 44 din.

Jack Tomšič: POGNALE SO NA TUJIH TLEH

— pesniška zbirka našega rojaka iz Clevelanda, ZDA. — Cena: 12,50 din.

Jože Klenovšek: RAZPOTJA NEMIRA

— pesniška zbirka našega rojaka, ki živi v Južnoafriški republiki. — Cena: 15 din.

France Planina: JUGOSLAVIJA

— poljudno zemljepisni zapisi o Jugoslaviji, kakršna je danes. — Cena: 54,00 din.

Mira Mihelič: STOLPNICA OSAMELIH ŽENSK

— zadnje delo sodobne slovenske pisateljice. Cena: 43,00 din, vezana v usnje 48,00 din.

Tone Svetina: UKANA III

— tretji del do zdaj najbolj brane slovenske knjige iz NOB. — Cena: 85,00 din.

Josip Vandot: KEKČEVE ZGODBE

— zbirka popularnih zgodb o Kekcu, po katerih so bili posneti že trije slovenski mladinski filmi. Cena: 35,00 din.

Ivan Olbracht: BIBLIJSKE ZDOGBE

— literarna obdelava najlepših zgodb Svetega pisma, ki jih je iz češkega originala prevedel Severin Šali. Cena: 62,00 din.

K navedenim cenam prištetemo še stroške pošiljanja z navadno pošto. Precej višja od te je letalska poštnina, ki znaša 12 do 40 dinarjev, za obširnejše knjige pa lahko tudi več.

GRAMOFONSKE PLOŠČE!

Slovenska izseljenska matica je posebej za vas izdala na dveh stereo ploščah prvo slovensko opero

GORENJSKI SLAVČEK

Obe plošči v stereo tehniki staneta 100,25 N din.

Razen te vam nudimo tudi vse plošče, izdelane v prvi slovenski tovarni gramofonskih plošč HELIDON.

Lahko pa vam pošljemo tudi katero koli ploščo, ki jo je izdala kaka druga jugoslovanska tovarna gramofonskih plošč. Jugoton, RTB, Diskos.

BARVNI DIAPOZITIVI!

Za vas, še posebej pa za vaše otroke bodo zanimivi raznovrstni barvni diapozitivi (slides) v plastičnih okvirčkih, ki vam jih nudimo po izredno ugodnih cenah. Na voljo je več kot 100 različnih serij diapozitivov. Vašim otrokom, ki doslej še niso imeli priliko videti slovenske zemlje, bodo pričarali vse njene lepote in zanimivosti, po snovi pa zajemajo tudi vsa druga področja, ki vas zanimajo: **književnost** (slike iz življenja in dela vseh pomembnih slovenskih pisateljev), **zgodovina** (posebej opozarjamo na vrsto diapozitivov, ki prikazujejo gradove na Slovenskem), **umetnost**, **zemljepisje**, idr. Vsaka serija diapozitivov ima tudi posebno knjižico s pojasnili k besedilu.

1 serija barvnih diapozitivov, s tekstom stane . . . 49,50 N din

1 serija črno-belih diapozitivov stane 39,50 N din

Vsaka serija obsega od 20 do 40 posnetkov.

Za vsa naročila se obrnite na naslov:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA, LJUBLJANA,
CANKARJEVA 1/II — JUGOSLAVIJA

Začasno ali za stalno?

Šele v zadnjem času se je začelo tudi v Jugoslaviji nekoliko več razmišljati o tem, kaj storiti za lažje in tudi številnejše vračanje naših ljudi, ki so zaposleni v tujini. Izraženo v odstotkih se jih je v Jugoslavijo v preteklih nekaj letih vrnilo le nekaj prek 20 od tistih sto, ki so odšli. Pa niti to niso zanesljivi podatki, saj upoštevajo le delavce, ki so se v tujini zaposlili na tako imenovani redni način. Slovenija je v jugoslovanskem merilu na najboljšem (okrog 60 odstotkov), nikakor pa tudi s tem ne smemo biti zadovoljni.

V Sloveniji že primanjkuje kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev ter strokovnjakov vseh vrst. Razpisi za nova delovna mesta se vsak dan objavljajo v časopisih, vse pogosteje pa nanje ni pravega odziva. Slovenija si mora zato iskati delovno silo v drugih republikah, kar pa gotovo ne predstavlja trajne rešitve. Posebno pereče je vprašanje pomanjkanja delavcev v gradbeništvu, v gostinstvu in še v nekaterih dejavnostih.

V preteklih letih smo v Jugoslaviji pogosto oklevali z navedbami številke o tem, koliko naših ljudi je na tujem. Zdaj se tega ne sramujemo več. Želimo le, da bi bili podatki o odhodih v tujino bolj točni, da bi bilo manj tako imenovanih »črnih« odhodov, da bi se naši ljudje zaposlovali na reden način, ker je tako nekoliko manj možnosti, da bi se v tujini izgubili in so jim tako bolj zagotovljene njihove pravice. Število Jugoslovancev, ki so zaposleni v tujini, bo kmalu doseglo milijon. To je veliko, to je že prava »sedma jugoslovanska republika«, kot pravijo nekateri. Zato v teh pogojih vsa jugoslovanska administracija, posebno pa še diplomatsko-konzularna predstavništva opravljajo zrelostni izpit. Začasno zaposlovanje naj bo v resnici začasno, storiti je treba vse, da bi se ljudje prej ali slej vrnili.

Mimogrede smo izvedeli, da zvezni svet za delo pripravlja nekaj predlogov za olajšave ob vračanju ljudi, ki so začasno zaposleni v tujini. Nekaj teh predlogov se nanaša na carinske olajšave za blago in orodja. S carinskimi in deviznimi olajšavami naj bi ljudi spodbujali, da bi svoje prihranke vlagali doma, večinoma v obrtno delo, kar naj bi omogočilo tudi širšo zaposlitev v državi. Posebnih carinskih

Slovenske ceste so bile letos polne vozil s tujimi registracijami. Pa to niso bili vsi tujci.

olajšav naj bi bila deležna delovna orodja in stroji za obrti, za katere je v Jugoslaviji največje pomanjkanje; to so razne uslužnostne dejavnosti in gostinstvo.

V zveznem svetu za delo — naj mimogrede omenimo, da je bil prav ta urad pobudnik za številne sporazume o zaposlovanju, ki naj bi ščitili naše delavce na tujem — pripravljajo tudi predloge za spremembe v sistemu razpisov za nova delovna mesta. Jugoslovancem, ki so na tujem, naj bi omogočili enakopravno konku-

riranje na razpisih doma. Natečajni rok naj bi podaljšali, časopisi in revije, ki obveščajo naše ljudi na tujem, pa naj bi naše ljudi na tujem seznanjali s prostimi delovnimi mesti in razpisnimi pogoji.

O vseh podrobnostih, ki bodo znane, o vseh olajšavah, ki naj našim ljudem v tujini omogočijo vrnitev v domovino, bomo tudi v Rodni grudi še pisali. Ne sme nam biti samo do deviznih sredstev, ki jih pošiljajo naši ljudje iz tujine, skrbeti moramo tudi za ljudi same.

Terezija Smej, Orth Donau, Avstrija

Zares smo veseli, da vam je Rodna gruda tako ljub prijatelj. Želimo, da bi vam ostala tudi v bodoče. Morda imate med tamkajšnjimi Slovenci kaj znancev. Priporočite revijo tudi njim. Že v naprej naša topla zahvala.

Ena izmed najboljših revij!

Z veseljem vam sporočam, da je »Rodna gruda« po mojem mnenju ena izmed najboljših revij, kar jih poznam. Po vsebini, jeziku, slikah in po načinu kako je urejena, daleč presega naš ameriški »Look« ali »Life«. V službi sem slučajno srečala mladega moža, ki je poročen z japonskim dekletom. Po kratkem razgovoru sem spoznala, da je Slovenec iz Trziča. Ker sem imela slučajno s seboj izvod »Rodne grude«, sem mu jo pokazala in mu dovolila, da jo vzame s seboj, da jo prebere in mi jo nato ob priliki vrne. Ko mi je nato ta mladi fant prinesel revijo nazaj, mi je dejal, kako je bil presenečen nad odlično urejeno revijo in nad informacijami glede napredka Slovenije in Jugoslavije. Dejal mi je tudi, da si bo revijo osebno naročil.

Antoinette Kennick, Cleveland

Vselej smo veseli pohvale, tako laskavega priznanja pa doslej še nismo prejeli. Hvala! Mislimo pa, da je taka primerjava nemogoča, saj delamo v povsem drugačnih pogojih, veliko manjše pa so tudi naše ambicije. Veseli smo predvsem tega, da vam »Rodna gruda« pomeni nekaj več. Zahvaljujemo se vam tudi za priporočilo bodočemu novemu naročniku.

Slike iz Slovenije

Pošiljam nakazilo za poravnavo naročnine za Rodno grudo. Revija mi je zelo všeč. Posebno rad imam prelepe slike iz Slovenije, moje rojstne dežele. Lep pozdrav vsem izdelavcem.

Otmar Tasner, Cicero, Ill. ZDA

Potrudili se bomo, da vam bodo tudi v prihodnje všeč slike v Rodni grudi. Sporočite nam, od kod ste doma, morda nam bo uspelo dobiti sliko vašega rojstnega kraja. Z veseljem jo bomo objavili.

Prebiram jo tudi med potjo!

Ker se vsak dan peljem z avtobusom 13 kilometrov daleč na delo, mi med potjo dela Rodna gruda prijetno družbo. Rađa jo prebiram, ker mi tako hitreje mine čas. Zares sem se zaljubila vanjo, saj mi je tudi med potjo najboljši prijatelj in jo vsak mesec težko pričakujem. V rubriki Naši pomenki

Spomini so živi

Po dolgem času se vam spet oglašam. Pošiljam nakazilo za 10 dolarjev za Rodno grudo in Izseljenski koledar. Ostalo naj bo za tiskovni sklad.

Spet se bliža čas dopustov in kar lepo bi bilo spet iti malo pogledat domov, toda vsako leto ne gre. Morda se mi izpolni želja prihodnje leto.

S hčerkico sva bili lani na obisku v domovini in imeli sva se zelo lepo. Hčerka je bila stara tri leta in pol, pa se še vsega zelo dobro spominja. Posebno se spominja naših domačih, pa Velike planine, Krvavca in morja ter še veliko drugega. Jaz sem bila ob svojem obisku doma še posebej vesela desete obletnice mature, ki so jo nekdanji sošolci organizirali prav v času mojega bivanja v Sloveniji.

Mnogo prizrčnih pozdravov

**od Bremšakovih,
Ottava, Ontario, Kanada**

Spomini so velikokrat kot drobne lučke, ki svetijo v našo vsakdanjost. Ker ste bili ob zadnjem obisku tako zadovoljni, boste prav gotovo med obiskovalci prihodnje leto, kakor obljublimate. Iskrena hvala za poslano naročnino in prispevek za tiskovni sklad.

Daleč od domačih

To svoje pismo vam pišem iz južne Francije, kjer bom ostala do 15. septembra. Kraj je lep, podoben našim primorskim krajem. Mlad človek si pač rad pogleda svet in si nabira izkušnje. Mlada sem še, zanima me svet, glavno pa je, da za pridno delo tudi dobro zaslužim. Doma mi zelo branjajo delo v tujini. Kadar odhajam, je v hiši dosti joka, čeprav sta v družini še sestra in brat.

**Marica Motoln
Cavalaire sur Mer — Var, Francija**

Vaše prejšnje pismo, ki ste nam ga poslali iz tirolskih planin, kjer ste bili v službi v hotelu St. Christoph, smo objavili v majski Rodni grudi. Oprostite, ker smo vaš priimek napačno napisali — namesto Motoln — Matoh. Res, kje vse najdeš naša pridna slovenska dekleta. Želimo vam uspehov in sreče. Oglasite se še. Na vaša vprašanja vam bodo iz uprave odgovorili v pismu.

Stotera hvala za pismo in poslano številke Rodne grude. Koraki življenja so me vodili po prekruti poti, sicer bi se mi oko skalilo ob tako prizrčnih besedah.

Leta 1964 sem končal industrijsko šolo v Trbovljah in se kasneje zaposlil v Mariboru. Vpisal sem se v dopisno tehnično šolo, zaradi slabih pogojev pa nisem mogel napredovati s šolanjem, zato sem se odločil za redno šolanje. Seveda brez denarja ni šlo. Na trimesečnem delu v Nemčiji nisem zaslužil za polletno šolanje. Tudi po dveh letih ni bilo kaj bolje, zato sem zaprosil za Kanado. Začetek je bil težak, leto dni nisem skoraj nič zaslužil. Tu na severu Kanade zaslužim malo bolje, za kar pa moram seveda žrtvovati svoja najboljša leta. Poleg vsega pa moram misliti še na dekle, pa stanovanje in vozilo. Ko bom vse to dosegel, bom morda vaš sosešč v Ljubljani.

Andrej Kodrič, Elsa Yukon, Kanada

Prepričani smo, dragi rojak, da boste na koncu uspeli in da si boste lahko ustvarili vse tisto, kar si najbolj želite. Pridna življenjska družica je morda pri tem še najpomembnejša. Sicer pa, vsakdo izmed nas mora skozi svojo šolo življenja, čeprav je vaša verjetno nekoliko trša kot naša. Oglasite se nam še kaj!

Duševne vezi

Rodno grudo redno prejemamo in nam je prav všeč, saj nam prinaša redno analizo dogodkov in situacij ter novice iz Slovenije. Tukajšnji list ameriških Slovencev »Prosve-ta« in »Rodna gruda« vzdržujeta močne duševne vezi z našimi rojaki po vsem svetu in z našo lepo rojstno domovino.

**Louis in Pavla Rebol, New Smyrna Beach,
Florida, ZDA**

Zahvaljujemo se za pozdrave in za poslano naročnino. Tudi mi želimo, da bi se vam izpolnila želja, da bi še videli Slovenijo in nas seveda obiskali tudi na Matici.

Pozdravljen Trdinov vrh!

Oprostite moji zamudi pri plačilu naročnine. Dalj časa sem bil namreč v bolnici, kjer so mi odrezali desno nogo malo nad kolenom. Zdaj sem spet doma pri sinovi hčeri. Pozdravljena Slovenija, pozdravljen Trdinov vrh na Dolenjskem!

Frank Rajk, Castile, N. Y. ZDA

Tudi nam je žal, da vas je moralo kaj takega doleteti. Ob skrbni negi in z malo dobre volje pa boste lahko tudi to premagali.

Želimo vam, da bi vam pri iskanju dobre volje vsaj malo pomagala tudi vaša Rodna gruda.

Filmski festival v Pulju

Slavnostne otvoritve 17. festivala jugoslovanskega igranega filma v Pulju se je udeležil tudi predsednik Tito s soprogo Jovanko in s svojo gostjo znano filmsko igralko Sofijo Loren. Ob tej priliki so izven konkurence prikazali igrani film »Bitka na Neretvi«, ki je bil prodan v skoraj vse dežele sveta.

Nagrade »Vstaje 1970«

Ob dnevu vstaje slovenskega naroda so 21. julija v Ljubljani podelili tradicionalne nagrade vstaje, ki so jih letos prejeli: Tone Svetina za svoj roman »Ukana«, Lojze Krakar za pesniško zbirko »Krik«, Ladislav Kiauta za zgodovinsko delo »Na bojni črti osemnajste«, Srečko Vilhar in Albert Klun za delo »Narodnoosvobodilni boj Primorcev in Istranov na Sardiniji, Korziki in v Južni Franciji«, ter Aleksander Bassin in Vera Visočnik za monografijo »Revolucija in umetnost«.

Sodelovanje Jugoslavija – Belgija

V Jugoslaviji se je mudil na obisku belgijski zunanji minister Pierre Harmel, ki je po svoji vrnitvi izjavil, da je zelo zadovoljen s pogovori, ki jih je imel s predsednikom Titom in z državnim sekretarjem za zunanje zadeve Mirkom Tepavcem. Predsednik Tito je sprejel povabilo za obisk Belgije.

Jedrsko elektrarna v Sloveniji

Slovenija in Hrvatska bosta skupno gradili prvo jedrsko elektrarno v Jugoslaviji. Ta naj bi stala v bližini Krškega ob Savi. Elektrogospodarske organizacije, industrija in celotno prebivalstvo je sprejelo to vest z navdušenjem, saj so minili časi, ko bi lahko računali zgolj na energijo iz klasičnih virov. Tako v gospodarstvu kakor tudi v zasebnih gospodinjstvih v Sloveniji poraba električne energije izredno hitro narašča.

Sporazum o zaposlovanju z Belgijo

V Beogradu so 23. julija podpisali sporazum o zaposlovanju jugoslovanskih delavcev v Belgiji. Sporazum določa pogoje za zaposlovanje jugoslovanskih delavcev v tej deželi in potrjuje načelo, po katerem so jugoslovanski delavci enakopravni z domačimi v vseh pravicah iz delovnega razmerja. V Belgiji dela okrog 12.000 jugoslovanskih delavcev, od katerih jih je večina predvojnih izseljencev.

Boljši odnosi z Vatikanom

Diplomatski misiji Jugoslavije in Vatikana bosta v kratkem povišani na raven veleposlaništev. Pogajanja so že v teku in pričakujejo uspešen zaključek, natančen datum izmenjave veleposlanikov pa še ni določen.

Tuji kapital

Mednarodna korporacija za investicije v Jugoslaviji, ki je bila ustanovljena v začetku leta s sedežem v Londonu, trenutno preučuje 80 prošelj za naložbe tujega kapitala v jugoslovansko gospodarstvo. Nekaj manj kot polovico prošelj so poslala tuja podjetja. Jugoslovanska podjetja so že podpisala 12 sporazumov o naložbah tujega kapitala.

Iskra gradi tovarno v Turčiji

Združeno podjetje »Iskra« iz Kranja namerava zgraditi v Turčiji tovarno telefonov. Vrednost del bo znašala več kot milijon dolarjev, pri čemer bo »Iskra« sodelovala z 49 %, ostalo pa prispeva turški partner. V teku so tudi pogajanja za gradnjo tovarne upornikov v Čilu.

Nov bankovec in kovanci

Narodna banka Jugoslavije bo izdala na podlagi nedavno sprejetega sklepa zvezne skupščine nov bankovec v vrednosti 500 dinarjev (petdeset tisoč starih dinarjev).

V Šentvidu pri Stični so 2. avgusta odkrili spomenik slovenskim izseljencem. Sestavek o tem berite na strani 38.

Na prednji strani bo upodobljen Nikola Tesla. Besedila na bankovcu bodo v vseh jezikih jugoslovanskih narodov. Istočasno bo banka dala v obtok tudi kovanca po 2 in 5 dinarjev.

Velik pritok deviz

Jugoslovani, ki so na začasnem delu v tujini, so v prvem letošnjem polletju poslali v domovino za 181,9 dolarjev deviz. To je za 135 % več kot v enakem obdobju lanskega leta. Tolikšen porast deviznih nakazil naših delavcev iz tujine je med drugim tudi dokaz uspešnih prizadevanj jugoslovanskih bank, ki se trudijo, da bi ta priliv še povečale. V vsej državi je 428.612 lastnikov deviznih računov.

Kaj prinaša dolgoročni načrt

razvoja Slovenije?

Marjan Dolenc

Slovenci smo v zadnjem času prišli do osnovnih zamisli o prihodnjem razvoju Slovenije. Pri tem velikem delu ima precej zaslug tudi ekonomist, raziskovalec našega gospodarskega življenja Marjan Dolenc, ki je tudi član izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, slovenske vlade. Nanj so v zvezi s slovenskim dolgoročnim načrtom naslovljena mnoga vprašanja. Z veseljem je odgovarjal tudi na vprašanja uredništva Rodne grude.

Slovenija bo dobila dolgoročni načrt svojega razvoja. Pri izdelavi je velika odgovornost tudi na vas, tovariš Dolenc. Zato vas prosimo za nekaj pojasnil. Med drugimi: kdaj bo ta načrt dokončno sprejet, kdo bo o njem odločal?

Slovenska skupščina je že letos maja in junija obravnavala osnutek izhodišč za re-

solucijo o dolgoročnem ekonomskem in političnem razvoju in ga odobrila. S tem se je pričela široka javna razprava v zvezi s tem načrtom. Vzporedno tečejo tudi strokovne razprave. Gospodarska zbornica Slovenije je skupaj z delovnimi organizacijami pripravila razvojne programe za vse pomembne gospodarske dejavnosti v Sloveniji. Letošnjo jesen bodo vsi ti programi in vse ostale študije ponovno predložene skupščini. Dokončni dokument — verjetno bo to resolucija — bo skupščina ob sodelovanju in udeležbi čim širšega kroga strokovnjakov in vseh drugih Slovencev sprejela v začetku leta 1971.

Kakšne cilje želi Slovenija doseči z dolgoročnim načrtom? Kakšno obdobje ta načrt zajema? Kakšna bo Slovenija, ko bo to obdobje za nami?

Načrt zajema obdobje od leta 1970 do 1985. Na nekaterih področjih pa zajema tudi daljše obdobje.

Slovenija želi doseči z dolgoročnim razvojnim načrtom nadaljnji razvoj socialističnih družbenih odnosov, kulture, socialne varnosti in možnosti za sproščeno ustvarjalno delo na vseh področjih. Temu cilju naj bi služil pospešen gospodarski razvoj z visoko stopnjo zaposlitve vseh za delo sposobnih prebivalcev. Ko bomo te cilje dosegli, se bo Slovenija z gospodarskim razvojem in materialno izenačila s srednjevropskimi državami. Naš namen je, da bi glede kulture in dobrih človeških odnosov svoje sosede prehiteli in ustvarili na Slovenskem socialistično družbo. Zato je pozornost načrtovalcev usmerjena ne samo k odkrivanju in ugotavljanju dejavnikov, ki pospešujejo gospodarski razvoj, ampak tudi k vsem tistim velikim in včasih majhnim ali podcenjevalnim vplivom, ki določajo položaj delovnega človeka. Zato za uresničitev načrta niso pomembni samo in-

vesticijski zneski, moderna tehnologija, nove ceste in podobno, ampak tudi druge stvari; sem sodijo šole kot vir znanja in kot vir vzgoje in kulturnosti, otroško varstvene ustanove, telesno-vzgojna dejavnost, kulturne ustanove in podobno.

Čez petnajst let naj bi imela Slovenija okrog 3000 dolarjev družbenega proizvoda na prebivalca. Ali to pomeni predvsem velik napredek industrije, predvsem veliko javno blaginjo ali predvsem visok osebni življenjski standard?

Slovenija sodi že s svojim dosedanjim razvojem med dežele, ki se na svetu najhitreje razvijajo. Če bi v naslednjih petnajstih letih napredovali s približno enakim ritmom, bi imela Slovenija okrog leta 1985 približno 3000 dolarjev družbenega proizvoda na prebivalca. Čeprav bo tudi v tem obdobju gospodarski razvoj v veliki meri temeljil na razmahu predelovalne industrije, ne gre za enostavno dodajanje novih zmogljivosti in proizvodnjo vedno večjega števila tekočih metrov tekstila, čevljev, ton jekla... ampak bo nujno treba razviti znotraj industrije nove dejavnosti, pripraviti nove proizvode in poleg industrije omogočiti razvoj tudi drugih dejavnosti, kot so turizem, trgovina, promet in podobno.

Ob tem gospodarskem razvoju bo postalo možno, da se bo vzporedno razvila tako visoka življenjska raven kot tudi zdravstvena zaščita, izobraževanje, socialno skrbstvo in druge oblike družbenega standarda.

V Sloveniji se je zadnje čase precej razpravljalo o nerazvitih področjih. Kako jim bo slovenska družba pomagala v prihodnjih petnajstih letih?

Podobno kot v drugih deželah so se tudi v Sloveniji posamezna področja različno razvijala. Tako imamo poleg mestnih pod-

Crnomelj — Foto: Janez Klemenčič

ročij, ki naglo napredujejo in so dosegla zavidljivo visoko raven materialne blaginje, tudi občine, ki so v tem razvoju znatno zaostale. Sem sodijo predvsem področja Pomurja, Kozjanskega, deli Dolenjske, zgornje Posočje in še nekatera. To so predvsem kmečki predeli, ki ležijo predvsem na mejnem področju in so oddaljeni od večjih mest. V prihodnjem obdobju bo posvetila Slovenija tem področjem več pozornosti. Slovenija bi se morala razvijati kot celota na vsem svojem prostoru. Pri tem ne bomo formirali kakega posebnega sklada za nerazvite, ampak bomo pri vseh dejavnostih upoštevali ta posebni vidik, da je treba nekaterim področjem nuditi ugodnejše možnosti. Pri razvoju cestne mreže, na primer, bi zlasti težili k odpiranju in

povezovanju teh področij z bližnjimi centri. V šolstvu bi težili k temu, da bi imel vsak slovenski otrok možnosti, da glede na svoje sposobnosti doseže najvišjo izobrazbo ne glede a to, če je rojen v mestu ali na deželi. Prav tako bi postopoma nudili vsem prebivalcem osnovno zdravstveno zaščito in pokojninsko varstvo. S tem da bi nudili takšno zaščito tudi kmetom, bi postopoma vključili v sistem družbenega standarda in javne blaginje skoraj vse slovensko prebivalstvo. V Sloveniji naj bi se poleg Ljubljane in Maribora razvijali tudi drugi gospodarski centri, ki naj bi jih prometno omrežje povezovalo v sodobno organizirano celoto. Notranje povezana in gospodarsko in kulturno močna republika Slovenija se bo skupaj z drugimi jugoslo-

vanskimi narodi odpirala in vključevala v procese globokih socialnih, tehničnih in znanstvenih preobrazb sveta.

Povsem razumljivo je, da bomo tako, kot podpiramo razvoj nerazvitih republik na jugu Jugoslavije, reševali tudi vprašanje manj razvitih področij v Sloveniji, seveda pa ne na enak način.

Dolgoročni načrt razvoja Slovenije je zelo zahteven, je pa po našem mnenju uresničljiv. Z njim se bodo tudi odprle možnosti, da bi se vsi Slovenci lahko zaposlili doma, v svoji deželi in ne na tujem. Za uresničitev načrta bosta potrebna znanje in pridnost vseh naših ljudi, tudi tistih, ki so zdaj zaposleni v tujini.

Pokojnine za slovenske kmete

Na slovenski vasi se je v zadnjih 15 letih zelo poslabšal starostni sestav kmečkega prebivalstva. Še leta 1953 je bilo nad 50 let starih le 30 % kmečkih ljudi, leta 1968 pa že 49 %. Starost kmečkega prebivalstva nam razkrije tudi podatek, po katerem je bilo lani izmed skupnega števila zdravstveno zavarovanih kmečkih gospodarjev kar 37 % ali 32 000 starejših kot 65 let. Kje so razlogi za to? Zaradi boljšega zaslužka v industriji in v drugih nekmetijskih dejavnostih je kmečka mladina vsa ta leta bežala v mesta in na slovenski vasi so ostajali večinoma starejši ljudje.

Razmere so se torej razvile do stopnje, ki zahteva večjo socialno varnost kmečkih ljudi. Še več! Gospodarski ukrepi morajo spodbuditi hitrejši razvoj zasebnega kmetijstva, to pa pomeni, da bodo ostajali na kmetijah mlajši ljudje; ti bodo vsekakor lažje posodobili pridelovanje in povečali pridelek, namenjen za prodajo na trgu.

V takem položaju je nastajalo čedalje več zahtev in predlogov, naj bi že zavrgli zastarelo preužitkarstvo in uvedli starostno zavarovanje kmetov. Svoj predlog je pred kratkim izdelala tudi posebna komisija pri slovenski skupščini. Po tem predlogu bi bilo zavarovanje obvezno, vpeljali bi samo starostno zavarovanje brez invalidskega in družinskega zavarovanja, razen za zakonskega druga, če nosilec zavarovanja umre. Zavarovan bi bil torej le lastnik kmetije — nosilec zavarovanja, v primeru njegove smrti pa seveda njegov zakonski drug. Vstopna starost v zavarovanje s pravico do rente (pokojnine) bi bila 65 let, in sicer enako za moške in ženske. Višina starostne rente bi znašala približno 250 novih din mesečno ali 3000 novih din letno. Ob delnih dohodkih s kmetije in ob preživljanju z doma pridelanim živežem bi tvoril ta znesek tudi za najbolj siromašnega kmeta eksistenčni minimum, upoštevajoč seveda sedanje cene. Vse pokojnine bi bile enotne, ob tem pa bi dali tudi možnost za dopolnilno zavarovanje posameznih kmetov, ki bi želeli sami zbirati dodatna sredstva za višjo pokojnino.

Po izračunih podkomisije bi ob tako zastavljenem starostnem zavarovanju potrebovali že pri izplačevanju pokojnine v prvem letu približno 110 milijonov novih din ali 11 milijard starih din ali 40 % več de-

narja, kot ga potrebujemo pri sedanjem zdravstvenem zavarovanju kmetov. Pri takih izdatkih bi bila kmetija poprečno obremenjena s približno 800 novih din na leto ali od 500 do 1000 novih din. Za vse izdatke bi kmetje prispevali iz lastnega dohodka približno dve tretjini, družba pa tretjino denarja. Zakon o starostnem zavarovanju kmetov naj bi po tem predlogu sprejeli leta 1971, v letih 1972 in 1973 bi začeli zbirati denar, leta 1974 pa naj bi začeli izplačevati pokojnine upokojenim kmetom.

O tem predlogu za uvedbo starostnega zavarovanja slovenskih kmetov je razpravljala tudi republiška skupnost zdravstvenega zavarovanja kmetov. Skupščina je predlog sprejela in ga tudi dopolnila. Po njenem mnenju naj bi rok za uvedbo starostnega zavarovanja skrajšali, pri zavarovanih, ki so stari več kot 75 let, naj bi čakalno dobo skrajšali na eno leto, zakon o starostnem zavarovanju kmetov pa naj bi sprejeli hitreje. Pokojnino naj bi praviloma odmerili najstarejšemu upravičencu. Upravičenec kmečke pokojnine naj bi se v zadnjih 20 letih poklicno ukvarjal s kmetijstvom zadnjih 10 let in prav tako naj bi bil zadnjih pet let kmečko zdravstveno zavarovan. Prispevek za kmetijo naj bi bil enoten in v pavšalnem znesku, ker bi bile tudi pravice vseh upravičencev enake. Pri tem pa bi morali določiti, kdo bo odločal o manjšem prispevku za zavarovance, ki imajo manjši katastrski dohodek in nimajo možnosti za ustvarjanje večjih dohodkov.

Tone Čuk

Film o »Kmečki ohceti 1970«

Sloves slovenske kmečke ohceti v Ljubljani, naše najimenojše folklorno-turistične prireditve je posegel daleč v svet. Lahko bi rekli, da je kmečka ohceta že postala ena največjih tovrstnih prireditev v Evropi. Letošnja kmečka ohceta je snemalo več ekip raznih mednarodnih televizijskih družb in med drugim tudi ekipa Visnews iz Londona. Kot smo zvedeli je Visnews izdelala 53 barvnih kopij kraktega filma o letošnji kmečki ohceti in jih razposlala televizijskim mrežam po vsem svetu. Če upoštevamo še direkten prenos Evrovizije in Inter-

vizije in filme, ki so jih posnele še druge TV ekipe, lahko brez pretiravanja rečemo, da je letošnja kmečko slavje v Ljubljani gledalo na televizijskih ekranih na milijone gledalcev po vsem svetu.

Jubilejne konjske dirke

V Šentjerneju na Dolenjskem so bile v juliju jubilejne konjske dirke. Praznovali so 85-letnico ustanovitve kluba za konjski šport v Šentjerneju. Pri prireditvi, ki je imela nad šest tisoč obiskovalcev, je tekmovalo nad petdeset konj, ki so jih pripeljali rejci iz Ljubljane, Ljutomera, Veržeja, Zagreba, Komende, Celja, Bizeljskega, Mokric, Otočca in seveda tudi iz Šentjerneja. Posebej so gledalce navdušile krožne dirke Slovenije, kjer je zmagala kobila Ljubinka, ki jo je vodil Konrad Hojs iz Ljubljane.

Zaposlovanje mimo sporazumov

Na seji koordinacijskega odbora sindikatov, kjer so razpravljali o položaju jugoslovenskih delavcev na tujem, so posebej izrazili skrb zaradi pojava, da zahodnonemški delodajalci vse bolj pogosto zaposlujejo naše delavce mimo sporazumov o zaposlovanju. Lani je odšlo iz Jugoslavije s posredovanjem zaposlovalnic le 62 odstotkov delavcev, o letošnjem prvem tromesečju pa komaj 40 odstotkov. V večini se zaposlujejo mimo zavodov kvalificirani delavci in strokovnjaki.

Lani se je zaposlilo v ZR Nemčiji 50.000 jugoslovenskih delavcev, po nekaterih ocenah pa so samo v prvih treh mesecih letošnjega leta izdali zahodnonemški konzulati v Jugoslaviji okrog 20.000 delovnih dovoljenj mimo sporazumov. V ZR Nemčiji je zdaj že več kot 325.000 jugoslovenskih delavcev.

Obširno so na seji sindikatov razpravljali tudi o naših podjetjih, ki zaposlujejo delavce v tujini. Marsikatero podjetje namreč ne opravlja v inozemstvu nobenih del, temveč gre zgolj za prodajo delovne sile tujim firmam. V takih primerih so delavci pogosto oškodovani, saj so zavarovani po jugoslovenskih predpisih, v ZR Nemčiji pa morajo kljub temu plačevati davek na osebni dohodek (Lohnsteuer). Ti delavci prispevajo v ZR Nemčiji tako tudi v sklad za otroške dodatke, prejemajo pa jih v Jugoslaviji in seveda po jugoslovenskih predpisih.

Nova šola v novem Cerknem

Cerkno — Foto: Egon Kaše

Ob sprejetju sklepa, da bodo v Cerknem zidali osnovno šolo, ki bo hkrati svojevrsten partizanski spomenik za vso Slovenijo, je pisatelj France Bevk zapisal: »Marsikdo izmed vas bo vprašal: kje je Cerkno? Kaj je pomenilo Cerkno za nas? ... Moja rojstna vasica je sicer Zakojica, a moja širša domačija je Cerkljanska. Cerkno leži na meji med Primorsko in Gorenjsko, v kotlini pod Poreznom, obdano od zelenih bregov. Če povem, da ni daleč od tod partizanska bolnišnica Franja, bo marsikomu, ki je že bolnico obiskal, jasno, kje je to ... Prebivalstvo Cerkljanskega je dalo za partizane od svojega uboštva vse, kar je imelo; to lepo ponazarja spomenik sredi vasi: partizan sprejema hlebček kruha od kmečke mamice. Za to zvestobo partizanom je kraj veliko trpel. Zdi se mi lepo in pravično, da dobi Cerkno novo šolo kot vračilo najmlajšim za žrtve staršev, a hkrati spomenik za zvestobo.«

Kot drugi primorski kraji je bilo Cerkno zvesto partizanom, ker je ostalo dolgih 25 let italijanskega suženjstva zvesto svoji domovini Sloveniji. V tistih hudih časih je le bedno životarilo. Partizani so 1943. leta odpravili staro krivično mejo med Italijo in Jugoslavijo in odprli prehode med Gorenjsko in Primorsko, med Blegošem in Poreznom, zavarovane z bodečo žico, bunkerji in vojašnicami. Od septembra 1943 do maja 1945 je bilo Cerkno sedež parti-

zanov Primorske in Gorenjske. Kljubovalo je trem velikim nemškim ofenzivam, trem bombardiranjem in večkratnim vpadom sovražnika. Ob izdajalskem in nenadnem napadu na partizansko šolo so Nemci pobili 47 fantov in deklet iz Primorske in Gorenjske. Tu blizu so v tiskarni »Slovenija« redno tiskali Partizanski dnevnik, edini dnevni list, glasilo boja proti fašizmu v okupirani Evropi.

O vse dejavnosti pričajo danes mnoge spominske plošče na hišah v Cerknem. Po osvoboditvi so se sicer vneto lotili obnove porušenih domov, a po prvem delovnem zaletu je nastopilo, žal, precejšnje mrtvilo. Vse sile so se tedaj usmerile v graditev Nove Gorice in gospodarski razvoj večjih centrov.

Novo razgibanost je prinesla Cerknemu elektro-gospodarska šola 1950. leta in kasneje ustanovitev tovarne elektro-termičnih aparatov ETA. Tovarna je kmalu postala srce povojnega gospodarskega razvoja v Cerknem. Danes zaposluje 720 delavcev. Nedavno so dogradili novo dvorano s pet tisoč kvadratnih metrov površine. V njej bodo proizvodnjo razširili in modernizirali ter zaposlili nove delavce.

Z razvojem tovarne se širi in modernizira staro Cerkno. Ob kmečkih hišah in kozolcih rastejo moderne stanovanjske zgradbe. Tovarna je že zgradila približno 40 družin-

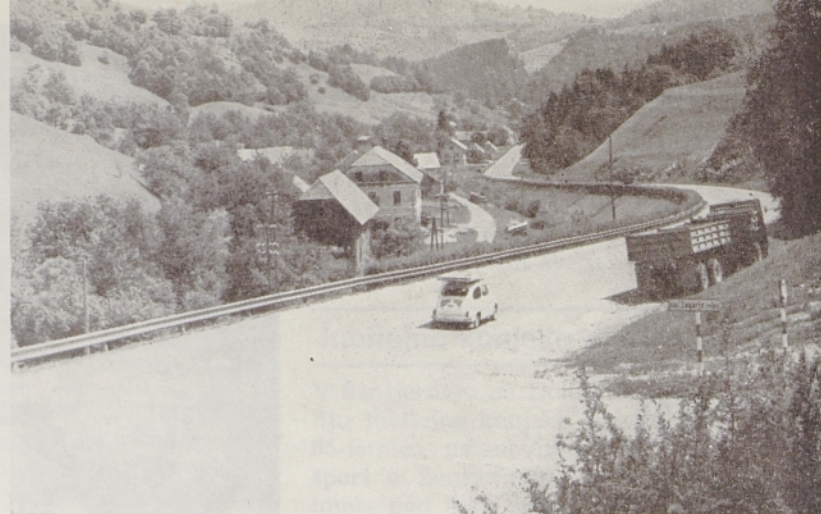
skih stanovanj, 30 družinam pa je s krediti omogočila zasebno zidavo. Zaživela je trgovina, razvija se turizem. Pred kratkim so tu odprli novo samopostrežno trgovino, prvo na Cerkljanskem.

Kolektiv tovarne ETA štipendira na srednjih in visokih šolah 49 študentov. Enotno so se vključili tudi v vseslovensko akcijo za zbiranje denarja za graditev nove šole — spomenika NOB. Vsak delavec bo prispeval en odstotek celotnega zaslužka ali 150 din na zaposlenega. Akcijo je sprožil lani poseben odbor, ki ga vodi dr. Joža Vilfan in v katerem so naši znani javni delavci: pisatelj France Bevk, režiser Veljko Bulajić, Aleš Bebler, Miha Marinko, Bogdan Osolnik, France Popit, Lidija Šentjure, Vida Tomšič in drugi.

Nabiralna akcija je naletela na ugoden odmev v slovenski javnosti pa tudi v zamejstvu in med našimi izseljenci. Šola bo stala šest milijonov N din, polovico bodo zagotovile oblasti, preostalo pa bodo zbrali s prostovoljnimi prispevki. Nova šola — graditi jo bodo začeli prihodnje leto, — naj bi postala središče in žarišče novega Cerknega. To bo živa zveza med junaško preteklostjo ter lepšo prihodnostjo. Mladih rodov ne bo oboroževala le z znanjem, temveč jih bo učila tudi ljubezni in zvestobe svojemu narodu, kot so ju z bojem in žrtvami izpričali njihovi očetje.

Szentgotard

Od Trojan proti Celju

Št. Gotard, ki ni v Švici

Janez Zrnec

Svinčeno težki, na robovih razcefrani oblaki, ki so nemočno viseli na nebu, so dajali deželi poseben čar. In kakšna pokrajina! Stotine gričkov se dviguje nad globokimi dolinami, stotine gričkov, od katerih niti dva nista enaka, razgibani so, razmetani do kamor seže oko.

Po njihovih pobočjih se stiskajo zaselki, rdeče strehe prijazno vabijo popotnika, da zavije v vas, kjer je vonj po doma pečnem kruhu, kjer so tople krušne peči, ob katerih je tako prijetno posedati.

Pokrajina se v stoletjih ni mnogo spremenila, le vasice so sedle vanjo. Povrnimo se dve tisočletji nazaj, ko se je vsepovsod širil neprodiren gozd, v katerem so gospodarile divje živali. Preko trojanskega klanca je vodila rimska karavanska pot, ki je povezovala vhodne pokrajine s središčem cesarstva. Po njej so potovali redki trgovci, pogosto pa so se preko prelaza valile rimske legije na vzhod in nazaj otovorjene s plenom in sužnji.

Trojane so se jim zdele pomemben kraj, zato je tu zrasla majhna rimska naselbina, kjer so se karavane ustavljale. Kmalu je iz majhnega naselja zrasla mogočna utrdba, Atrans imenovana, kjer je bila stalna vojaška posadka. Nanjo nas še danes spominjajo imena dveh kasneje nastalih vasi Zide in Podzid, ki sta bile postavljene takrat, ko so ruševine Atransa za silo še stale. In kdaj je trdnjava propadla. Domnevajo, da jo je verjetno porušil Atila s svojimi hunskimi hordami, gotovo pa je,

da Atrans ni več služil namenu, ko so se sem naselili Slovani.

Po propadu rimskega imperija je cesta preko prelaza ostala, ostal je spomenik stari propadli civilizaciji, ki so ga izkoriščali samotni popotniki pa tudi divja ropajoča krdela narodov z vzhoda.

Strah ljudi so bili rokovnjači

Kmalu po naselitvi Slovanov so se začele formirati majhne vasice, nekakšne združbe lesenih, nikomur podobnih koč, ki so skozi stoletja dobile današnjo obliko, obliko lepih zidanih hiš. Tudi vse več trgovcev je potovalo preko Trojan, potrebovali so hrano, prespali so radi in pri tamošnjih ljudeh poiskali pomoč za tovorjenje vozov v strme klance. Ljudje so se temu posvetili, poleg revnih njivic so redili konje za pripravo, gradili so večje hiše v katerih so trgovcem nudili hrano in prenočišče. Pričeli so bogateti, trepetali so pred razbojniki, ki jih je v gozdovih kar mgolelo. Končno so avstrijske oblasti roparje iztrebile, promet je potekal mirno in ljudje so brezskrbno živeli. Pa so prišli Francozi. Tudi tukaj je ob menjavi oblasti nastalo kratko brezvladje, ki so ga razbojniki izkoristili. Tokrat so se pojavili, kot rokovnjači. In od kod to čudno ime? Ljudska domišljija jim je pripisovala, da nosijo s seboj odrezane roke še nerojenih otrok, kar naj bi jih napravilo nevidne in neranljive. Marsikdo jih še danes imenuje borce proti francoski

okupaciji, vendar to ni res. Rokovnjaško gibanje ni imelo nikakega političnega značaja, kot razbojniki bi se borili z vsako oblastjo in, ker je bila takrat francoska, so se borili proti Francozom. Kasneje so se jim pridružili tudi dezertarji iz francoske vojske. Ker so bile tolpe resnična nadlega za ljudi, so jih francoske oblasti končno iztrebile. Obsodili so jih na razne kazni, šest pa so jih ob zidu starega ljubljanskega pokopališča na Navju tudi ustrelili. Rokovnjače je nekoliko idealizirano opisal Janko Kersnik v knjigi »Rokovnjači«.

Vrnila se je avstrijska oblast, promet je spet nemoteno stekel. Trojane so rasle ljudje so bogateli, dokler ni furmanov izpodrinila železnica. Takrat so tudi Trojane nekoliko gospodarsko zaostale, za silo je šlo le še gostilni. In trojanska gostilna pri Konšku? Ta je stara že vsaj dvesto let. Preživela je »furmane«, zdaj doživlja avtomobile. Vedno je polna, saj se ljudje radi ustavijo v prijaznih prostorih ob asfaltirani cesti proti Štajerski. Znana je po tem, da se v njej vedno dobro pije in je in, da se človek naje, če je bogat, ali pa če šteje dinarje.

Št. Gotard, ki ni v Švici

Namenil sem se v bližnjo vas, oziroma središče fare, kamor spadajo tudi Trojane. Utiral sem si pot po blatni stezi skozi goščavo, ki so jo izhodili vaščani, da so pre-

sekali ovinkasto cesto. No, tudi cesta ni dosti boljša, avtomobile povede v vasico vegast makadam, kjer noga za silo najde oporo. V goščavi, kljub pozni jeseni še ni bilo snega, sem naletel na dve postarni vaščanki, ki sta zbirali suhljad za butare. Škoda, da bi jo pokrili sneg, ko pa tako prav pride v krušni peči. In sneg je pred vrati, treba je pohiteti.

Na stezi sem srečal skupino otrok, šolske torbice so nosili. Da gredo v šolo so povedali. Pri njih v vasi je šola le do četrtega razreda, naprej pa je treba do križišča peš, potem pa z avtobusom v šoli na Izlakah ali Vranskem.

No in končno se je med golim drevjem zabelila vas. Prijazna, domača, s koruznimi storži in skladovnicami drv ob prednjih stenah... Prvo so mi vaščani razložili za naše kraje nekoliko neobičajno ime Št. Gotard. Ali se ne imenuje tako gorski prelaz v Švici? Legenda pripoveduje, da se je nekoč nek graščak na lovu izgubil. Če se še kdaj reši, je obljubil, da postavi v teh hribih kapelo. Kmalu se mu je pridružil zajec in ga popeljal na pot. Graščak, ki je bil po rodu Nemeč je res zgradil kapelo in jo posvetil sv. Gotardu. Odtod tudi ime.

Zemlja nas več ne preživlja

Kako žive vaščani, kakšen je njihov kruh? Vasica ima osemnajst hiš in okrog sto pre-

bivalcev pa je samostojna fara, saj k njej spadajo po bregovih in globačah raztreseni zaselki. Včasih, pred vojno je bila v vasi mlekarna, ki pa je propadla, zato vaščani ne rede več toliko krav, kot včasih. Tudi poljedelstvo se ne izplača, saj so njive vse po bregeh, težko prigarani pridelki pa se potem še teže prodajo. Zato ljudje obdelujejo zemljo le še za doma. Večina je zaposlenih v dolini, ženske na Izlakah v keramični tovarni, moški pa v zagorskih rudnikih in ljubljanskem Litostroju. No, tu je še gozd, ki da drva in kak dinar.

Turizem v te kraje še ni povsem prodril, čeprav so slikoviti, kot malo kje. Sem radi zahajajo pešči, planinci, ki gredo na bližnjo Čemšeniško planino, kjer je koča. V bližini vasi pa gradi Zveza borcev iz Zagorja prostoren turistični dom, v katerem bo jedilnica in osem sob. Za smučarje bodo poleg uredili tudi vlečnico in smučarsko progo. Dom gradijo s prispevki raznih podjetij, za orodje pa primejo kar sami, da je ceneje. Pravijo, da bo poslopje uradno odprto 1. maja 1970, v njem pa se bo dalo prenočevati že prej. Kasneje se domu obeta še družba sedemdesetih počitniških hišic, ki jih bodo zgradili zasebniki.

Znočilo se je zunaj in zapustiti sem moral domačo gostilnico Pri Tončki, kjer imajo dober domač sadjevec. Kar malo preveč ga je bilo. Spet sem stopal nazaj v dolino, na Trojane, kjer so nekoč škripali vprežni vozovi, danes pa se preko prelaza valijo

Sentgotard

kolone avtomobilov. Pravijo, da skoraj ni dneva, da ne bi na križišču, kjer se odcepi cesta proti Zagorju zacvilile zavore in zaškrtala pločevina. Nesreče so tu kar na vrstnem redu. Cesta pa je ista, nekoč kamnita, ko so po njej še hodili Rimljani, danes širok asfalten trak, ki je mnogokrat že preozek.

Ilirska Bistrica

Turistično društvo iz Ilirske Bistrice in podružnica Slovenske izseljenske matice iz Nove Gorice sta priredila 19. julija srečanje izseljencev iz evropskih in prekomorskih dežel na Knežaku in Kalcu pri Ilirski Bistrici. Namenjeno je bilo predvsem izseljencem iz območja Primorske in Notranjske, ki so bili na obisku v domačem kraju.

V imenu izseljencev iz Clevelanda pa je pozdravil Romy Prime član direktorija Slovenskega delavskega doma v Clevelandu. Položili so venec pred spomenik, zatem pa so si ogledali novo šolo, ki nosi ime narodnega heroja Toneta Tomšiča.

Kulturni program se je nadaljeval na Kalcu. Prireditve sta se med drugimi udeležila tudi predsednik Slovenske izseljenske matice Franc Pirkovič in Vida Tomšič, ki je bila pokrovitelj srečanja.

Slovenska izseljenska matica še nima točnih podatkov o tem, koliko slovenskih rojakov, ki živijo stalno ali začasno v drugih deželah sveta, je letos obiskalo domače kraje. Po dosedanjih približnih izračunih kaže, da bo letošnja sezona rekordna. Sodobne prometne zveze nam omogočajo, da smo si vsi skupaj vse bližje, potni stroški pa se celo manjšajo. Samo predstavljajmo si, da naš rojak, ki živi v Münchnu, Nemčija, pripotuje z avtomobilom v Slovenijo v približno istem času, kakor rojak, ki živi npr. v Torontu v Kanadi, le da drugi potuje z letalom.

Precej skupin rojakov, ki so prihajali iz Združenih držav, je bilo časovno izbranih prav tako, da so se izletniki lahko udeležili izseljenskega piknika v Škofji Loki. To je bil že jubilejni petnajsti piknik in tretji na prijetnem dvorišču škofjeloškega gradu. Vse od dopoldneva pa do poznega večera je bilo tu prijetno razpoloženje, pri katerem ni manjkalo ničesar, kar spada k dobremu pikniku — pozdravi, petje, domača glasba, recitacije, licitacija srca, ples, pa srečanja, srečanja...

Izseljenci iz Posavja, Dolenjske, Bele krajine in tudi nekaj iz Hrvaške so se srečali v Čateških toplicah, kjer je bil v nedeljo 12. julija prav tako izredno lep kulturni program z nastopi plesnih in pevskih skupin, za tem pa prijetna zabava.

Tudi Prekija je nadvse prisrčno sprejela rojake, ki so bili tam na obisku. Pomurska podružnica Matice je organizirala srečanje z njimi v Jeruzalemu pri Ormožu. Prekmurci hodijo radi v vinske gorice, saj je bilo tudi drugo srečanje prekmurskih rojakov med vinogradi — v Lendavskih gorica. Brez dvoma so tudi od tod vsi odnesli najlepše vtise.

Kamničani in Domžalčani so svoje rojake povabili letos ponovno v prijetno Kamniško Bistrico, kjer so se lahko vsi povesečili v prijetnem gorenjskem vzdušju in na svežem planinskem zraku.

Kamorkoli smo že prišli, kjerkoli smo bili v družbi slovenskih rojakov iz tujine, povsod smo videli same vesele obraze in povsod smo lahko slišali obljube: »Še se bomo videli!«

Škofja Loka

Rojaki s treh kontinentov, govorniki na pikniku: Tony Petkovšek iz ZDA, Tone Slavič iz Avstralije in Justin Čebulj iz Francije (levo). Omizje argentinskih izseljencev na pikniku v Škofji Loki (levo spodaj). Matičino lectovo srce so si letos spet priborili Avstralci — Franc Kavčič in rojak Žust. Ponosni so bili nanj (levo spodaj). Na pikniku v Škofji Loki so nastopile številne kulturne skupine, ki so jim obiskovalci z zanimanjem sledili in jih seveda nagradili z bogatim aplavzom (spodaj). Predsednik Slovenske izseljenske matice France Pirkovič pozdravlja udeležence piknika (na prejšnji strani spodaj)

Čateške toplice

Na srečanju dolenskih izseljencev v Čateških toplicah se je zbralo okrog 2000 ljudi. S pozornostjo so spremljali program, ki so jim ga pripravile domače kulturne skupine, in se povесelili v prijetnem razpoloženju.

Phone: 481-3919 — A/C 216

15815 ARCADE AVE., CLEVELAND, O. 44111

Vera Valenci

Polka Tour 1970

Skoraj dvajset let je že od tega, ko smo z našimi izseljenci — ameriškimi Slovenci prvič po osvoboditvi vandrali po lepi Sloveniji. V arhivu zapiskov in fotografij z izleta po domači deželi so fotografije prvega izleta naših rojakov iz Amerike, ki navdušeni nad lepotami naše zemlje plešejo na mostu v Bohinju in to na svojevrstno spremljavo. Vincent igra na slamico, Charlie pa na glavnik. Noge naših izseljencev,

ki so prišli v stari kraj po petdesetih, šestdesetih letih, so kakor noge mladenk in mladeničev — tako srečni so vsi, ker so spet doma!

Letos pa se je vse skupaj nekoliko obrnilo. Tony Petkovšek iz Clevelanda je letos pripeljal stosedemtrideset potnikov, med njimi ansambel narodno zabavne glasbe »Vadnal«. Polka Tour 1970 — njihov letošnji izlet, ki so se ga udeležili domala vsi člani Petkovškove skupine, je zato bil nekaj izrednega! To pot so zaigrali ob Bohinjskem jezeru pri sv. Janezu Vadnalu!

Pravzaprav je pot po naši deželi vsako leto lepa, zanimiva, prijetna — vendar je bilo

letošnje potovanje Polka Tour nekaj posebnega, saj so jo nenehno poživljali z veselimi domačimi vižami Vadnalovi fantje. Čez deset, petnajst let in še več, bo prav tako. Saj se bodo še vračali, oni in drugi... Morda pride letošnji najmlajši potnik Polke Tour Cary Vadnal, ali mlajši Frank Vadnal, ali Mahničevi, Srnickovi otroci. Dokler bodo naši rojaki in njihovi potomci tako vneto skrbeli za slovensko glasbo na tujem, tako dolgo Slovenija ne bo pozabljena!

Jože Prešeren

Ansambel Vadnal v Sloveniji

V preteklih letih sta obiskala Slovenijo in tudi nastopila na nekaj koncertih dva slovenska pevska zbora iz Clevelanda, ZDA, »Glasbena matica« in »Zarja«, letos pa je skupaj s številnimi drugimi potniki prvič prispel tudi slovensko-ameriški instrumentalni ansambel. To je ansambel bratov Vadnal, ki je povsod, kjer je nastopil, vzbujal veliko pozornost. Javna nastopa so imeli le dva — na javni radijski oddaji za izseljence in na izseljenskem pikniku v Škofji Loki. Posebno v drugem primeru, kjer so imeli s poslušalci neposreden stik, se je izkazalo, kako toplo, z zanimanjem in simpatijami sprejemajo naši poslušalci slovenski ansambel iz tujine.

Na dvorišču škofjeloškega gradu smo se pogovarjali z vodjo skupine, v kateri je potoval ansambel Vadnal, z »ambasadorjem« slovenske glasbe v Clevelandu — Tonyjem Petkovškom. Najprej sem ga vprašal, naj na kratko pove, kaj predstavlja ansambel bratov Vadnal v Clevelandu »Ansambel Vadnal je tipičen ameriški slo-

Filmske kamere so hotele zabeležiti vse

Na Bledu so izletnike pozdravili tudi gorenjski harmonikarji

Ivan Kropivšek, dolgoletni predsednik društva sv. Barbare iz Geelena v Holandiji je bil letos na obisku skupaj s svojo ženo. Letos proslavlja 40-letnico skupnega življenja. Čestitamo!

venski orkester in obenem tudi eden izmed najboljših v Clevelandu. Igrajo že dvajset let, pesmi pa so se v glavnem učili iz izročila njihove matere. Doslej so izdali že osem plošč.«

— **Koliko je slovenskih ansamblov v Clevelandu?**

»Samo v Clevelandu je okrog 50 slovenskih ansamblov, veliko pa jih je tudi v drugih ameriških mestih.«

— **Kako bi jih vi označili?**

»Mi jim na kratko pravimo »polka ansambl«, ker igrajo največ valčkov in polk, sicer pa tudi drugo glasbo. Ti ansambl so uspeli, ker so v ameriško glasbo prinesli nekaj novega, slovenske melodije, ki so pripadnikom drugih narodov manj znane, pa tudi zato, ker je njihova glasba vesela in sproščena. Podobne orkestre imajo v Clevelandu tudi potomci drugih narodov kot Poljaki in Čehi, vendar pa se niso tako uveljavili, ker se niso znali prilagoditi ameriškim razmeram.«

— **V teh ansamblih po večini igrajo potomci slovenskih priseljencev, tretji in četrty rod. Od kod pobirajo motive za svojo glasbo?**

»Največ jim je ostalo iz izročila prednikov, v zadnjem času pa jim veliko pomenijo tudi plošče, ki jih dobivajo iz Slovenije.«

— **Kaj sodite o razliki med slovenskimi ansambli v ZDA in v matični domovini?**

»Ameriški ansambl imajo povsem drugačen način igranja, ki je prilagojen tamkajšnjim razmeram. Tudi sestava instrumentov je drugačna, saj imajo bobne in banjo, ki ga v Sloveniji ni. Seveda pa so tudi v Ameriki ansambl, ki povsem posnemajo vidnejše ansamble v Sloveniji, npr. ansambl Dušana Marsiča, ki igra podobno kot Avseniki.«

— **Zanima nas še to, kakšno je vaše delo pri razvijanju in spodbujanju slovenske glasbe v Clevelandu?**

»Za začetek je dovolj radio, potem pa je še vrsta drugih prireditev, ki jim pravimo »polka parties«, potovanja »polka tours«, radio show in podobno. Prav na ta način, prek glasbe, pridobimo tudi za potovanja v Slovenijo veliko ljudi, ki morda nikoli ne bi prišli. Da pa bo slovenska melodija v Ameriki obstala, je morda dokaz tudi to, da imamo v Clevelandu že ansamble teenagerjev, ki se imenujejo »Slovenian Polka Band«. Igrajo slovenske melodije, ki pa so povsem prilagojene duhu mladih.«

V skupini izseljencev iz Holandije je bilo letos precej mladih, tudi takih, ki so bili prvokrat v Sloveniji.

SREČANJA

Kanadski Slovenec Vinko Babnik je naredil svojevrsten podvig. V majici, na kateri je imel napis »From Canada to Šmarna gora« (Iz Kanade na Šmarno goro) je pretekel pot od podkorenskega sedla do Šentvida pri Ljubljani, kjer je na spomenik padlim borcem položil venec. Tako je počastil spomin svojih tovarišev, ki so padli v zadnji vojni (levo).

Na pikniku v Škofji Loki so po želji postregli seveda tudi s kavo. Čeprav je rojalkinja Martina Moertl iz Milwaukee rekla, da ne da »na šloganje« nič, smo jo vendar opazili, kako zaskrbljeno gleda v kavno usedlino svojega moža Johna. Vse kaže, da je nekaj le opazila... (na sliki desno).

Nova panorama Ljubljane. V nebotičniku na desni ima svoj sedež Ljubljanska banka.

Ljubljanska banka

***ki nadaljuje tradicijo Kreditne banke
in hranilnice Ljubljana***

Vedno več naših ljudi v tujini se za vsakovrstne usluge z zaupanjem obrača na različne jugoslovanske banke, vedno več izmed njih jih je tudi zadovoljnih z uslugami. Ugledno mesto si je s svojim solidnim poslovanjem priborila tudi

Kreditna banka in hranilnica Ljubljana ali — kakor se bo banka imenovala od letošnjega 1. oktobra naprej — LJUBLJANSKA BANKA. Tudi mnogi naši bralci imajo pri tej banki svoje osebne devizne račune in razveseljivo je, da

med njimi niso samo delavci, ki so začasno v tujini, ampak tudi številni starejši izseljenci. Oglasili smo se na posebnem oddelku Ljubljanske banke — na direkciji za razvijanje poslovanja z občani in se pogovarjali z direktorjem

Čirom Lendovškom. Razgovor bo brez dvoma zanimiv tudi za bralce, ki morda še nimajo svojega deviznega računa v Jugoslaviji.

Kreditna banka in hranilnica Ljubljana ali po novem Ljubljanska banka je v zadnjih letih razvila živahno propagandno dejavnost tudi med našimi ljudmi po svetu. Kakšne cilje zasledujete pri tem?

Imamo tri vrste ciljev. Prvi je: gospodarska reforma zahteva od poslovnih bank, da iščejo lastne poti za krepitev svojega potenciala, za kar je velika rezerva v pogosto neobdelanem področju sredstev prebivalstva. Drugi: naši delavci, ki so začasno zaposleni v tujini, sami žele varčevati, saj je njihovo delo v tujini prav gotovo povezano s skrito željo, da težko prislužen denar čim bolj varno naložijo. Ker pa so želje različne in jih banka ne more v celoti uskladiti, smo tudi svetovalci v denarnih zadevah (tretji cilj); to pomeni, da odgovarjamo na vprašanja, ki nam jih naši ljudje iz tujine pošiljajo pismeno.

Številnim problemom, ki jih spoznavajo naši ljudje na tujem, se pridružuje še problem znanja tujega jezika in poslovanja z inozemsko banko. Zato smo imeli razgovore s precejšnjim številom evropskih bank, širili smo mrežo naših zastopnikov, da bi naši delavci svoje bančne posle lahko uredili v domačem jeziku.

Naše možnosti za vključevanje so izredno velike in trudimo se, da bi z razširitvijo mreže, z novimi oblikami namenskega varčevanja in drugimi ugodnostmi nudili svoje bančne usluge vsem, ki to želijo.

Mnogi naši ljudje še vedno nimajo zupanja v jugoslovanske banke. Negodujejo nd njihovo neposlovnostjo, nesigurnostjo naložb in podobno. Kaj ste storili, da bi premagali to nezaupanje?

Uspeli smo, da je bil v letu 1970 sprejet zakon o tajnosti deviznega priliva in da je država sprejela jamstvo za vse devizne vloge. Devizno varčevanje se vse bolj izenačuje z dinarskim varčevanjem tako po obrestnih merah kot po ostalih ugodnostih.

Za čim boljše poslovnost smo v letošnjem letu celotno devizno varčevanje organizirali na najsodobnejšem IBM elektronskem računalniku, kar nam dejansko omogoča veliko ažurnost. Revaloracija nemške marke in priznanje valutne razlike vsem varčevalcem, ki so vložili v banko DM, je skoraj prepričljiv dokaz, da se trudimo za čim boljše sigurnost naložb in da je vsako nezaupanje v našo banko skoraj odveč.

Ali bi navedli nekaj podrobnosti o tem, kakšne ugodnosti nudite svojim deviznim varčevalcem?

Za devizne varčevalce imamo poleg ugodnih obresti še tri namenske oblike: stanovanjsko varčevanje, kmetijsko varčevanje in posebno obliko takojšnjega posojila za vezane devizne račune. Prav tako je vsak devizni varčevalec, ki ima na računu vsaj za 1000 din vrednosti, nezgodno zavarovan; varčevalec, ki ima na svojem računu vsaj 2000 din vezanih za dobo vsaj 13 mesecev, pa je vključen v bogato nagradno žrebanje, ki je dvakrat na leto.

Mnogi žele varčevati, kasneje ali pa celo takoj pa bi radi posojilo za gradnjo hiše, za nadaljevanje ali za začetek obrti in podobno. Kako jim lahko ustrezete?

Omenil sem že možnost dinarskega posojila ob vezavi deviznih sredstev za določeno dobo, sicer pa je vse to urejeno s pravilniki za posamezne oblike namenskega varčevanja, ki jih posredujemo vsakomur, ki to želi.

S katerimi tujimi bankami poslovno sodelujete?

Ljubljanska banka sodeluje z več kot 50 hišami v Italiji, Avstriji, Nemčiji, Holandiji, Švedski, Angliji, ZDA, Franciji, Švici, Belgiji. Med našimi poslovnimi parterji so tudi znane hiše kot Société Générale Paris, The First National Bank New York, Midland Bank, Lloyds Bank London, Deutsche Bank, dunajska Zentralsparkasse, Credito Italiano Trieste in mnoge druge. Lani smo odprli tudi svoje predstavništvo v New Yorku

in sodelovali pri ustanovitvi podjetja Credex-France v Parizu.

Ena izmed oblik propagande je bilo tudi vaše sodelovanje pri nekaterih akcijah Slovenske izseljenske matice. Ali boste še sodelovali pri takih ali podobnih akcijah?

Sodelovanje s slovensko izseljensko matico je nujno in veliko nam pomeni pri vzpostavljanju stikov z našimi ljudmi na tujem. Zdaj pa pripravljamo še nove oblike — naše delavce in izseljence spodbujamo k organiziranemu varčevanju za letni dopust, za kmetijsko varčevanje in podobno. Med drugim smo letos sodelovali tudi pri organizaciji izseljenskega piknika v Škofji Loki, na javni radijski oddaji za naše izseljence in drugod. Med drugim bi tudi na ta način radi opozorili naše rojake, ki živijo po svetu, na našo banko. Vabimo jih, da se na nas obračajo pismeno in po naših močeh jim bomo ustregli.

Slišali smo, da se pripravljajo nekateri novi predpisi glede deviznega varčevanja oziroma vodenja deviznih računov. Ali nam lahko poveste kaj o tem?

Pri naši banki težimo, da bi poslovanje okrog deviznih računov čim bolj poenostavili; razpolagalno pravico bi radi razširili ne glede na sorodstvene zveze, zaradi lažjega manipuliranja z deviznimi sredstvi pri polaganju in dviganju na bančnih šalterjih pa proučujemo možnost vpeljave devizne hranilne knjižice.

Kateri, najenostavnejši način predlagate našim delavcem v tujini, ki nameravajo varčevati svoje devize pri vaši banki?

Vsakdo lahko že z navadno dopisnico odpre pri nas devizni račun. Banka mu pošlje vse obstoječe pravilnike, da si lahko izbere obliko varčevanja ali možnost vezave sredstev, za kar nudimo posebne ugodnosti. Vsak se lahko obrne na nas tudi glede vseh drugih imovinskih ali carinskih vprašanj. V najboljši meri skušamo ustreči vsem in jih vabimo, da nam sporočijo svoje želje.

Živali IX in druge znamke

Vsako leto izidejo za dan mladosti 25. maja posebne priložnostne znamke bodisi s cvetkami ali pa živalmi iz našega domačega sveta. Letos smo dobili šest znamk z zastopniki naših najboljših domačih psov. Cela serija z vsemi šestimi znamkami velja 14 din in jih je izšlo 200.000. Znamk z nižjo vrednostjo pa je izšlo več, največ je znamk po 50 par in 1,25 din, teh je po 2.000.000.

Na prvi znamki za 50 par je kratkodlaki istrski gonič. Ta pes je snežno bele barve z oranžnimi lisami. Ima dolgo plemenito glavo. Visok je od 44 do 56 cm. Doma je predvsem v Istri, Sloveniji in Hrvatski.

Na drugi znamki za 1,25 din je tribarvni jugoslovanski gonič. Je zelo podoben balkanskemu goniču na znamki za 2,50 din, le da ima po glavi, vratu, prsih, nogah in na koncu repa bele lise. Doma je v Bosni in Hercegovini.

Na tretji znamki za 1,50 je ostrodlaki istrski gonič. Najdemo ga prav tam kot kratkodlakega istrskega goniča, le da je nekoliko močnejši, z ostro dlako ter gosto spodnjo dlako.

Na četrti znamki za 2,50 din je balkanski gonič. Ta gonič je kratke lisičje oziroma rumenorodeče dlake s črnim plaščem. Visok je 46 do 54 cm in srednje široke glave. Doma je v Srbiji.

Na peti znamki za 3,25 din je dalmatinec. Nekdaj je bil lovski pes, dandanes je čuvaj. Njegova bela kratka dlaka mora imeti

črne ali rjave pege. Treh barv na njem ne sme biti. Visok je 50—60 cm.

Na zadnji znamki za 5 din je šarplaninec. Je visok in zelo močan pes ter neustrašen čuvaj čred. Njegova dlaka je dolga, ravna in gosta. Doma je s Šarplanine, kot že ime pove, najdemo ga pa tudi po drugih planskih krajih.

Pse za to serijo je izbral profesor veterinarske fakultete v Beogradu dr. Slobodan Pavlović. Tiskala jih je znana tiskarna Courvoisier iz Švice v večbarvni heliografiji in v polah po 100 znamk. Velike so 26 × 36 mm, brez belega roba pa 23 × 33 mm. Zobci grebenasti 12.

V počastitev 100-letnice brzojavnega prometa v Črni gori je 20. junija, mimo rednega programa, izšla posebna spominska znamka za 50 par z naklado 2.000.000.

Med prve svoje cilje si je tedanji črnogorski knez Nikola postavil tudi brzojavne povezave. Te so stekle konec leta 1869, v mednarodni promet pa so bile vključene leta 1870. Istega leta je izšel tudi zakon o tem prometu, ki je bil hkrati tudi prvi zakon za vladavine kneza Nikola.

S Turčijo je bila Črna gora povezana prek Ulcinja in Skadra, z Avstrijo pa prek Bara in Sutomora. Ta mednarodna brzojavna zveza je tedaj povezovala evropske države s Turčijo.

V Sloveniji je Avstrija zgradila prvo brzojavno zvezo leta 1847.

Osnutek za to znamko je napravil znani beograjski likovni umetnik Andrija Milenković. Znamko je natisnil beograjski zavod za tiskanje bankovcev v polah po devet znamk. Na znamki je v sredini prikazano tipkalo. Znamke so velike 30 × 37 mm, brez belega roba pa 26 × 33 mm. Zobčane so grebenasto 12 1/2.

Od 14. do 20. junija je bil olimpijski teden, v katerem je bilo treba plačati pri vsaki poštni pošiljki v domačem prometu še poseben prispevek 10 par v sklad z udeležbo naših športnikov na olimpijskih igrah. V ta namen je Jugoslovanski olimpijski komite izdal doplačilno znamkico, ki je prišla v promet že 10. junija.

vaš kotiček

Rad bi se oženil

Nameraval sem priti na obisk v Ljubljano, pa ne morem zaradi moje zaposlitve. Že 16 let delam v tovarni avtomobilov. Delovodja pravi, da me ne more pri delu dolgo pogrešati. No, morda pa drugo leto na svidenje! Doma sem nekje med Domžalami in Ljubljano, pri sv. Jakobu ob Savi. Po poklicu sem soboslikar in pleskar. Sem še fant in bi se oženil, če bi srečal pravo dekle. Imam lastni dom, lep nov avtomobil in dobro stalno službo. Oženil bi dekle staro od 20 do 30 let, lepe postave in dobrega srca. Če bi katera hotela postati moja ženka, naj mi piše in pošlje fotografijo (na sliki naj bo cela).

Frank Gregory
761 Riverside Dr. East
Windsor, Ontario, Canada

Pozdravi!

Ljubemu Slavku Kuzma, ki je začasno na delu v Nemčiji, vse lepo in dobro. Pristrčen pozdrav ter kmalu na svidenje! Njegova zvesta Mimica K. iz Bele Krajine.

Oglasite se v Sindelfingnu!

Zalika Radikovič iz Sindelfingna, blizu Stuttgarta, lastnica znanega gostišča »Gaststätte Hamm« na Zimmer Strasse 49, pristrčno pozdravlja vse člane folklorne skupine »Tine Rožanc« in ansambla Lojze Slak, ki so jo obiskali v maju. To bo zanjo nepozaben dan. Želi, da bi noben Slovenec ne šel mimo njenih vrat, kadar obiše Sindelfingen.

Srečanje

v Frankfurtu

Ernest Petrin

Frankfurt na Maini. V tem zahodno-nemškem vlemestu, središču pokrajine Hessen, in okolici, živi po približnih ocenah okrog 25.000 Jugoslovanov, zaposlenih v različnih dejavnostih. Med njimi je približno 2000 Slovencev.

Tudi tu je nekaj restavracij oziroma gostinskih lokalov, ki jih imajo v najemu naši ljudje. Ne sicer toliko kot v Münchnu ali v Stuttgartu, kjer njihovo število presega sto, pa vendar dovolj, da našemu človeku ob sobotah ali nedeljah ni treba biti v zadregi, kam bi sedli na vrček piva in da bi se zraven še lahko pomenili po domače. Kot za večino mest v Zahodni Nemčiji, kjer je veliko naših delavcev, tudi za Frankfurt velja, da nima nobenega posebnega prostora, kjer bi se lahko ob prostem času zbirali naši rojaki. Tako jim pač ne preostane drugo kot gostilna, kar vsekakor ni najbolje a če ni drugega tudi dobro.

Menda edina slovenska lokala v tem mestu sta »Ljubljana« in »Urška«. Obe ti restavraciji vodita rojaka iz Krašnje pri Lukovici Ciril Podmilšak in njegova žena Urška. Dobro sta se znašla in medtem ko

so gostje v »Ljubljani« pretežno domačini, je pri »Urški« zlasti ob sobotah in nedeljah vse živo naših ljudi. To je razumljivo: dobra hrana, domače vzdušje in ne nazadnje slovenski ansambl »Vrelci«, ki poskrbi, da tistemu, ki rad pleše, ni nikoli dolgčas. Tudi po 200 in še več se jih zbere ob sobotah in nedeljah in takrat ima človek občutek, kot da je doma, ne pa daleč v Nemčiji.

Tisti dan ni bila niti sobota niti nedelja. In vendar je pri omizju sedela vesela družba. Glasen smeh in simpatična štajerska govorica so izdajali, da so to naši fantje. Po »sihtu« so prišli na vrček piva. Ni jih bilo težko pripraviti do kratkega klepeta. Najmlajši je bil 22-letni Viljem Ulčnik iz Rogaške Slatine, srednji 28-letni Anton Potisk iz Poljčan in najstarejši 40-letni Polde Založnik iz Slovenskih Konjic.

Mizar Polde Založnik je že peto leto v Nemčiji in ves ta čas je zaposlen pri istem delodajalcu. Pravi, da je zadovoljen z delom in plačo, saj nadure navržejo marsikatero marko, čeprav tudi davki in druge dajatve niso majhni.

— Pa ste takrat, ko ste odhajali v Nemčijo, mislili, da boste ostali toliko časa?

— Kje neki, ampak življenje se je tako zasukalo. Zdaj pa še niti ne vem, kdaj se bom vrnil.

— Imate družino v Nemčiji?

— Ne, doma v Sloveniji. Saj prav njej bi rad omogočil lepše življenje, zato sem še tu. Sicer pa jo obiščem nekajkrat na leto.

Univerzalni rezkar Anton Potisk dela v industrijskem podjetju in se nad zaslužkom tudi ne pritožuje. Kdaj se bo vrnil domov, še ne ve, rad bi prihranil čim več, saj je še samski in bi si rad gnezdo opremil kar najbolje.

— In ko bo prišlo do tega, ali si boste ženo izbrali tukaj ali doma?

— Na vsak način doma.

— Kaj pa vam tukaj kot mlademu fantu manjka, ne mislim v materialnem pogledu?

— Predvsem nimamo nobenih prostorov, kjer bi se lahko zbirali v okviru nekakšne društvene dejavnosti. Tako se pač zbiramo pri »Urški« in reči moram, da je tudi prav prijetno, posebno še ob dela prostih dnevih, ko se nas tu zbere zelo veliko.

— Tudi Vili Ulčnik je mizar, v Nemčiji pa je poldrugo leto. Mlad je še in seveda ima v načrtu tudi nakup avtomobila. Tudi on je poročen, ženo in hčerko pa ima doma v Rogaški Slatini.

— Ja, toda v kratkem ju bom šel obiskat in bomo skupaj.

— Potem vas pa najbrž »Urška« ne bo tolikokrat videla kot zdaj, ko ste sami?

— Med tednom že ne, ob sobotah in nedeljah pa vselej. Tu imam namreč postranski zaslužek, pomagam »kelnarit«, vsaka marka je dobra, ki jo človek zasluži.

Tak je bil torej pomenek v Frankfurtu. Ali ne bi bilo lepo, ko bi se s Poldetom Založnikom, Antonom Potiskom in Viljemom Ulčnikom podobno pogovarjali tudi pri njih doma v Slovenskih Konjicah, Poljčanah in Rogaški Slatini? Morda se še bomo, saj v tujini za vselej ne bi radi ostali.

ROJAKI V ZR NEMČIJI IN ŠVICI!

Slovenska izseljenska matica in RTV Ljubljana pripravljata ob sodelovanju Kreditne banke in hranilnice Ljubljana ter nekaterih gospodarskih organizacij

19. septembra 1970 v Sindelfingnu pri Stuttgartu

veliko zabavno-glasbeno prireditev. Ta bo v tamkajšnji dvorani (Ausstellungshalle), sodelovali pa bodo narodno-zabavni ansambl naših delavcev, ki so zaposleni v evropskih deželah, solisti pevci in harmonikarji, humoristi, pevski zbori, folklorne skupine in drugi. Tudi iz Slovenije bodo na prireditvi nastopili vaši dobri znanci iz radijskih programov. Prireditev bo neposredno prenašala v slovensko radijsko omrežje RTV Ljubljana.

Poleg nastopa kulturnih skupin bo nato zabava s plesom, kjer se boste lahko izvrstno zabavali ob domačih zvokih.

Rojaki v ZR Nemčiji — vabimo vas, da si že zdaj rezervirate 19. september za prihod v Sindelfingen pri Stuttgartu. Ne bo vam žal. Vsa druga obvestila o prireditvi boste lahko slišali v oddajah Radia Ljubljana, namenjenih našim rojakom po svetu.

19. septembra — na svidenje v Sindelfingnu!

Urška in Ciril Podmilšak na vrtu gostilne »Urška« v Frankfurtu. V ozadju igra ansambl »Vrelci«

Kakšni naj bodo klubi

Zapis s Švedske

Švedski minister za socialna vprašanja Sven Aspling je ljubezniv sobesednik. Na nobeno vprašanje ne odreče odgovora, zato tudi prijazno pojasni:

»S švedske strani ni problemov z delavci iz Jugoslavije. Ni pa to celovit odgovor. O tem vam morajo povedati svoje mnenje tudi vaši delavci. Če imajo kakšne težave, se zmeraj oglasijo v pristojnih ustanovah. Hvaležni vam bomo za obvestila, kaj bi še bilo treba ukreniti v njihov prid. Kadar srečam ljudi iz Jugoslavije, jih zmeraj povprašam, kako se pri nas počutijo. Pri tem vem, da jim ni najbolj lahko, saj živijo zdaj v drugačnem podnebjju, v novem okolju, nove so navade, hrana drugačna. Zmeraj pa sem lahko ugotovil, da se hitro prilagajajo, živijo v dobrih odnosih s Švedi.«

Te besede niso bile zgolj ljubeznivost. Potrdili so jih tudi naši delavci, saj po konvenciji, ki sta jo sklenili Jugoslavija in Švedska, uživajo mnoge dobrine dežele, ki ima največjo javno blaginjo v Evropi. Zato tudi naši delavci v tej deželi zvečine ne govorijo toliko o morebitnih problemih pri plačah, med boleznijo, šolanjem otrok, saj se v nekaterih večjih švedskih mestih učijo tudi naši otroci v šolah tudi materinščino.

Pač pa je domovina daleč. Daleč? No, da, s švedsko plačo si kmalu lahko kupiš letalsko vozovnico in se z Jatovim letalom brezhibno pripelješ domov. Toda tega ne moreš storiti vsak dan, niti vsako soboto ne, ko si prost in te toliko bolj zgrabi domotožje. Preprosto ne moreš domov in zato bi rad, da bi imel košček domovine kar tam.

Kaj bi pravzaprav radi naši delavci na Švedskem? Gotovo da takšno carinsko politiko pri nas, ki bi bila bolj naklonjena vračajočim se delavcem in dejstvu, da so si vse, kar so pripeljali s seboj, trdo in pošteno prislužili. Želijo tudi vedeti, katera podjetja pri nas iščejo delavce, strokovnjake, kakršni so recimo oni. Potem bi

se laglje in hitreje vrnili domov. Želijo biti poučeni, kaj vse je treba ukreniti, na katere kljuke pritisniti, da dobiš vse papirje, ki jih potrebuješ za zidanje hiše doma in podobno.

Dokler pa so tam, po kilometrih daleč od domovine, bi radi vsaj nekoliko več zvez z ozemljem, kjer imajo svoje korenine. Domovina pa je tudi po tej plati daleč. Saj kdaj pa kdaj jih kdo iz domovine obišče. Tako je na primer gostovala na Švedskem skupina iz beograjske radijske postaje. Dvorana v Stockholmu, v kateri izročajo tudi Nobelove nagrade, je bila skoraj polna, predvsem pa nabita s temperamentom. To je bilo enkratno doživetje. Kdaj pa kdaj se dobivajo po stanovanjih. Pa to tudi ne more biti dovolj. Ni dovolj za vseh trideset tisoč Jugoslovancev, od tega okoli štiri tisoč Slovencev, ki so na Švedskem.

Jugoslavlani imajo na Švedskem svoje združenje. Imajo tudi nekaj prizadevnih funkcionarjev. Vendar najbolje ne gre. Sem ter tja se porajajo tudi »nacionalni« klubi, vendar tudi teh ni veliko. In človek dobi vtis, da »nacionalni klubi« tudi na Švedskem pri vseh ljudeh niso najbolj zaželeni. Natanko svojih pridržkov nihče ne razloži, izluščiti pa bi se vendarle dalo, da smo zunaj Jugoslavlani, šest republik pa da je domača zadeva, da nas Švedi poznajo samo kot Jugoslovane, kaj bi torej zapletali stvari in drobili svoje sile, predvsem da bi »nacionalni klubi« utegnili poroditi ali zgolj vreči na površino nacionalne strasti in podobno. Nemara na tem marsikaj je. Utegnilo bi postati neprijetno, če bi se v klubih zalegal šovinizem. Toda res je tudi, da ne moremo biti doma federacija, v izvozu pa država brez republik, narodov in narodnosti. Naši ljudje, ki so začasno na tujem, pač ne morejo pustiti doma svojo zavest, svoje poglede, vse tisto, k čemur so bili vzgojeni, vzdušje, v katerem so prej živeli.

Zato vsekakor so Jugoslavlani. Doma so iz Jugoslavije, iz njene družbene ureditve. S seboj nosijo njeno dobro in slabo. Toda ko so med sabo, jih vleče pač k tistim, ki so jim po kilometrih, temperamentu, navadah, tradiciji, jeziku, interesih najbližji. In zakaj ne bi tega dopustili, celo spodbujali? Gotovo da v okviru jugoslovanskega združenja, čemu namreč drobiti sile, ko je treba najti klubske prostore, jih vzdrževati in plačevati, ko pripravljajo prireditve ob državnih praznikih in podobno, marsikaj pa je po tradiciji, jeziku nacionalno obarvano (pevski zbori, knjige, itd.). V tem okviru se bo očitno treba znajti. Bolj ko bo domovina pri tem pomagala, lažje bo šlo.

Stavka jugoslovancev v Göteborgu

Precejšnje presenečenje je v začetku julija vzbudila stavka jugoslovanskih delavcev v ladjedelnici Eriksberg v Göteborgu na Švedskem. Delavci so zahtevali večje plače. Po pogodbi jim je bila zagotovljena za prvih šest mesecev plača 11 kron na uro, kasneje pa naj bi se jim plača višala po učinku. Ko bi se jim morala plača zvišati, pa so dobili nekateri celo nižje kot prej, zato so se odločili za stavko. Vsi delavci so prišli na Švedsko prek zavodov za zaposlovanje.

Po mnenju švedskih oblasti je do tega štrajka prišlo največ zaradi nesporazuma, ki ga je povzročilo težko življenje v novo okolje, neznanje jezika idr. Stavka je trajala šest dni, nakar se je večina delavcev vrnila na delo. Odbili so pomoč sindikata, komunalnih oblasti in niso sprejeli ponudbe uprave ladjedelnice, da bi se pogovarjali z njihovimi izbranimi predstavniki, da bi jim ob tej priliki razložili podrobnosti iz pogodbe ter delovno pravne predpise.

Švedska podjetja v večini primerov dobro poskrbe za naše delavce, večina problemov izvira iz nepoznavanja predpisov, neznanja jezika, nezadostne obveščeniosti — torej težkega prilagajanja novemu okolju. Precej krivde za to je tudi na jugoslovanskih organih, ki pošiljajo delavce na Švedsko, ne da bi jih opozorili na nekatere bistvene podrobnosti v zvezi z življenjem in delom v tej deželi.

Prvi naš delavski svet na tujem

Delavci gradbenega podjetja »Industrogradnja« iz Zagreba, ki so zaposleni na deloviščih v ZR Nemčiji, so pred kratkim v Heilbronu pri Stuttgartu izvolili svoj prvi obratni delavski svet. Na prvi seji so bili predstavniki podjetja iz Jugoslavije, zastopniki krajevnih oblasti iz Heilbrona in kooperantskih firm iz ZR Nemčije ter predstavniki glavnega odbora nemških sindikatov gradbenih delavcev.

Nove posvetovalnice »Arbeiterwohlfahrt«

Posvetovalnica nemške karitativne organizacije »ARBEITERWOHLFAHRT« v Balingenu je pred nedavnim z namenom, da bi še razširila svojo pomoč jugoslovanskim delavcem na svojem področju, organizirala govorilne ure v posameznih krajih v Južnem Württembergu — Hohenzolern. Govorilne ure (Sprechstunde) imajo v naslednjih krajih:

- **Balingen** — v zgradbi posvetovalnice, Wilhelmstrasse 25, vsako sredo od 15. do 19. ure in vsako soboto od 9. do 12. ure.
- **Ebingen** — v zgradbi Urada za delo, Gartengasse 17, vsak prvi torek in vsak tretji petek v mesecu od 16. do 19. ure.
- **Reutlingen** — v zgradbi Urada za delo, Bismarck strasse 14, vsak drugi torek in vsak četrti petek v mesecu od 16. do 19. ure.
- **Sigmaringen** — v zgradbi Urada za delo, Gartenstrasse 8, vsak tretji torek v mesecu od 16. do 19. ure.
- **Ehingen (Donau)** — v zgradbi Urada za delo, Hehlerstrasse 26, vsak četrti torek v mesecu od 16. do 19. ure.

Kako si nabavite dokumente iz Jugoslavije

Še pred nekaj leti je bil zelo zapleten postopek pri nabavljanju dokumentov iz Jugoslavije, kar je marsikateremu našemu človeku na tujem povzročalo velike težave. Mnogi so se s prošnjami za posredovanje pri nabavi dokumentov obračali tudi na Slovensko izseljensko matico oziroma na naše uredništvo. Velikokrat smo lahko uspešno posredovali, včasih pa se je le kje zataknilo. Težava je bila v tem, da so bili — razumljivo — vsi v Jugoslaviji izdani dokumenti v jezikih jugoslovanskih narodov. Naši delavci, ki so zaposleni v inozemstvu so jih morali prevajati v tuj jezik, v večini primerov pa jih je bilo nato treba še overoviti pri pristojnih organih v tujini. Seveda pa je bilo za vse to treba dovolj časa in tudi denarja.

Vse več naših ljudi se zaposluje v tujini, zato je bilo treba poskrbeti tudi za obrazce, ki naj bodo razumljivi tudi tujcu. Večina teh obrazcev je bila dogovorjena tudi z mednarodnimi konvencijami o socialnem zavarovanju.

V Amriswilu v Švici je zelo delavna podružnica Jugoslovanskega kluba v Zürichu. Naš posnetek je z enega izmed njihovih številnih srečanj. Ob tej priliki je predsednik podružnice Dari Košorok predvajal diapozitive. Folklorna skupina njihovega društva se zdaj vneto pripravlja za nastop na reviji v Sindelfingnu pri Stuttgartu. Nastopili bodo s slovenskimi plesi. Poročali smo že, da so si člani ob podpori tovarne, kjer so zaposleni, sami sešili slovenske narodne noše. Želimo jim še veliko uspehov!

Našim delavcem, ki so začasno zaposleni v Belgiji, Franciji, Luksemburgu, Nizozemski, Švici, Avstriji in v ZR Nemčiji je omogočeno, da enostavno in hitro uveljavijo svoje pravice v teh deželah pod pogojem, da so si nabavili potrebna potrdila in obrazce pri jugoslovanskih ustanovah.

Vsi podatki na nekaterih obrazcih so razen v domačem natisnjeni tudi v sedmih tujih jezikih (francoski, nemški, angleški idr.). Tako se izpis iz rojstne matične knjige izdaja na obrazcu A zelene barve, izpis iz matične poročne knjige na obrazcu B roza barve, izpis iz matične knjige umrlih pa na obrazcu C sive barve. Delavci, ki so začasno zaposleni v tujini, morajo, kadar iščejo kak dokument iz Jugoslavije, posebej navesti, v kateri državi bodo ta dokument uporabljali. To je potrebno zaradi tega, da bi naši uradi izdali zahtevani dokument na posebej določenem obrazcu, ki je brez prevajanja in overovljanja veljaven v državi, kamor delavec odhaja. Vsi potrebni obrazci so že tiskani in jih že imajo pristojni uradi v Jugoslaviji.

Najbolje je, da si delavci, ki se nameravajo zaposliti v inozemstvu, že pred odhodom iz domovine nabavijo te dokumente na posebnih obrazcih, da si bodo potem lahko hitreje uredili delo in bivanje na tujem.

Strokovne sekcije Jugoslovanskega kluba v Zürichu

Jugoslovanski klub v Zürichu v Švici deluje že dobrih sedem let in šteje zdaj že preko 2500 članov. Ima tri svoje orkestre, folklorno skupino z več kot 40 pevci in plesalci, pet nogometnih moštev in še druge sekcije. Preteklo leto je Klub priredil več kot šestdeset zabavnih večerov in organiziral gostovanje skupin iz vse Jugoslavije.

V Švici živi med drugim tudi preko 2000 jugoslovanskih strokovnjakov in intelektualcev: več kot 400 inženirjev, 380 tehnikov, 200 zdravnikov, 180 stomatologov, več kot 600 medicinskih sester, terapevtov, laborantov in babic, več kot 150 študentov, 20 farmacevtov, veterinarjev, učiteljev in profesorjev. Zato je povsem spontano zrasla v klubu misel, da bi začeli ustanavljati strokovne sekcije, ki bi nudile zavetje številnim našim strokovnjakom. Te sekcije bi sodelovale s sorodnimi strokovnimi organizacijami v domovini in v Švici.

ansamblov v ZR Nemčiji

Veseli »Slavčki«

Le kdo ne pozna veselih fantov kvinteta »Slavček«, ki že več kot pet let zabava naše delavce v vsej okolici Stuttgarta. Igrali so že skoraj v vseh naših lokalih, dokler se niso pred tremi leti ustavili v gostilni »Alte Mühle« (Stari mlin) v Oberürkheimu, kjer igrajo še danes. To prijetno gostišče vodi naš rojak Jože Svetanič. Le malo katera sobota, nedelja ali praznik minejo, da ne bi gostov zabavali »Slavčki«.

Ko sem jih obiskal, so pravkar odložili instrumente ter si otirali znojna čela. Považili so me k svoji mizi in še preden sem spregovoril, sem že imel v rokah kozarček zlatega rizlinga. Toplo smo si nazdravili. Takole so se mi zatem predstavili:

vodja kvinteta je harmonikar Marjan Retelj, ki je že več kot šest let v Nemčiji. Doma je iz Brežic. Po poklicu je čevljar in je v tem poklicu tudi zaposlen. Igra tudi na električne orgle.

Trobentar je Franc Drobež, strugar iz Trobevlj. Od doma je že polnih osem let. Klarinet in saksofon piha Toni Skamen, črkostavec iz Celja. Od doma je tudi nad štiri leta. Rad tudi zapoje. Na kitari brenka Karel Kranjc. Tudi on je Celjan. Leto dni mineva, odkar se je poslovil od doma. Posebej se je priljubil tudi kot pevec. Nastopa kot solist. Ker nekdo pač mora biti zadnji, se je s tem sprijaznil Vladimir Muster, po poklicu mlinar, doma pa iz Brežic. Od doma je že osem let. V kvintetu igra bariton-bas, diatonično harmoniko in še bobnar je zraven. Tudi pozavna je njegov instrument.

»Domači zvon«

Že nekaj dni je deževje neusmiljeno kvarilo moje poletno razpoloženje in tudi ta večer je spet deževalo. Slabe volje sem zaloputnil vrata avtomobila. Ta slaba volja pa se mi je kar hitro razkadila, ko sem najprej od daleč, zatem pa vse bliže in bliže zaslišal prelepo slovensko pesem.

»Triglav, moj dom...« je odmevalo po hodniku, ko sem potrkal na vrata sobe,

kjer so polni vneme vadili naši fantje. To so člani moškega pevskega zbora »Domači zvon«, ki že skoraj dve leti »zvoni« v vzhodnem delu Stuttgarta. Skoraj dvajset naših fantov in mož prepeva v tem zboru. Iz najrazličnejših krajev se vozijo enkrat ali celo večkrat tedensko na vaje. Kako tudi ne bi? Saj lepe domače pesmi človek ne sliši kjerkoli. Če pa lahko še sam zapoje zraven, kaj je potem še lepšega? V tem kratkem času, komaj v dveh letih skupnega petja, so se že lepo ujeli.

Seveda se za vse to morajo zahvaliti svojemu pevskega vodji in dirigentu Milanu Ederju, ki jih vse to nauči. Mnogo dobre volje in potrpljenja je treba, seveda pa tudi časa, preden dvajset pevcev zapoje tako, da je vse prav. A dirigent Eder jih s svojo preprostostjo in vedrim razpoloženjem zna pripraviti do tega. Tudi jaz bi bil najraje ostal med njimi.

Povedali so mi, da se pripravljajo za nastop. Večkrat in daleč naokrog so že nastopali, a pravijo, da želijo še več nastopov. Tudi stuttgartske revije se bodo seveda udeležili.

»Slovenec sem, tako je mati djala...« so še zapeli, preden smo se poslovili.

Kvintet Jožeta Ekarta

Kvintet Jožeta Ekarta je začel nastopati pred dobrim letom. Igrajo priložnostno, zato so manj znani. Stalni sedež imajo v Stuttgartu, kjer tudi v veliko vnemo vadijo. Pa pogledjmo, kdo so muzikantje.

Vodja ansambla Jože Ekart je harmonikar in študent ekonomije. Doma je iz Rač pri Mariboru. V Nemčiji je že peto leto. Trobentar je Branko Mikša, doma iz Rogoške Slatine, ki je tudi že pet let z doma. Rad tudi zapoje. Ljubljčan Matija Pregar igra klarinet in saksofon. Po poklicu je avtoklepar, v Nemčiji pa je leto in pol. Celjan Karli Zelič po poklicu strojni ključavničar igra bariton-bas, kontra bas in gribent. V Nemčiji je že dve leti. Stalnega kitarista zaenkrat še nimajo, čeprav bi ga potrebovali. Tudi oni bodo verjetno nastopili na reviji narodno-zabavne glasbe. Lepo pozdravljajo bralce Rodne grude.

Trio »Ami«

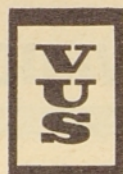
Kakih 30 km od Stuttgarta v smeri proti Reutlingenu leži vasica Harthausen, ki je pri naših rojakih že precej znana. Tu se namreč vsako soboto zbirajo Slovenci iz bližnje in daljnje okolice v prijazni gostilni »Hirsch«, ki jo upravlja rojak Janez Nahtigal, doma iz Dolenjskih toplic. Veliko gostov pa privabljajo veseli muzikanti. To so mladi fantje, ki so si za svoj trio izbrali ime »AMI«.

Vodja tria je Toni Zupan, doma iz Sela pri Dobovi, po poklicu avtomehanik. O svojem delu, igranju in življenju nasploh pa je povedal:

»V Nemčiji sem že nekaj več kot štiri leta in ves ta čas se poleg redne zaposlitve kot varilec ukvarjam še z glasbo. Včasih je oboje skupaj res nekoliko naporno, vendar se z dobro voljo in nekoliko truda da tudi to. Glasba mi veliko pomeni. Harmoniko igram šele okrog sedem let, ta trio pa sem sestavil pred dobrim letom in pol«. Kaj pa ostala dva člana? Bi mi lahko povedali še kaj o njima?

»Kitaro igra Ivan Muster, doma iz okolice Krškega. Po poklicu je električar in je tu prav tako že okrog štiri leta. Priljubljen je tudi kot pevec. Po bobnih tolče Miran Štorman, po poklicu avtomehanik, doma pa iz slikovite Savinjske doline. Seveda bi radi imeli zraven tudi bas, ker pa je težko dobiti novega muzikanta, moramo biti zadovoljni tudi tako.«

In zakaj ste si izbrali prav ime »Ami«? »Vzeli smo začetne črke naših imen in ker to po francosko pomeni 'prijatelji', smo to tudi ostali.«

»VJESNIK U SRIJEDU«

Kje ne smejo delati bodoče matere?

Po zahodnonemškem zakonu o zaščiti matere (Mutterschutzgesetz), ki velja od 1. januarja 1967, ni dovoljeno zaposlovati bodočih mater pri težkih telesnih delih in pri delih, kjer so izpostavljene učinkom zdravju škodljivih snovi ali žarkov, prahu, plinom ali pari, vročini, mrazu, mokroti, tresljajem in hrupu.

Bodočih mater zlasti ni dovoljeno zaposliti pri delih, kjer je treba redno dvigati bremena, težja od 5 kg, ali priložnostna bremena, težja od 10 kg, brez mehanskih pripomočkov, torej z roko.

Po preteku petega meseca nosečnosti bodoče matere ni dovoljeno zaposliti pri delih, kjer mora nenehno stati, če ta zaposlitev traja dnevno več kot štiri ure.

Bodoče matere je prepovedano zaposliti tudi pri delih, kjer se pogosto morajo iztegovati, pripogibati ali stalno čepeti oziroma se sklanjati.

Bodoče matere je prepovedano zaposliti tudi pri vseh napravah in strojih, ki zahtevajo velik napor nog, zlasti še pri strojih na nožni pogon. Prepovedano jih je zaposliti tudi pri lupljenju drevja, pri delih, kjer lahko nastanejo poklicne bolezni, če so bodoče matere spričo svoje nosečnosti pri teh delih posebej izpostavljene nevarnosti poklicnega obolenja.

Bodoče matere je prepovedano zaposliti po tretjem mesecu nosečnosti na transportnih sredstvih, pri delih, kjer so izpostavljene nevarnostim delovnih nezgod, zlasti še nevarnostim spodrseljavev in padcev. Prepovedano jih je zaposliti tudi pri akordnih delih in drugih delih, kjer je s povečanim delovnim tempom mogoče doseči večji zaslužek. Prepovedano jih je zaposliti tudi na tekočem traku s predpisanim delovnim tempom.

Bodoče matere so zaradi lastne zaščite, ki jo predvideva zakon, dolžne sporočiti delodajalcu svojo nosečnost in predvideni datum poroda. Na zahtevo delodajalca mora predložiti zdravniško spričevalo ali potrdilo babice. Delodajalec mora o tem nemudoma obvestiti nadzorni organ, sporočila delavke, da bo postala mati, pa ne sme zaupati tretji osebi.

je največji jugoslovanski informativni tednik, revijalnega tipa. Tiska se v štiribarvnem bakrotisku. Obsega 64 strani, od katerih je v barvah 12—16 strani. Posebna inozemska izdaja se tiska v zelo visoki nakladi in se prodaja v vseh evropskih državah, v Avstraliji ter v Severni in Južni Ameriki.

Prednaročniške cene »Vjesnika u srijedu«

Država	Predplačilo	3 mes.			6 mes.			1 leto		
Nemčija	DM	11,45	22,90	45,75						
Avstrija	Asch	81,25	162,50	325,00						
Francija	FF	17,55	35,10	70,20						
Švica	Sfr	13,65	27,30	54,60						
Švedska	Skr	16,25	32,50	65,00						
USA	US \$	3,12	6,25	12,50						
Belgija	Bfr	156,00	312,00	624,00						
Danska	Dkr	23,40	46,80	93,60						
Italija	Lit	1.950	3.900	7.800						
Holandija	Hfl	11,32	22,65	45,30						
Norveška	Nkr	22,36	44,72	89,45						
Avstralija	Lstg	1-06-0	2-12-0	5-04-0						
Anglija	Lstg	1-06-0	2-12-0	5-04-0						
Kanada	Can \$	3,38	6,75	13,50						
Ostale države	US \$	3,12	6,25	12,50						

Naročnino lahko pošljete s čekom na naš devizni račun: Privredna banka Zagreb, št. računa 301-620-1003-32000-10-256 — za NIP »Vjesnik«.

Takoj po prejemu denarja vam bomo začeli pošiljati naročeni list.

Žal mi je, ker nisem prej postal naročnik

Sam ne vem, kako dolgo se že pripravljam na to pisanje. Rad bi vam v nekaj besedah povedal mnenje o Rodni grudi. Že štiri leta živim v Stuttgartu, a naročnik Rodne grude sem postal šele letos. To se pravi od letošnjega pustovanja, ki je bilo v Sindelfingnu. Prej sem o tej reviji nekaj vedel le iz radijskih oddaj, videl je še nisem. Letošnjega pustovanja v Sindelfingnu so se pa udeležili tudi predstavniki Rodne grude, med temi je bila tudi Vera Valenci Delili so nam revijo in kdor je želel, si jo je lahko tudi naročil. Tako sem postal tudi jaz vaš naročnik. Revijo redno prejemam. Vsako številko preberem od prve do zadnje strani. Saj nam lepo prikazuje Slovenijo v sliki in besedi. Zelo mi je všeč rubrika »Naši po svetu«. Iz nje veliko zvevo o delu in življenju Slovencev po svetu. Revija mi je tako všeč, da mi je žal, ker že prej nisem postal njen naročnik.

Vidim, da ima skoraj vsak naročnik, ki vam piše, kakšno željo. Vi pa jim radi ustrežite. Moja želja je da bi v Rodni grudi objavili slike slovenskih narodo-zabavnih ansamblov. Predvsem si želim slike ansambla »Borisa Kovačiča« in »Slovenski instrumentalni ansambel«. Ansambel Lojzeta Slaka ste nam zelo lepo predstavili v sliki in besedi.

Lojze Pirš, Stuttgart

Naš naročnik Lojze Pirš s prijatelji in znanci na praznovanju na gradu Štatenberg

Jugoslavija je ratificirala konvencijo o dajatvah za nesrečo pri delu in za poklicne bolezni

V skladu s svojo politiko razširjanja socialne varnosti v svetu je Jugoslavija pred nedavnim ratificirala še eno konvencijo Mednarodne organizacije dela, in sicer konvencijo št. 121 o dajatvah za nesreče na delu in za poklicne bolezni. To konvencijo je sprejela splošna konferenca Mednarodne organizacije dela dne 8. julija 1964 na osemindesetih zasedanju v Ženevi. Konvencija je nadomestila vse dosedanje delne konvencije o teh dajatvah, in sicer konvencijo o odškodninah za nesrečo na delu v kmetijstvu iz leta 1921, konvencijo za nesrečo na delu iz leta 1925 in konvencijo o poklicnih boleznih (ki je bila tudi že revidirana) iz leta 1934.

Na kratko bomo posneli glavne določbe konvencije, ki jih mora vsaka država-podpisnica sprejeti v svojo nacionalno zakonodajo, pri čemer dovoljuje konvencija za primere, ko neka država še ni dosegla zadostne stopnje razvoja tega zavarovanja, tudi delna odstopanja. Ta odstopanja mora država-podpisnica obrazložiti v posebni izjavi, ki jo mora priložiti ratifikaciji.

Krog oseb

Načeloma mora zajeti zavarovanje za nesrečo na delu in poklicno bolezen vse osebe v odvisnem (delovnem) razmerju. Izjeme (odstopanja) dopušča konvencija za naslednje kategorije oseb:

- a) za pomorščake (vštevši tudi pomorske ribiče),
- b) za javne uslužbenke.

Obe izjemi sta dovoljeni samo v primerih, če obstaja za te osebe v nacionalni zakonodaji posebna ureditev zunaj splošnega zavarovanja za nesrečo na delu in poklicno bolezen.

- Glede na samo naravo zaposlitev lahko predvidijo nacionalne zakonodaje naslednje izjeme od splošne obveznosti zavarovanja za nesrečo na delu in poklicno bolezen:
- a) za osebe, ki opravljajo začasna dela in ne delajo za podjetje ali delodajalca;
 - b) za osebe, ki delajo na domu;

- c) za delodajalčeve družinske člane, ki živijo z delodajalcem v skupnem gospodinjstvu in delajo zanj;
- č) za druge osebe, za katere smatra tista država to za potrebno, vendar z omejitvijo, da število teh kategorij (zunaj kategorij zgoraj pod a—c) ne sme preseči 10 % vseh zaposlenih v državi-podpisnici.

Zavarovani primeri

Nacionalna zakonodaja države-podpisnice konvencije mora obsegati vsaj naslednje zavarovane primere, če so posledica nesreče na delu ali poklicne bolezni:

- a) bolezen;
- b) nezmožnost za delo, ki je posledica takšne bolezni in povzročila izgubo zaslužka;
- c) popolno ali delno izgubo zmožnosti za delo, ki presega z nacionalno zakonodajo predpisano stopnjo — če je verjetno, da bo ta izguba (popolna ali delna) ostala trajna, kakor tudi ustrezno zmanjšanje telesne celovitosti;
- č) izgubo sredstev za preživljanje zaradi smrti hranilca družine — za predpisane kategorije upravičencev.

Pri tem je dolžna vsaka država-podpisnica konvencije predpisati v svoji nacionalni zakonodaji definicijo nesreče na delu, ki mora vsebovati pogoje, ob katerih velja nesreča pri prihodu na delo in odhodu z dela za nesrečo na delu. Prav tako mora vsaka država-podpisnica konvencije z zakonom predpisati seznam bolezni, ki so v okviru predpisanih pogojev priznane za poklicne bolezni. Seznam poklicnih bolezni mora vsebovati tiste poklicne bolezni, ki jih navaja kot poklicne bolezni seznam (Adneks I) te konvencije.

Dajatve

Države-podpisnice morajo v svoji nacionalni zakonodaji zagotoviti zavarovanim osebam v primeru nesreče na delu ali poklicne bolezni najmanj naslednje dajatve:

- a) nadomestilo in ustrezno nego za bolezen;
- b) denarne dajatve pri nezmožnosti za delo zaradi bolezni in pri popolni ali delni pridobitni nezmožnosti, ki je stalna.

Konvencija obvezuje države-podpisnice, da ne smejo kot pogoj za te dajatve predpisati nobene predhodne zavarovalne dobe ali plačevanja prispevkov, temveč grede te dajatve tudi brez predhodne zavarovalne dobe in brez predhodnega vplačila prispevkov. Pogoj je le odvisno (delovno) razmerje in pripadnost kategoriji oseb, ki so zavarovane za te primere.

Dajatve za primer nesreče na delu in poklicno bolezen se morajo v nacionalni zakonodaji zagotoviti za vso dobo, za katero je podan zavarovalni primer. Edina izjema je pri dajatvah za nezmožnost za delo zaradi bolezni, ko lahko nacionalna zakonodaja predpiše, da prične tečajev šele po preteku treh dni od nastanka zavarovanega primera. Vendar je tudi tu izjema dovoljena le ob pogoju, da je imela nacionalna zakonodaja tiste države tak predpis že en dan, ko je pričela veljati ta konvencija, in je ta država tudi dala ustrezno izjavo generalnemu direktorju Mednarodnega urada za delo.

- a) **Zdravniška nega** — Z zdravniško nego, zdravljenjem in drugimi storitvami za bolezen je po konvenciji mišljeno:

- zdravljenje pri splošnih zdravnikih in zdravnikih-specialistih v bolnicah ali ambulantah, pri čemer je vključeno tudi zdravljenje na domu;
- zdravljenje zob;
- nega s strani nižjega zdravstvenega osebja (bolničarjev), bodisi doma ali v bolnici ali v kakem drugem zdravstvenem zavodu;
- vzdrževanje v bolnici, okrevališču, sanatoriju ali drugem zdravstvenem zavodu;
- zobni, farmacevtski in drugi medicinski ali kirurški material, pri čemer so mišljene tudi proteze in ortopedski pripo-

- moški, njihovo vrževanje in po potrebi zamenjava z novimi, ter očala;
- nega, ki jo nudijo pripadniki kakšnega drugega poklica, po zakonu priznanega kot srednji medicinski kader, pod nadzorstvom zdravnika ali zobozdravnika;
- po možnosti prva pomoč žrtvam hujše nesreče, in
- daljše zdravljenje oseb, ki so bile lažje poškodovane in jim ni treba prekiniti dela.

b) Denarne dajatve

1. V primeručasne nesposobnosti za delo je po nacionalnih predpisih predvideno nadomestilo izgubljenega zaslужka in sicer obvezno v občasnih zneskih (ne v enkratnem znesku);
2. v primeru izgube pridobitne zmožnosti, ki bo verjetno trajna, ali ustreznega zmanjšanja telesne celovitosti, se izplačujejo denarne dajatve vselej, kadar izguba ali zmanjšanje presega predpisano stopnjo v nacionalni zakonodaji;
3. v primeru popolne izgube pridobitne zmožnosti (trajne) ali v primeru ustreznega zmanjšanja telesne celovitosti, se morajo dajatve izplačevati periodično;
4. v primeru kake bistvene delne izgube pridobitne sposobnosti, ki presega v nacionalni zakonodaji predpisano stopnjo in je verjetno, da bo trajna, ali v primeru ustreznega zmanjšanja telesne celovitosti se izplačujejo dajatve periodično in morajo ustrezati sorazmernemu delu dajatev iz prejšnje točke.

Le v izjemnih primerih in s pristankom zavarovanca se lahko trajne dajatve iz zgornjih odstavkov spremenijo v ustrezno enkratno dajatev, ki ustreza vrednosti vseh periodičnih izplačil po matematično-zavarovalnem računu.

c) **Dajatve družini** — Kot družinski člani, ki pridejo v poštev za dajatve po umrlim zavarovancu, se morajo v nacionalni zakonodaji države-podpisnice obvezno predvideti vdova, vdovec, ki je nezmožen za delo in ga je umrla zavarovanka vzdrževala, ter otroci, ki jih je umrla vzdrževal. Tudi te dajatve se morajo izplačevati periodično.

č) **Pogrebni stroški** — Ob smrti ponesrečenega zavarovanca morajo dobiti osebe, ki so oskrbele pogreb, povrnjene pogrebne stroške, in sicer najmanj v višini normalnih (običajnih) pogrebnih stroškov v tistem kraju.

Konvencija predpisuje, da se morajo vse periodične dajatve, naštetje zgoraj, občasno

valorizirati, če pride do večjih sprememb v višini zaslužkov zaradi večjih sprememb življenjskih stroškov.

Končno zahteva konvencija, da mora vsaka država-podpisnica zagotoviti na svojem ozemlju glede dajatev za nesrečo na delu in poklicno bolezen za tuje državljane enak postopek, kakor velja za domače državljane.

Jugoslavija je že zdavnaj dosegla v svoji nacionalni zakonodaji raven, ki jo zahtevajo določbe konvencije o dajatvah za nesrečo na delu in poklicno bolezen. Zato je lahko ratificirala tudi to konvencijo in s tem ponovno dokazala svojo privrženost idejam mednarodnega sodelovanja na vseh področjih, med drugim tudi na področju vedno bolj razvijajoče se in vse bolj potrebne socialne varnosti.

Pravica do otroških dodatkov v ZR Nemčiji

Znano mi je, da po zakonodaji ZR Nemčije ne gre pravica do otroškega dodatka, če ima zavarovanec enega samega otroka. Tudi pri dveh otrokih pozna nemška zakonodaja — podobno kot tudi jugoslovanska — pogoj določenega premoženjskega stanja, ki preko določene višine odvzame pravico do otroških dodatkov. Mene, pa tudi druge moje tovariše, ki smo na delu v ZR Nemčiji, zanima, kolikšen zaslužek je v ZR Nemčiji ovira za prejemanje otroških dodatkov, in kako se ta zaslužek izračuna.

S. R. München

Prav imate, ko pravite, da v ZR Nemčiji sploh ne gre pravica do otroškega dodatka za enega samega otroka, temveč se ta pravica prične šele pri dveh otrocih. Tudi drži, da pride pri dveh otrocih v poštev premoženjsko stanje zavarovanca (pa tudi njegove žene, če dela skupaj z njim v Zvezni republiki Nemčiji). Sedaj velja za pravico do otroških dodatkov pri dveh otrocih v ZR Nemčiji omejitev (t.i. premoženjski cenzus), da zavarovanec (sam ali skupaj z zaposlenim zakoncem) ne zasluži v enem obračunskem letu več kot 7.800 DM. Pri tem se kot obračunsko leto vzame vedno prejšnje koledarsko leto, lahko pa zavarovanec izbere tudi predzadnje koledarsko leto namesto zadnjega.

Za ugotovitev, ali presega zavarovanec zaslužek dopustno višino 7.800 DM v koledarskem letu, se obračuna zaslužek različno glede na to, ali je zavarovanec delal v prejšnjem koledarskem letu več kot 6 mesecev, ali pa je delal manj kot šest mesecev (sezonski delavci).

A) če je delal upravičenec (zavarovanec) v prejšnjem koledarskem letu več kot 6 mesecev v Zvezni republiki Nemčiji, se izračuna najprej kosmati (bruto) zaslužek upravičenca v tem koledarskem letu, od tega kosmatega zaslužka pa se odšteje 640 DM iz naslova prispevkov. Od dobljenega zneska se odbije še tisti del letnega zaslužka, ki je oproščen davka na zaslužek glede na odločbo pristojnega finančnega urada (Finanzamt). Če je poleg upravičenca zaposlen v ZR Nemčiji še njegov zakonski drug, se oba zaslužka v tem koledarskem letu seštejeta, od seštevka pa odbije iz naslova prispevkov znesek 1.500 DM;

B) če pa je bil upravičenec (zavarovanec) zaposlen v ZR Nemčiji v prejšnjem koledarskem letu manj kot 6 mesecev, se povprečni letni zaslužek izračuna tako, da se najprej ugotovi zaslužek za prvih 20 delovnih dni. Osemdeset odstotkov tega povprečnega zaslužka se pomnoži s urami tedenskega delovnega časa in nato s številom 52 (kolikor je tednov v letu). Dobljeni znesek je v teh primerih zaslužek v tistem koledarskem letu in glede na ta zaslužek se ugotovi, ali ni presežena meja za pravico do otroških dodatkov.

Po nemških predpisih se izplača otroški dodatek tekoče za vsak mesec, če je bil upravičenec zaposlen v ustreznem mesecu vsaj en dan. Nemška zakonodaja pozna tudi določilo, da se izplača v primeru pozne vložitve zahteve otroški dodatek največ za šest mesecev za nazaj, četudi bi imel delavec, ki je tako pozno vložil zahtevo za dodatek, pravico do dodatka že poprej.

Pri obratnem vodji

Beim Betriebsführer

1. Dobro jutro!	1. Guten Morgen!	11. Kdaj se prične in konča delo?	11. Wann beginnt und schliesst die Arbeit?
2. Dovolite, da se predstavim.	2. Gestatten Sie, dass ich mich vorstelle.	12. Delo se prične vsak dan ob 6. uri zjutraj in se konča ob 15. uri popoldne.	12. Die Arbeit beginnt jeden Tag um 6 Uhr morgens und schliesst um 15 Uhr nachmittags.
3. Peter Petek iz Jugoslavije.	3. Peter Petek aus Jugoslawien.	13. Prekinitev dela (pavza) traja od 10. do 10.30 ure in se šteje v delovni čas.	13. Die Unterbrechung der Arbeit dauert von 10 bis 10.30 Uhr und wird in die Arbeitszeit eingerechnet.
4. Dodeljen sem na delo v vaš obrat.	4. Man hat mich an die Arbeit in Ihren Betrieb angewiesen.	14. Ali se lahko delajo tudi nadure?	14. Kann man auch die Arbeit in Überstunden bekommen.
5. Me veseli.	5. Es freut mich.	15. Lahko, če to terja delovni proces. Nadurno delo je prostovoljno, razen v primerih višje sile.	15. Es kann sein, wenn das der Arbeitsprozess verlangt. Die Überstundenarbeit ist freiwillig, ausser in den Fällen der höheren Gewalt.
6. Kakšno kvalifikacijo imate in koliko delovnega staža?	6. Welche Qualifikation und wieviel Dienstzeit haben Sie?	16. Prosim, kdo me bo vpeljal v moje delo?	16. Bitte, wer wird mich in meine Arbeit einleiten?
7. Sem kvalificiran ključavničar in delam v tem poklicu že 5 let.	7. Ich bin Facharbeiter — Schlosser und arbeite in diesem Beruf seit 5 Jahren.	17. Vaš sodelavec Paul Braun. Dovolite, da vas z njim takoj seznanim.	17. Ihr Mitarbeiter Paul Braun. Gestatten Sie, dass ich Sie gleich mit ihm bekannt mache.
8. V kateri tovarni ste delali v Jugoslaviji?	8. In welcher Fabrik arbeiteten Sie in Jugoslawien?	18. Za vašo prijaznost najlepša hvala!	18. Besten Dank für Ihre Freundlichkeit.
9. V Jugoslaviji sem delal v tovarni...	9. In Jugoslawien arbeitete ich in der Fabrik ... in ...		
10. Izročam vam obratni red in kolektivno pogodbo za metalurško stroko. Imate morda še kakšno vprašanje?	10. Ich überreiche Ihnen die Betriebsordnung und den Kollektivvertrag für die Metallurgie. Haben Sie vielleicht noch eine Frage?		

A. Izgovor črk v nemških besedah

Bralci naj upoštevajo pravilo o izgovoru in razlago nemških besed v Rodni grudi, št. 2—6!

6. qu (Qualifikation)	kv (kvas)	10. h (Ihnen)	. (se ne izgovarja)
tion (Qualifikation)	c (cion)	15. h (höher)	. (se ne izgovarja)
7. h (Jahr)	. (se ne izgovarja)		

B. Pomen nemških besed

4. der Betrieb — obrat
anweisen — napotiti, naka-
zati	die Betriebsordnung — ob-
ratni red
der Kollektivvertrag — ko-
lektivna pogodba
die Metallurgie — metalur-
gija
vielleicht — mogoče	13. die Unterbrechung — pre-
kinitiv
dauern — trajati
die Arbeitszeit — delovni
čas
eingerechnet — vračunan	die Überstundenarbeit —
nadurno delo
freiwillig — prostovoljen
ausser — razen
der Fall — primer
höher — višji
die Gewalt — sila
6. die Qualifikation — kvali-
fikacija
die Dienstzeit — službena
doba	11. beginnen — začeti
schliessen — končati	14. die Überstunde — nadura
bekommen — dobiti	16. einleiten — vpeljati
7. der Facharbeiter — kvalifi-
cirani delavec
der Beruf — poklic
seit — od, že	12. jeden Tag — vsak dan
morgens — zjutraj
nachmittags — popoldne	15. wenn — če
der Arbeitsprozess — de-
lovni proces
verlangen — zahtevati	17. Ihr — vaš
der Mitarbeiter — sodelavec
mit ihm — z njim
10. überreichen — izročiti			18. die Freundlichkeit — pri-
jaznost

ZDA

Banjaluka se zahvaljuje

V Rodni grudi (števil. 7—8) smo na str. 33 že poročali o denarnih prispevkih, ki so jih za pomoč Banjaluki in drugim krajem v Bosenski krajini, ki jih je lani prizadel hud potres, zbrali naši rojaki — člani SNPJ. Ob zaključku te plemenite akcije je glavni predsednik Slovenske narodne podporne jednote Jože Culkar poslal Slovenski izseljenski matici čekovno nakazilo za 3.306.80 dolarja. Naknadno je prispel še ček za 5 dolarjev, tako so naši ameriški rojaki, društva in posamezni člani SNPJ zbrali skupno v ta namen 6.597.61 dolarja. Čekovno nakazilo je Slovenska izseljenska matica odposlala Občinskemu odboru Rdečega križa v Banjaluki in potem prejela odgovor, v katerem jo občinski odbor Rdečega križa v Banjaluki prosi, da v imenu prizadetih prebivalcev Banjaluke posredujemo najtoplejšo zahvalo vsem društvom SNPJ in posameznikom, ki so prispevali to pomoč. Denar bodo porabili za najnujnejše potrebe prizadetih.

Tečaj slovenščine smo ponovili

V Rodni grudi sem brala kratko vest o slovenski šoli v Slovenskem delavskem domu na Waterloo cesti v Clevelandu. K

Vnukinja naše naročnice Josephine Schlosar Nancy Sue Nimmer, ki je bila lani tudi na obisku v Jugoslaviji, je pred kratkim prejela nagradno štipendijo W. J. Grede za študij na Carrol College, kjer bo študirala medicinsko tehnologijo. K priznanju tudi naše iskrene čestitke!

Še en posnetek s »Slovenske kmečke ohceti«, ki jo je uprizoril mladinski pevski zbor krožka št. 2 SNPJ pod vodstvom Cilke Valenčič v Euclidu

temu poročilu dodajam še naslednje: Lansko jesen smo imeli desettedenski tečaj za pouk slovenščine, pouk je bil ob ponedeljkih in torkih zvečer. Prijavljenih za tečaj pa je bilo toliko, da jih je bilo preveč za en sam razred. Tako smo po nekaj tednih odmora tečaj ponovili.

Tečaj so obiskovali odrasli, ki že imajo svoje poklice. To so bili: učiteljice, tajnice, inženirji ter študentje. Vsi so se izredno zanimali za pravilno izgovorjavo in čitanje v slovenščini. Pri učenju teh inteligentov se je tudi moja slovenščina izpopolnjevala.

Antoinette Kennick, učiteljica

Po 17. konvenciji Ameriške dobrodelne zveze

Podporna organizacija Slovencev v državi Ohio, ameriška dobrodelna zveza v Clevelandu praznuje letos 60-letnico. Organizacija ima 51 društev v raznih krajih države Ohio, v katerih je včlanjenih nad 20 tisoč Slovencev in njihovih potomcev. Na svoji 16. konvenciji v l. 1966 se je organizacija preimenovala iz Slovenske dobrodelne zveze v Ameriško dobrodelno zvezo, ker med članstvom že prevladujejo potomci naših rojakov. Letos v maju je Ameriška dobrodelna zveza imela svojo 17. redno konvencijo, na kateri so razpravljali o pomembnih vprašanjih, ki naj usmerjajo delo zveze v prihodnjih štirih letih. V

novoizvoljenem glavnem odboru so ostali večidel dosedanji odborniki, le finančni odsek je dobil štiri nove člane. Med drugimi so na konvenciji sklenili, da organizacija pokloni po sto dolarjev vsakemu od desetih še živelih ustanoviteljev. Odobrenih je bilo tudi precejšnje število izrednih podpor za onemogle člane. Po sklepu konvencije bo organizacija prispevala tisoč dolarjev v fond za povečanje Slovenskega doma za ostarele v Clevelandu. Kakor doslej, bo ADZ vsako leto podelila deset štipendij po 250 dolarjev članom, ki študirajo na visokih šolah.

Uspeh našega znanstvenika

Univerzitetni profesor dr. Toussaint Hočvar je nedavno postal redni profesor gospodarstva in mednarodnih financ na Louisiana State University v New Orleansu, država Louisiana. Profesor Hočvar je bil rojen v Ljubljani. Študiral je na univerzi v Ljubljani, zatem pa v Innsbrucku in v Chicagu.

Čeprav poučuje na tujem, se profesor Hočvar nenehno živo zanima za svoj slovenski rod. Udeležuje se tudi kot publicist. Med drugim je napisal dve knjigi o slovenskem gospodarstvu in sicer Slovenian Role in Yugoslav Economy, katero je izdal Slovenian Research Center of America in pa The Structure of Slovenian Eco-

nomy, ki je izšla pri Studia Slovenica. Kot sposoben organizator večkrat vodi študijska potovanja po Evropi in uporabi to priložnost, da študente seznanja tudi z lepoto, uspehi in problemi Slovenije. V Rodni grudi smo že poročali, da je prof. Hočvar tudi letos vodil študijsko skupino po nekaterih evropskih deželah; ob tej priliki so obiskali tudi Slovenijo.

Anton Wencel

Malo so znana prizadevanja in uspehi nekaterih naših rojakov po svetu, ki bi jih prav lahko uvrstili med »velike Slovence«. Da bi ga oteli pozabi, naj se spomnimo tudi lani umrlega Antona Wencela, ki ga žal za časa njegovega življenja nismo mogli podrobneje predstaviti.

Pokojni Anton Wencel

Anton Wencel je bil rojen leta 1897 v Kranju, v Združene države Amerike pa je prišel, ko mu je bilo 10 let. Delati je začel kot pomožni delavec v mlekarni, ki jo je po 18 letih dela sam odkupil. Anton Wencel je tako moderniziral in izboljšal svoj mlekarški obrat, da je njegovo podjetje postalo vzorec za vrsto podobnih podjetij v vsej državi. Leta 1938 je Anton Wencel prikazoval film o svoji mlekarški farmi tudi v Kranju, kar je prispevalo k napredku mlekarstva tudi v njegovem rojstnem kraju.

Ko mu je blo 44 let, se je prenehal baviti z mlekarstvom in je postal zastopnik avtomobilske tovarne Chrysler, po nekaj letih

pa je šel v pokoj in se naselil v okolici mesta La Grange Park, Illinois.

Kljub zahtevnemu delu, s katerim se je ukvarjal, se je ves čas posvečal tudi športu, predvsem telovadbi. Več let je bil telovadni učitelj v Chicagu in Waukeganu, Ill, ter načelnik Slovenskega sokola v Ameriki. Sodeloval je na olimpijskih igrah leta 1925 in 1938 ter na številnih lokalnih tekmovanjih. Povsod je dosegal vidne uspehe. Kasneje je sodeloval tudi kot sodnik na tekmovanjih na več colledgeih in univerzah. Njegovi uspehi so bili omenjeni tudi v čikaškem »Who's who«.

Med svojim obiskom v Jugoslaviji leta 1952 je bil zelo navdušen nad napredkom in je številnim Američanom priporočal izlet v Jugoslavijo. Ponovno je prišel še leta 1957 in pripeljal s seboj vso družino, svoje otroke in vnuke, da so si skupno ogledali vso Jugoslavijo.

Francija

Vesti iz Lievina

Sporočam vam žalostno vest o smrti članice našega Združenja Terezije Mastnak, ki je nanaglomla umrla 10. maja, stara 87 let. Kljub visokim letom je še vedno z veseljem prebirala naše knjige in revije. Rodno grudo je vedno nestrpnost pričakovala in jo vselej prebrala od začetka do konca. Doma je bila iz Zagorja. V najinih pomenkih se je vedno z veseljem spominjala svojega rojstnega kraja in svojega pokojnega moža, ki je delal v rudniku Kisovec. Kot osamel vdovo jo je njena edina hčerka Karolina vzela k sebi v Francijo, kjer je živela zadnjih osem let mirno in zadovoljno kot upokojenka.

Dne 24. maja smo imeli občni zbor društva Pogrebni sklad v Sallauminesu. Težko nas je prizadel odhod predsednika Jožefa Zorka, ki je moral to odgovorno društveno dolžnost odložiti zaradi hude bolezni. Občni zbor je vodil častni predsednik, ki je pozdravil navzoče člane z društvenim pozdravom: Naj živi solidarnost!

Z enominutnim molkom smo počastili spomin petnajstih lani umrlih članov. Sledila so izčrpna poročila predsednika, tajnika in blagajnika. Blagajnik tovariš Filipič, ki skupaj s tovarišico Franjo Prekovo že mnoga leta v splošno zadovoljstvo vodi to odgovorno delo, se je zahvalil pomožnemu blagajniku za njegova požrtvovalna prizadevanja in pomoč, da je sklad vedno v stanju, da lahko izpolnjuje svoje dolžnosti do 254 družin, ki so včlanjene v društvu. Kako koristen in potreben je ta sklad, je očitno iz tega, da se je med tem letom iz-

plačalo 6312 frs za umrle člane. Zato vabimo Jugoslovane, ki še niso člani, da nam se čimprej pridružijo ter s tem pripomorejo, da bo društvo še lažje izpolnjevalo svoje naloge.

V novi odbor društva so bili izvoljeni: za predsednika Franc Mlinar, za drugega predsednika Leopold Zorko, za tajnika Marija Dolinar, za drugega tajnika Franja Prek, za blagajnika Franc Filipič, za pomožne blagajnike pa: Ivan Rahle, Ivanka Horvat, Mlinar, Zorko, Čebul (častni predsednik), Kregar, Menard, Filipič in drugi. Revizorji so: Edi Rataj in Zorko Leopold ml. Občni zbor je sprejel sklep, da se dajo tiskati društvena pravila, ki jih bodo razdelili članom, da bodo tako čim boljše seznanjeni, kakšne koristi jim nudi društvo.

Justin Čebul

Brazilija

Plakete za zahvalo

Lani, 22. maja so bile v Sao Paulu na posebni slovesnosti, ki je bila v gledališču »Acheta« podeljene plakete v zahvalo tistim, ki so bili najbolj prizadevni pri zbiranju pomoči za prizadete ob potresni katastrofi v Skopju. Prva plaketa je bila izročena podpredsedniku brazilskega Rdečega križa, drugo je prejela predsednica odbora za pomoč prizadetim v Skopju, Josephina Kadunc. Tretjo pa je prejel Alojz Bele, predsednik slovenskega društva Naš dom. Po sklepu društvenega odbora je to lepo priznanje — plaketo, ki predstavlja grb mesta Skopje, zatem izročil »Društvu prijateljev Jugoslavije«, da jo hranijo v njihovem domu kot trajen spomin na skupno humanitarno delo slovenske in hrvatske naselbine v Sao Paulu.

I. P.

Slovinci v Braziliji

Slovinci v Sao Paulu so se pred desetletji priselili tja večidel z Goriškega. Žive v predmestju Sao Paula, ki spominja na majhno slovensko naselje. Že od leta 1928 imajo svoje društvo. V ulici Bertiooga deluje Slovensko izobraževalno društvo Ornus v lastnem domu, ki ima lepe društvene prostore. Otroci naših izseljencev so že tretja generacija našega rodu v Braziliji. Njihovi starši so bili že tam rojeni. Večidel so izobraženci — inženirji, zdravniki, profesorji, gospodarstveniki. Njihovi otroci skoraj ne znajo več slovenščine. Vendar pa še pojo slovenske pesmi. Imajo svoj pevski zbor, tamburaški orkester in plesno skupino. Njuni požrtvovalni učiteljici sta Jeny Mozetič in Stanislava Arčon.

Otroški zbor »Ornus« iz Sao Paula v Braziliji

Kanada

Umrli je Ivan Štimac

V Torontu je konec maja umrl na posledicah hudega srčnega obolenja dolgoletni upravnik »Jedinstva« Ivan Štimac. Po rodu je bil iz Perušiča v Liki, kjer se je rodil 1. 1902. V Kanado se je priselil leta 1926. Nad štiri desetletja je aktivno sodeloval v naprednih delavskih organizacijah. V španski državljanski vojni je bil dvakrat ranjen. Upravnik »Jedinstva« pa je bil nad 25 let. Njegova smrt je bridko prizadela številne njegove prijatelje in društvene delavce.

Nov slovenski pevski zbor »Majolka«

Slovenci v Hamiltonu so ustanovili pevski zbor »Majolka«, ki ga vodi izkušen pevovodja Nace Križman. Ob rednih tedenskih vajah se vsi navdušeno pripravljajo na koncerte in druge nastope. Pisali so nam, da žele ponesti lepo slovensko pesem vsem Slovencem in Slovenkam po ZDA in Kanadi. Če bi katera slovenska skupina želela, da jo obišejo, naj to sporoči na naslov: Janez Hočvar, 2264 New St. Burlington, Canada.

Proslava kanadsko-jugoslovanskega dneva

V nedeljo, 4. julija, smo Jugoslovani južnega Ontaria praznovali na farmi Beograd v Wellandportu tradicionalni kanadsko-jugoslovanski dan. Zbralo se je več tisoč obiskovalcev. Slavje je potekalo v prijetnem vzdušju. Vsi pa smo pogrešali lani

umrlega majorja Jonesa, ki je bil tako velik prijatelj naših ljudi. Na proslavi sta govorila jugoslovanski generalni konzul Mitko Čalovski in župan iz Wellanda Wiliam Brooks. Na programu je bil pevski festival, nastopi domačih talentov in športna tekmovanja. Za ples je igral znani ansambel »Adriatic« iz New Yorka. Veliko zanimanja je bilo za nogometni turnir, na katerem sta tekmovali moštvi »Makedonija« in »Jugoslavija« iz Toronta za pokal majorja Jonesa. Pokal si je z rezultatom 3 : 0 priborilo moštvo »Jugoslavije«.

Štáfeta sestavljena iz predstavnikov naših športnih klubov je s slavja ponesla cvetje na grob majorju Jonesu.

Ivan Nemanić

SMRT V KANADI

Pri letalski nesreči, ko se je med pristajanjem v Torontu zrušilo letalo, je po tragičnem naključju umrla tudi Dragica Pečar-Medica. Slovenka s Katinare na Tržaškem.

Po dolgoletnem odlašanju se je odpravila k stricu v Kanado, ki jo je že večkrat vabil, naj ga obiše. Stric je živel v Ontariu, nedaleč od Toronta. Dragica je iz Italije odletela v Montreal, odtod pa s krajevnim letalom, ki vzdržuje zvezo z ZDA, v Toronto. Letalo DC 8 kanadske družbe »Air Canada« se je pri pristajanju zrušilo. Dragica Pečar-Medica je doma zapustila očeta in hudo bolno mater. Mož se je odpravil v Toronto po svojo pokojno ženo.

Frank Godec z ženo Fay in otrokoma iz Edmontona v Kanadi.

Pevski zbor Majolka iz Hamiltona v Kanadi

Na obisku

Po dvanajstih letih je član Kongresa ZDA John A. Blatnik četrtič obiskal stari kraj. Blatnikov Janez se je rodil že v Ameriki slovenskim staršem. V kongresu kot član demokratske stranke že od konca vojne sem zastopa zvezno državo Minnesoto. Slovenci pa ga poznamo predvsem kot »kapetana Janeza«, vodja ameriške vojaške misije pri glavnem štabu Slovenije od januarja 1945. leta vse do osvoboditve.

John A. Blatnik

Kapetana Janeza sta povabili k slavlju v čast 25-letnice osvoboditve Jugoslavije v Beograd zvezna skupščina in zveza borcev. Po vojaški paradi, kjer ga je na tribuni predsednik Tito pozdravil z veselo dobrodošlico: »Glej ga, prišel je tudi naš kranjski Janez!«, je takoj odletel v Slovenijo. Na ljubljanskem letališču Brniku so razen sorodnikov ter uglednih slovenskih poslancev in predstavnikov zveze borcev pozdravile kongresmana Johna A. Blatnika tudi v soncu žareče zasnežene Kamniške Alpe.

Ni se jih mogel nagledati. Kot poslovni Američan, vsak hip v akciji, je sicer odgovarjal na sleherno pripombo in si očitno skušal zapomniti predvsem krstno ime vsakogar, ki se mu je predstavil. Skrivoma, skoraj sramežljivo, pa se je venomer oziral v mogočne zasnežene gore.

John A. Blatnik je ugleden član ameriškega predstavnškega doma. Med 435 člani kongresa je, povedano na ameriški način, 37. človek po rangi. Zmagal je na dvanajstih volitvah zapored. V Minnesoti zlepa ni kdo tako priljubljen kot je on. Zvezna ameriška država Minnesota je že desetletja trdnjava demokratov sredi konzervativnih farmarskih držav Iowe, Wisconsin, Nebraske, Kansasa in obeh Dakot. Velik delež zaslug za to gre prav Blatniku. V kongresu je med drugim »drugi človek« v pomembnem komiteju za javna dela (House Public Works Committee), sam pa vodi podkomite za nadzor nad gradnjo glavnih cest in podkomite za reke in pristanišča.

Kljub temu pa je preprost in neposreden. Oficirsko zravnjan, velik in postaven, a z visokim čelom in z očali se bliža šestdesetemu letu. Vsakomur trdno stisne roko, sestrično Marušo iz Ljubljane je temperamentno objel, enako pa tudi prav vsakega izmed nekdanjih partizanskih tovarišev. Najprej si ga je temeljito ogledal in obtrepljal, nato pa objel, nekam bolj okorno kot sestrično sicer, a očitno globoko ganjen.

Kakor sam govori in deluje preprosto, prej ljudsko kot učeno, taki so bili tudi najini pogovori. Potekali so po obrokih. Dneve njegovega obiska so namreč gostitelji ljubeznivo do vrha napolnili z obiski, pogovori, pogledi, kosili itd. Vseh se je udeležil šegav in zvedav hkrati. Srce pa ga je vleklo na dva konca. K sorodnikom na Dolenjsko in v Loško dolino, pa k partizanskim prijateljem. V tujem svetu in sredi visoke politike ni izgubil človeške topline!

Pogovor s članom Kongresa ZDA, nekdanjim šefom ameriške vojaške misije v Sloveniji Johnom A. Blatnikom

Govorila sva po slovensko, kjer se je zatakalo njemu, in po angleško, kjer sem bil jaz neogljen. A s posredovanjem Maruše in njenega moža Marjana sva se razumela OK. Z ženo Giselo, po rodu Nemko, in tremi otroki od 13 do 9 let živi v Washingtonu. A le zato, pravi, ker »so seje dolge«. Njegov dom pa je v rodnem Chisholmu, v gozdnati Minnesoti, kjer se je leta 1912 rodil v leseni koči mlademu kmečkemu fantu iz Uršnih sel in materi iz Podloža, ki sta se s trebuhom za kruhom izselila v obljubjeno deželo Ameriko nekaj let pred prvo vojno.

Slovenijo je obiskal po dvanajstih letih. Zatorej sem ga najprej pobaral o vtisu, ki ga je med tem obiskom najbolj prevzel. Odvrnil je:

»V čudoviti Loški dolini sem imel pred vojno štiri strice. Živi pa le še Marušin oče. En stric je padel na Mežaklji, drugega so ubili kot talca, tretji je shiral na Rabu. Zapustil je vdovo s tremi majhnimi otroki. Prva leta po vojni sem jim pomagal. Včeraj smo si spet segli v roke. Vsi trije otroci so zdaj poročeni, vsi trije imajo svoje hiše, samozavestni so, vedri in polni načrtov. To me je najbolj ganilo...«

O tem, kaj se je pri nas spremenilo od vojne sem, pravi:

»Ko sem obiskal stari kraj leta 1949, so bili ljudje in dežela izčrpani. Rusi so stiskali... Med mojim obiskom leta 1953 je prišlo ravno do tržaške krize. Jugoslavija je imela zelo negativno zunanjo bilanco. žita ni bilo dovolj... Ob tretjem obisku leta 1957 pa je bil napredek že očiten. Z ženo sva tudi šla ob morju v Dubrovnik. Takrat je ravno začel krožiti po vesolju prvi sputnik. Ves svet je gledal v Ruse. V očeh ljudi Amerika ni več veliko pomenila. V Združenih državah so se začeli hudi notranji problemi, pogromi na črnce, brezposelnost... Tako se je zbrala okoli senatorja Kennedeyja majhna skupina z naprednimi idejami. Na volitvah smo zma-

gali. Kennedy je postal prvi ameriški predsednik, rojen že v tem stoletju. Rekel je: »Začnimo!« V dveh letih smo tako storili več kot Roosevelt v desetih, če čas druge vojne izpustimo. Ravno ko je začelo naše delo klapati (to je Blatnikov izraz, op. pisca), so predsednika 23. novembra 1963 ubili...«

John pa je mahoma spet postal Janez.

»Oprosti, malo sem zašel v mislih. Od tega zadnjega obiska v Sloveniji, od 1957 sem, se je največ spremenilo. Ljudje so povsod dobre volje. Tudi na cestah in lokalih se smejejo, mahajo z rokami, se sprašujejo: Kam bomo šli čez soboto in nedeljo. Vsi so lepo oblečeni. Avtomobili kar gomazijo...«

Kaj ste še videli v Loški dolini?

»Kar preveč vtisov za en sam dan in za eno prekrokano kranjsko noč. Med drugim sem bil tudi v »Kovinoplastiki« v Ložu in v tovarni pohištva »Brest« v Cerknici. Obe tovarni vodijo dobri managerji. Obe se razvijata. Prebivalcem te nekdanj revne doline prinašata velik napredek.«

Med drugim obrok pogovora sem mu postavil tudi vprašanje: Kako ste kot Slovenec, sin revnih izseljencev, že v drugi generaciji postali član zveznega kongresa?

»Lej, ko sem prišel pozimi 1945 v glavni štab v Slovenijo, sem prve dni večkrat ujel očitek: 'Kapitalist!' Kakšen kapitalist neki! Moj oče je bil neuk kmečki fant in mati

prav tako preprosto dekle, ko sta prišla pred prvo svetovno vojno v tujo deželo. Mati je bila takrat še, kot zdaj pravimo, teenager, stara komaj šestnajst let. Očetu pa je bilo komaj devetnajst let, ko sta prišla v daljno tujo, takrat še povsem divjo deželo. Rodil sem se v leseni kočuri. Vodo je mati vlačila od studenca v vedru po snegu do kočice. Otroci pa smo hodili v osnovno šolo zastonj. Drugače v šolo pač ne bi mogli. Te šole pa so bile res odlične, posebno od 1920. leta naprej. Brez njih ne bi premagal ovir na poti do boljših položajev. Skozi srednjo in višjo šolo pa sem se pritolkel s trdim garanjem in s skrajnim varčevanjem staršev. Po dve leti sem študiral, nato po eno leto delal in dajal denar na kup za nadaljevanje študija. Bil sem strežnik v bolnišnici, da sem imel skromno sobico. V kuhinji restavracije sem delal, da sem imel hrano. Vmes pa sem študiral. Prav ko sem se hotel vpisati na college, se je začela velika kriza. Oče je imel delo največ deset dni na mesec. Dve leti pa je bil sploh brez dela. Tako sem se prerinil samo do učitelja kemije. S to diplomom v žepu službe nisem dobil. Odšel sem sekat v gozdove na mejo s Kanado. Bilo je tam okoli leta 1938, 1939. Tako sem naposled v gozdovih, kot pravite vi, s samofinanciranjem doštudiral tudi college...«

Kako ste prišli na čelo vojaške misije v Slovenijo?

»V gozdu sem se tesno spoprijateljil z glavnim gozdarjem, ki so ga nato izvolili za člana senata v državi Minnesoti. Malo pred vojno je nenadoma umrl. Namesto njega so v senat — še sam ne vem kako — izvolili mene. Star sem bil devetindvajset let, povprečna starost minnesotskih senatorjev pa je bila devetpetdeset let. Ko sem prvič prišel v senat, je vratar menil, da sem kurir,« se je veselo zasmejal spominu in nadaljeval:

»Začela se je vojna. Kmalu sem kot prostovoljec stopil v vojsko. Ko je prišlo do Pearl Harboura, sem bil na Havajih. Tako so me kot mladega kapetana slovenskega rodu in gozdarja poslali v gozdove k slovenskim partizanom. Tri linije mojega življenja so se združile...«

Tudi ta obrok pogovora se je, kakor vsi doslej, spet nenadoma prenehal. Prišli so ponj z velikim črnim avtomobilom. »Točno ob 19.30 vas čakajo v Zagrebu!« so mu rekli.

»Oprosti, moram še pospraviti prtljago,« se je nasmehnil in mi segel v roke. V spomin mi je na hrbet fotografije, na kateri govori na Kongresnem trgu v Ljubljani ob osvoboditvi, napisal posvetilo.

Še na mnoga leta in na mnoga svidenja, kapetan Janez!

Kaj pravi psiholog

Tegobe avtomatizacije

Napredek tehnologije v večini industrijskih panog je lahko še kako usoden za človeka, saj čedalje več del, zlasti fizičnih, opravljajo stroji.

In vendar niso vsi zadovoljni. Stroji, ki jih snuje in ustvarja človek, mnoge ljudi navdaja s tesnobo, strahom in občutkom nezadovoljstva. Marsikoga celo pahnejo v bolezen, ki je pogosto posledica kroničnega nezadovoljstva. Rojak, ki je zaposlen v Franciji, piše:

»Tovarno, kjer delam že mnogo let, so zadnje čase še bolj modernizirali. Delam v tekstilni stroki in moram priznati, da sem bil doslej z delom zadovoljen. Ne le zaradi dobre plače, ampak tudi zato, ker smo se s sodelavci pri delu zelo dobro razumeli. V našem delovnem prostoru nas je delalo dvajset, vsak pri svojem stroju. Res, da so bili stroji stari in jih je bilo treba večkrat popravljati, toda drug drugemu smo pomagali, pa je delo le steklo. Zdaj ne morem govoriti o zadovoljstvu.

Pri opravljanju svojega dela sem tako osamljen, da se mi prav toži po starih časih in starih strojih. Čeprav je moje delo zdaj veliko lažje, saj drugega ne delam, kot le gledam, kdaj se bo prižgala rdeča luč — znamenje, da se je nitka pretrgala. Na začetku sem bil navdušen nad dosežki tehnike, toda kot človek in delavec trpim!«
Napredek tehnike in znanosti zlasti pa avtomatizacija, zahteva od človeka, da se novim življenjskim pojavom ter delovnim pogojem čedalje bolj prilagaja. Strokovnjaki, ki so ugotavljali, zakaj se nekateri ljudje težko prilagodijo modernizaciji delovnega okolja, trdijo, da ni napredek tisti, ki onemogoča ali otežkoča prilagajanje. Novim razmeram se ne prilagodijo tisti delavci, ki se težko prilagajajo tudi v življenju. Značilno zanje je, da so vase zaprti, nedružabni, brez življenjskosti in da v razpoložljivih prevladuje bolj žalost kot veselje. Torej, kot vse kaže, je tudi od posameznikove osebnosti odvisno, kako se bo prilagodil modernizaciji delovnega okolja. Sicer pa vsi vemo iz izkušenj, da smo nekaj časa nervozni pri vsaki spremembi načina življenja, ko je treba opustiti stare navade, pa naj bodo še tako majhne in nepomembne. Celo sitni smo in ne najdemo miru! Šele ko mine nekaj dni, lahko

tudi tednov in ko se prilagodimo, mine napetost. Niti ne opazimo več sprememb okrog nas. Skratka, navadimo se nanje. Zaradi poenostavitve dela pogosto pride do različnih motenj pri človeku. Tako tudi zaporedni gibi lahko privedejo pri ljudeh z labilnim živčnim sistemom do vrste motenj; raznih krčev mišic, vztrajnostnih gibov, ki se nadaljujejo, ko je delovna operacija že končana. Prav tako pride do različnih znakov nevroze pri tistih, ki radi ustvarjajo in razmišljajo. Pogosto podjetja, katerim so jasne posledice avtomatizacije, postavljajo na enolična delovna mesta ljudi z manjšimi intelektualnimi sposobnostmi in večjimi sposobnostmi vidnega ali slušnega zaznavanja.

Če se neka tovarna avtomatizira, odpravi mnoga delovna mesta, druga pa zelo spremeni. Ne poznam razmer, v katerih dela naš delavec nekje na Švedskem, toda tovarne, ko se avtomatizirajo, navadno poskrbijo za svoje delavce, ker jih še vedno potrebujejo na drugačnih delovnih mestih. Seveda pa brez dodatnega izobraževanja ne gre, prav tako tudi ne brez prekvalifikacije. Tako je pač! V obrtniški delavnici za inženirja ni dela, avtomatizirana tovar-

na pa zaposluje v glavnem visoko kvalificiran kader. Kdor se uspe prekvalificirati, ostane, drugi si poiščejo delu drugje. Takšen je zakon ekonomike, z vsemi dobrimi in slabimi posledicami.

Stališča do različnih družbenih pojavov, pa tudi do avtomatizacije in dela, so odvisna pri vsakem človeku od njegovih osebnih izkušenj, ciljev in družbeno-kulturnega ozadja. Povsem razumljivo je, da direktor in računovodja gledata na probleme napredka ali nove organizacije dela skozi prizmo dobička ali izgube, pravnik v luči zakonov in predpisov, psiholog pa razmišlja o vplivih na človeka. Toda zaradi napredka splošne znanosti je čedalje več strokovnjakov, ki ugotavljajo, kakšne so posledice avtomatizacije na človeka-delavca. Med njihovimi ugotovitvami so tudi takšne, ki nas lahko potolažijo in odpravijo odvečne skrbi. Napovedujejo, da bo avtomatizacija odpravila mnoga dolgočasna dela, ki jih je prinesla mehanizacija. Skrajšala bo delovni teden, tempo pri delu bo počasnejši, več bo prostega časa pri delu in nasploh. Prav tako pa se utegnejo uresničiti napovedi, da bodo po uvedbi avtomatizacije nekatera dela še bolj dolgočasna.

V koprski luki

In še nekaj! Izkušnje tistih, ki delajo v razmerah avtomatizacije, kažejo, da se ni moč izogniti raznim neprijetnim posledicam, ki krojijo delavčev osebno in družinsko življenje, pa tudi njegov odnos z okoljem.

Novejše raziskave kažejo čedalje bolj očitne znake, da avtomatizirani posli povzročajo pri delavcih skrb in strah, predvsem pri tistih, ki skrbijo in pazijo na tako drage naprave. Če temu dodamo še stališča nekaterih delavcev, ki avtomatizacijo gledajo kot »pošast«, ki jih spravlja ob delo, potem ni čudno, da se nekateri delavci bojujejo proti avtomatizaciji in za ohranitev delovnega procesa. Vodstvo tovarne, za katero je pomemben predvsem delovni učinek, pa misli drugače. Zato nikakor noče in ne more sprejeti zahtev, ki tovarno zavirajo v njenem prizadevanju za konkurenčnost na tržišču.

Napredku se je treba prilagajati! Zgodovina nas pouči, kaj se je zgodilo s tistimi, ki so bili proti napredku, kakšne duševne krize in osebne tragedije so doživljali. Tako je bilo in tako najbrž tudi bo!

Ob vsem tem pa je tudi res, da vsaj za zdaj ostajajo socialne potrebe delavca neizpolnjene. Posledice?

Psihično stanje nezadovoljstva, v katerem občuti svojo nemoč. Znan psiholog Marrow, ki se je specializiral za področje industrije, piše, da so delavci v neki angleški rafineriji nafte zahtevali povečanje plač, ko so obrat avtomatizirali! O tej dodatni plači so delavci govorili kot o dodatku oziroma »plačilu za osamljenost« — kar naj bi bila premija za izgubo družbe svojih sodelavcev! Dodatka niso dobili, pač pa so prisilili delodajalce, da so se začeli ukvarjati tudi z njihovim počutjem. Kajti človek za razliko od strojev tudi čustvuje!

A. K.

Moj otrok odrašča na tujem

V pismih, ki jih prejema naše uredništvo, velikokrat spregovorite tudi o svojih otrocih, vnukih in pravnukih, ki odraščajo na tujem. Rojaki, ki so že dolga desetletja na tujem, nam pripovedujejo o svojih vnukih in pravnukih. Ponosni so nanje, saj so pridni, sposobni in delavni. Radi se uče in mnogi so dosegli že vidne položaje. A nekaj je, kar boli njihove starše. Naš mladi rod v tujini je zelo odtrgan od dežele svojih prednikov, čeprav se tega sami dostikrat niti ne zavedajo. Všeč jim je domovina staršev, če jo obiščejo. Navdušujejo se nad njenimi naravnimi lepotami, gostoljubjem, radi poslušajo in tudi pojo nje-

ne pesmi — a to je v glavnem vse. Podobno pa jih navdušijo tudi druge dežele. Tudi veliko naših delavcev in strokovnjakov, ki so začasno zaposleni na tujem, ima s seboj družine. Njihovi otroci tam odrasčajo, hodijo v šole in vse bolj pozabljajo materine besede. To je tudi razumljivo, saj mnogi starši, ki so se sprva težko naučili tujega jezika, zdaj v tem jeziku govore tudi doma. Nekoč pa se bodo vrnili. Takrat, ko si bodo prihranili toliko, da bodo uresničili svoje želje: si sezidali lasten dom, odprli svoje delavnice, pripeljali s seboj avto, kmetijske stroje itd. Spet bodo doma, lepo bo. Le otroci jih skrbe. V šoli bodo imeli težave, ker slovenščine ne znajo, ali pa jo govore zelo slabo.

Tako so želje naših starih ekonomskih izseljencev in tistih, ki so začasno zaposleni na tujem zelo podobne: vsi žele, da bi bil njihov mladi rod bolj kakor doslej povezan z matično Slovenijo.

Predvsem morate vašemu malemu in večjemu naraščaju posvetiti nekaj več časa kakor doslej. Majhni otroci se radi igrajo. Naučite jih slovenskih izrazov pri igrah. Imenujte igrače s slovenskimi imeni. Punčka, medvedek, psiček, konjiček, ki jih je otrok že poimenoval po svoje, naj dobe še po eno slovensko ime. Skupaj z otrokom izberite ta imena. Če si jih bo vse zapomnil, mu obljubite majhno nagrado. Učite jih slovenskih pesmic. Toda premalo je, če se otrok pesmic nauči kot papagaj, pa ne razume besedila. Vselej mu razložite tudi besedilo pesmi in ga preizkusite, če ga je razumel.

Majhni otroci so zelo radovedni. Radi sprašujejo o tem in onem. Bodite potrpežljivi. Odgovorite jim v slovenščini, zatem pa prevedite v jezik, ki ga govore. Pripovedujte jim zgodbe iz svojih otroških spominov. Opišite jim domači kraj, dom in vse tisto, kar vas je v otroških letih navduševalo in ste imeli radi. Z besedo jim čim bolj približajte domačo hišo, svoje domače; studenček, kjer ste postavljali mlinčke; bezgov grmič, kjer ste iz vej rezljali piščalke; vesela domača praznovanja itd., itd. Še dosti bolj zanimivo bo, če jim te reči z barvnimi svinčniki preprosto narišete. Narišite jim zemljevid Slovenije — preprosto, z nekaj črtami. Včrtajte vanj mesta, reke in glavne ceste. Posebej in najbolj vidno označite kraj, od koder ste doma. Zatem narišite posebej domačo hišo, goro, ki je najbližja, šolo, in še kaj posebej zanimivega iz domačega kraja.

In ko se boste odločili za obisk ali za povratek v domačo deželo, bodo tega zelo veseli vaši otroci. Saj bo to tudi zanje v pravem pomenu besede domača dežela.

J. S.

Jutri za kosilo

Špinačna juha na hitro
Koroški rezanci z nadevom
Korenje v solati

Špinačna juha na hitro

Potrebujemo: Četrť kg špinacije, 3 dkg maščobe, 2 dkg pšeničnega zdroba, strok česna, liter juhe iz jušne kocke, 1 jajce, sol, poper in muškata (če ga imate).

Na maščobi prepražimo ždrob, zalijemo nato z litrom juhe, dodamo strt česen, zatem pa dobro oprano, drobno sesekljano špinacjo. Pustimo vreti 8 do 10 minut, nato juho solimo, popramo in dodamo muškata. Nazadnje v juho vlijemo stepeno jajce.

Koroški rezanci z nadevom

Iz četrť kg bele moke, 1 jajca, žlice olja in mleka po potrebi ter soli zamesimo testo. Pustimo, da malo počiva, zatem pa ga pognetemo v svačnik. Tega razrežemo na za prst debele rezine. Vsako krpico razvaljamo ter damo nanjo žlico nadeva. Nato pa zagrnamo nadev s testom, ki ga ob robovih dobro stisnemo.

Rezance kuhamo v slanem kropu četrť ure. Kuhane ocedimo in zabelimo s prepraženimi drobtinicami. Rezance s sladkim nadevom zabelimo z maslom, slane z oljem, mastjo; dodamo lahko tudi ocvirke.

Sadni nadev: Neolupljena sočna jabolka ali hruške nastrgamo, jim primešamo na maslu prepražene drobtinice, osladkamo in odišavimo s cimetom.

Skutin nadev: Na surovem maslu prepražimo drobtine, dodamo pretlačeno skuto, malo sesekljane zelenega peteršilja, 1 stepeno jajce in nekaj žlic goste kisle smetane. Dobro premešamo in nadevamo rezance.

Korenje v solati

Korenjeva solata bo prijetna sprememba na vašem jedilniku. Okusna je in zelo bogata vitaminov. Pripravimo pa jo takole: rdeče korenje operemo, ostrgamo kožico, nato pa naribamo kakor hren. Dodamo lahko še olupljeno nastrgano jabolko, premešamo, zabelimo z oljem in kisom ter dodamo ščepec sladkorne sipe in solimo.

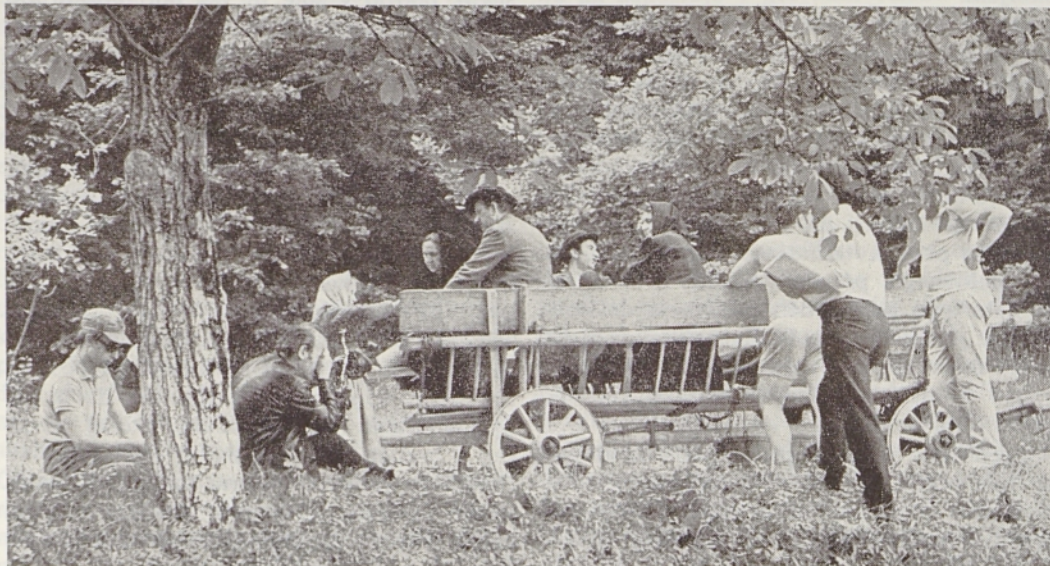
»Na klancu« celovečerni film po Cankarjevi povesti

Rojstva novega slovenskega filma se veselimo in ga pričakujemo nestrpnost in radovednost kot rojstvo otročka: bo lep, bo uspešen, ga bomo radi gledali? Žal je slovenskih filmov zadnja leta manj, še manj pa je takih, ki bi bili posneti po slovenski literarni zapaščini. Zato bomo film, ki so ga posneli v letošnjem poletju in bo prvič v zgodovini slovenskega filma prelil na trak literarno umetnino največjega mojstra slovenske besede Ivana Cankarja, pričakovali s še toliko večjim zanimanjem. Cankarjevo literarno ustvarjanje ima svojo največjo moč v lepoti in ritmu besede. Ali ju bo uspelo prenesti na filmski trak? Cankarjeva beseda bo v filmu zvenela iz dialogov, ki so skoro dobesedno prepisani iz Cankarjeve povesti. Značilnost Cankarjevega stila pa namerava režiser poudariti s pomočjo modernega filmskega izraza.

Povest, po kateri je Vojko Duletič, ki je tudi režiser filma, napisal scenarij, nosi naslov »Na klancu«. Duletiča poznamo že kot pisca scenarija uspelega in nagrajenega filma »Samorastniki« po povesti Prežihovega Voranca »Pankrtska mati«. Kot režiser se nam je doslej predstavil s sedmimi kratkimi filmi — eden od teh »Podo-

Režiser Vojko Duletič

Prizor s snemanja novega slovenskega filma »Na klancu«. Foto: Bernarda Rakovec

be iz sanj« je prav tako posnet po Cankarjevi literarni osnovi; »Na klancu« pa bo njegov prvi celovečerni film.

»Cankarja imam rad«, je rekel novinarjem, ko so ga vprašali, kako, da se je lotil prav Cankarja. »Po Cankarju sem napisal že tri scenarije. Najprej dva poskusa »Kralja na Betajnovi«, potem »Hišo Marije pomočnice« in zdaj še »Na klancu«, ki je bil končno tudi določen za snemanje. In zakaj prav povest »Na klancu«? Prepričan sem, da danes ta povest ni nič manj aktualna kot leta 1902, ko jo je Cankar, ki mu je bilo tedaj 24 let, napisal. Menim tudi, da bo to delo brez težav doumel tudi tuj gledalec, saj je osnovna tema večna in brezčasna: izpoved o človekovem strahu, hrepenjenju, upanju, o iskanju ravnovesja, ne da bi se pri tem dokončno rešil v beg iluzij in hrepenenj.«

Slovenec je Cankarjev vrhniški klanec skoraj kot romarska pot. Na njem stoji Cankarjeva rojstna hiša in najbrž je le malo Slovencev, ki je ne bi vsaj enkrat, vsaj kot šolarji, obiskali.

Povest »Na klancu« pa je pravzaprav življenjepis Cankarjeve matere, ubogega proletarskega dekleta, ki se zaman sprašuje, zakaj je bilo njeno življenje brez koristi, zakaj se je vsaka njena iluzija sprevrgla v bedo in razočaranje. Najprej svetla in čista prva ljubezen do gosposkega slikarja, ki se ji prekmalu razkrije kot grda, brezsrčna prevara. Potem poroka s krojačem Toneom: »Boš videla, Francka, kako lepo

življenje si bova napravila, krojaštvo dobro nese, dela imamo veliko, nič skrbi ne bova imela.« A se vse lépo sprevrže, še preden se sploh začne. »Prišel je pritepenec iz mesta, začel prodajati narejene obleke po pet goldinarjev, kolikor je Tone računal le za delo...«

Tone je izgubil stranke, izgubil je zaslužek, še tisto malo, kar je zaslužil, je znosil v gostilno. Ni bilo dolgo in so se Tone in Francka in njuni trije otroci preselili na klanec, »kjer gledajo umazane koče z mrkim in zavidnim pogledom dol na bela poslopja. Na klancu jih je stanovalo mnogo, ki so živeli prej doli v tistih lepih hišah, skrili so se in se borili v temi za življenje. Velika družina je bila, propadli obrtniki, kmetje, ki so jim bili prodali kočjo in zemljo, pijanci, ki niso bili za nikakršno delo in so samo čakali, da poginejo, kakor živina, v jarku, za plotom — vsi so se skrili na klanec...«

Francka je garala za vso družino, Tone pa se je predajal pijači in svetlim sanjam, ki mu jih je pričaralo žganje; potem ga nekoga dne postane sram, da živi od dela ženinih rok, poveže si culo in odide v svet in za svetlimi sanjami. Nikoli več se ni vrnil. Za njim so odšli v svet eden za drugim, njeni otroci; Toneta — krojača razje jetika in se vrne domov, k materi na klanec le še umret; Lojze, velik materin up odide v mesto študirat, a zaradi revščine in lakote omaga tudi on in se izgubi:

»... Spoznal sem, da ni vredno vstajati, če si že desetkrat padel — bolje je obležati na mestu. Upiral sem se dolgo, pa ni bilo nič in če je brez upiranja isti vrag, čemu bi se človek po nepotrebnem mučil...« Zadnja odide zdoma še Francka, najmlajša, tudi ona prehodi pot materinega razočaranja in prevarane prve ljubezni; domov se vrne le toliko, da vidi in pozdravi mater. Potem se spet poslovi: »Kaj bi pri vas?« Mati Francka ve, da je to res in njene oči jo izdajajo, da se je sprijaznila s tem, zraven pa ji je težko, ker ve, da tudi hči odhaja za zmerom.

Skozi ves film pa se ponavlja osnovni motiv, morda najpretnesljivejši — doživljaj Francke-otroka, ko še dekletce teče za vozom, ki naj bi jo popeljal na veselo romarsko pot. Francka teče, teče, voznik pa goni in se smeje in romarji, ki sede na vozu, se smejejo z njim. Končno ga skoro doteče, se ga oprime z obema rokama, a prav tedaj voz sune, švigne dalje in Francka pade, udari s čelom ob kamen in obleži...

Film bo posnet deloma v barvah in deloma enobarvno. S tem želi režiser prikazati prepad, ki loči realni svet od sveta iluzij. Razen klanca, ki bo resnični vrhniški klanec, bodo ves film posneli na Bledu in v okolici; tudi notranjih prizorov ne bodo snemali v ateljeju, pač pa v pristnih hišah, gosposkih blejskih vilah, ki so bile sezidane v slogu in v času, ko je Cankar pisal svoj »Klanec« in proletarski podrtiji, ki bo predstavljala Franckin dom in so jo odkrili le nekaj korakov pod blejsko cerkvijo. Nekaj prizorov bodo posneli tudi na železniških postajah Bleda in Bohinjske Bele in pa v pristni gorenjski gostilni. Posebnost filma bo glasbena spremljava starodavne lajne, ki jo hranijo v Stari Fužini v Bohinju. Njene otožne melodije bodo spremljale dogajanja na platnu.

Za nosilko glavne vloge je režiser odbral igralko ljubljanske Drame Štefko Drolčev. Francko-otroka bo odigrala Ilinka Vit iz Ljubljane, ostale štiri glavne vloge — Franckinega moža Toneta in njene tri otroke pa bodo odigrali Janez Bermež iz celjskega gledališča, Tone Kuntner, Ivan Jezernik iz ljubljanskega Mestnega gledališča in Lučka Uršič, hči Štefke Drolčeve. V ostalih manjših vlogah bodo igrali igralci iz Ljubljane in bivšega Prešernovega gledališča iz Kranja.

Vsi, od režiserja, njegovih pomočnikov, igralcev in do tehnične ekipe, so zavzeto in z navdušenjem opravljali svoje delo. Vsi so se trudili in si obetajo, da bo film uspel, da bo dostojen filmski prikaz pisateljske umetnine velikega mojstra slovenske besede Ivana Cankarja.

J. M.

Kostanjevica na Krki

Razstava »Naivni kiparji Jugoslavije«

V juliju so v Kostanjevici odprli razstavo »Naivni kiparji Jugoslavije«. To je bila prva prireditev v okviru letošnjega dolenjskega kulturnega festivala, ki je že petnajsti po vrsti. Na slovesnosti se je zbrala vrsta ljubiteljev umetnosti iz Slovenije in Hrvaške. Navzočih je bilo tudi 43 razstavljalcev — kiparjev iz vse Jugoslavije. To je bilo edinstveno, doslej največje srečanje naivnih kiparjev — ljudskih oblikovalcev iz kamna, lesa in železa v naši državi, tako po številu razstavljenih del kakor po številu razstavljalcev.

V umetniškem hramu Lamutovega razstavišča je zelo pregledno urejena zbirka raznih kipov. Vsak obiskovalec ima na voljo tudi vzoren umetniški katalog z esejem uglednega zagrebškega likov-

nega kritika, profesorja Malekovića in s slikami razstavljenih del. Profesor Maleković je v svojem esejju uvedel nov pojem »izvirni kiparji«, saj jim dela kulturna javnost veliko krivico s pridevki »naivni kiparji« ali »primitivni«. Kiparji so ob otvoritvi prejeli spominske diplome Dolnjskega kulturnega festivala, ki jim jih je izročil pokrovitelj razstave, predsednik izvršnega sveta Stane Kavčič. Ob tej priložnosti so umetniki — Mijo Kuzman iz Hlebinja, Anton Plemelj iz Ljubljane in Milisav Stojanović iz Leskovca poklonili predsedniku Kavčiču tri svoja dela.

Že v prvih dneh si je razstavo ogledalo lepo število obiskovalcev. Med njimi so bili tudi naši rojaki iz tujine, ki so na obisku v domačih krajih.

Prijateljsko sodelovanje

Ob dvanajstem srečanju dramskih skupin Slovenije, ki je bilo lani v Brežicah, sta navezala prijateljske stike Slovensko prosvetno društvo Prosek-Kontovel s Tržaškega in Kulturno prosvetno društvo Svoboda iz Brežic. Zdaj so ti prvi stiki že prerasli v pravo bratsko sodelovanje.

Društvi sta že lani izmenjali obiske. Pevski zbor Svobode iz Brežic je nastopil na proslavi 80-letnice Slovenskega pevskega zbora »Vasilij Mirk« s Tržaškega. V začetku junija letos pa je Slovensko prosvetno društvo Prosek-Kontovel na Tržaškem obiskala dramska skupina iz Brežic, ki je tam nastopila z dramo Miška Kranjca »Pot do zločina«. Tržaški Slovenci so do zadnjega kotečka napolnili dvorano in nagradili nastopajoče s toplim priznanjem.

Spomenik izseljencem v Šentvidu

O Šentvidu pri Stični v Rodni grudi še nismo veliko pisali. Nekajkrat je bil ta kraj omenjen le mimogrede in gotovo ne brez vzroka. Pa tudi vaščani sami doslej niso dovolj glasno opozarjali nase, zato je bilo kar težko najti pravi vzrok, da bi kaj več pisali o njih. Le malokdo ve, da je prav v Šentvidu pri Stični pred dvajsetimi leti prvokrat zazvenela pesem slovitiga Slovenskega okteta. Prav je, da so se vsaj domačini letos tega ponovno spomnili in v počastitev tega jubileja in tudi jubileja samega Slovenskega okteta organizirali prvi kulturni teden. S tem so Šentvidčani glasneje in tudi bolj učinkovito opozorili nase.

Od svojega prvega nastopa, ki ga je imel Slovenski oktet pred dvajsetimi leti v Šentvidu pri Stični, je razširil svoj sloves po vsem svetu, dobil priznanja svetovne kritike, obenem pa je po širnem svetu ponesele tudi sloves slovenske pesmi. Njegovi nastopi v številnih svetovnih središčih so prek barvite slovenske pesmi prispevali tudi k zblíževanju med narodi. Slovenski oktet tudi ni pozabil, od kod je prišla pobuda za njegovo ustanovitev — slovenskih izseljencev. Doslej jih je dvakrat — leta 1963 in 1966 — obiskal v Združenih državah Amerike in jim prinesel tisto zlahtno, nepozabno doživetje slovenske pesmi. Slovenski oktet se je svojim prijateljem izseljencem oddolžil ob svoji dvajsetletnici s postavitvijo spomenika slovenskim izseljencem v Šentvidu pri Stični. Izdelal ga je kipar samouk Peter Jovanovič iz Žetin nad Škofjo Loko iz mogočnega prek 200 let starega hrasta. Spomenik predstavlja

Kulturni dnevi v Šentvidu so bili za domačine pravi ljudski praznik, ki so ga počastili tudi s slavnostno povorko

Ob odkritju spomenika

Ribničana Urbana, kar ima dvojni simbolični pomen — predstavlja osebo iz ene najbolj priljubljenih in največkrat zapetih pesmi iz repertoarja Slovenskega okteta, obenem pa je tudi simbol slovenskega človeka, ki je moral s trebuchom za kruhom. V čudoviti okolici Petrušne vasi pri Šentvidu so v okviru šentviškega kulturnega tedna odkrili tudi spominsko ploščo na hiši, v kateri se je rodil znani kulturni in politični delavec med Ameriški Slovenci Anton Garden, ki je leta 1967 umrl v Chicagu. O njegovem življenju in o njegovih zaslugah za slovensko skupnost v Ameriki je ob tej priliki govorila Zima Vrščaj.

Prvi kulturni teden v Šentvidu pri Stični je popolnoma uspel. Vse prireditve, ki so bile v tem okviru, so bile množično obiskane in lahko rečemo, da so se jih udeležili prav vsi domačini in številni okoličani. Posebno priznanje zaslužio tudi štirje novi pevski zbori, ki so bili ustanovljeni v Šentvidu in prepričani smo, da bodo v prihodnje imeli še več podobnih prireditev. Žal se šentviških prireditev, posebno še odkritja spomenika izseljencem, ni udeležilo tudi več izseljencev, ki so bili takrat doma na obisku.

Jože Prešeren

Slikarska kolonija

V juliju je bila v Škofji Loki spet Groharjeva slikarska kolonija, ki je postala v zadnjih letih zelo popularna kulturna pri-

reditve tega starodavnega mesteca. Letošnje kolonije so se poleg osmih domačih likovnikov udeležili tudi slikarji iz tujih dežel, in sicer iz Španije, Škotske, Francije in Italije. Obenem je bila v Škofji Loki odprta razstava del lanskih udeležencev Groharjeve slikarske kolonije.

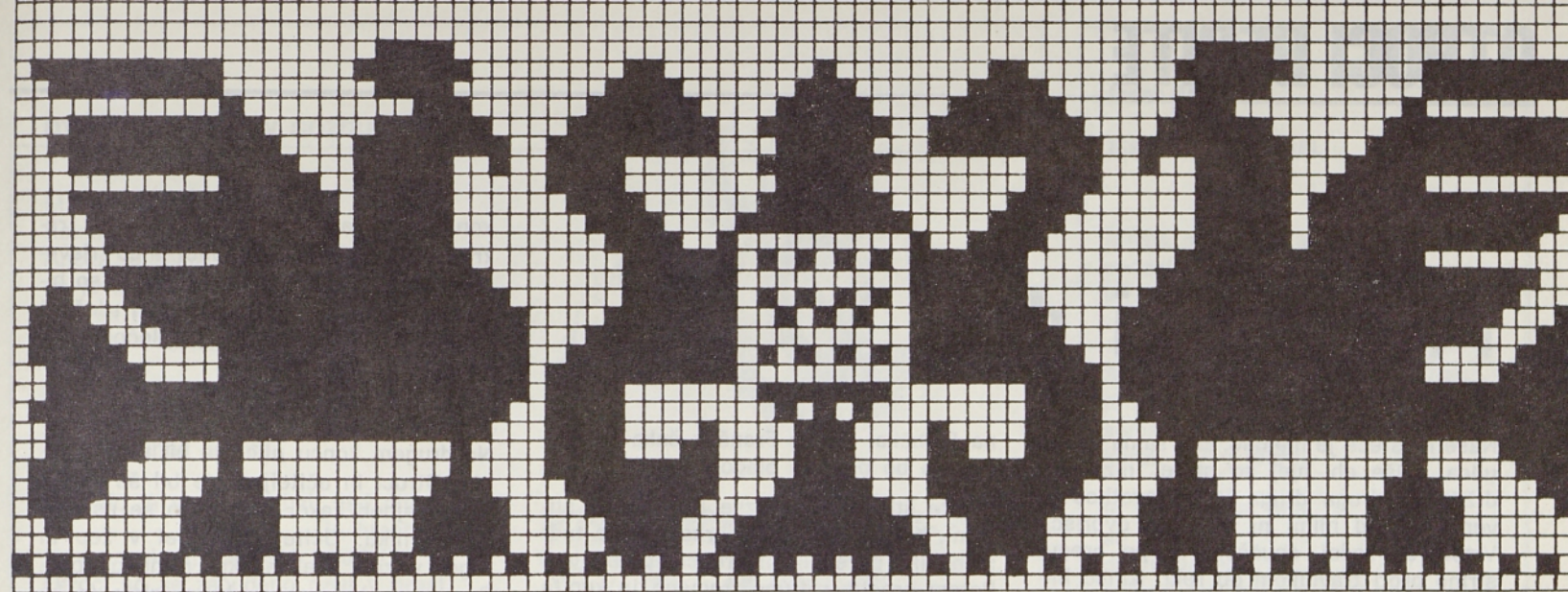
Seminar slovenskega jezika

Od 29. junija do 11. julija je bil na filozofski fakulteti v Ljubljani VI. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Približno 80 udeležencev z vsega sveta je v štirinajstih dneh poslušalo predavanja priznanih strokovnjakov z ljubljanskih fakultet, znanstvenih ustanov in pedagoških akademij. V času seminarja so organizatorji, ljubljanski slavisti, poskrbeli tudi za lektorat slovenskega knjižnega jezika, na katerem so se udeleženci izpopolnjevali in učili slovenskega jezika. Ta je potekal v šestih skupinah, v katere so bili udeleženci razdeljeni po predhodnem znanju slovenščine. Razen tega pa so obiskovali tudi poseben zaokrožen tečaj iz zgodovine slovenskega jezika, ki sta ga vodila redna profesorja ljubljanske slavistike dr. Tine Logar in dr. Francè Bezljaj.

Med mnogimi zanimivimi, znanstvenimi predavanji bi omenili le nekatere, ki so med poslušalci vzbudila še prav posebno zanimanje. Dr. Janko Pleterski je govoril o koroškem plebiscitu in poudaril, da ta dogodek, ki se je zgodil pred pol stoletja, ni več aktualen v mednarodnem pravnem smislu, je pa še danes pomemben za poznavanje narodnostne miselnosti Slovencev. Med samim seminarjem so si udeleženci ogledali mnoge ljubljanske kulturne znamenitosti in se udeležili različnih predstav, poleg tega pa so prosto nedeljo izkoristili za izlet na grob Srečka Kosovela v Tomaj in za ogled Slovenskega Primorja. Med potjo so se ustavili še v Hrastovljah in si ogledali v tamkajšnji cerkvi znamenite freske.

Letošnji seminar je pokazal, da se ga iz leta v leto udeležuje vse večje število slavistov, prevajalcev in drugih strokovnjakov tudi iz zahodnih držav, ki hočejo spoznati našo deželo, literaturo in se naučiti slovenskega jezika. Že samo dejstvo, da je letos prišlo nanj približno dvajset Beneških Slovencev, osem Američanov, dva Britanca in po en predstavnik iz Nizozemske, Francije, Norveške in Kanade, pa nam dovolj jasno pove, da je seminar že zdavnaj prerasel ozke okvire in postal prava manifestacija slovenske besede, literature in kulture.

M. M.

Slovenske ljudske vezenine v sliki in besedi

V Rodni grudi smo že poročali o knjigi »Narodne vezenine na Slovenskem«, ki jo je pripravila in uredila Neli Nikelsbacher-Bregar, velika ljubiteljica in strokovnjakinja za to čudovito in bogato zapuščino naše ljudske umetnosti.

V kratkem bosta v prodaji tudi druga in tretja knjiga ljudskih vezenin — izšli bosta vezani skupaj v razsežno knjigo, ki ji bodo priloženi tudi vsi vzorci v naravni velikosti in krojne pole. Tudi ta knjiga je delo iste avtorice, etnografske podatke pa je zbrala in spisala Marija Makarovič, znanstvena sodelavka slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani.

Knjigi sta razdeljeni na štiri dele. Prvi del obsega pisane ljudske vezenine, ki so jih pridne roke naših babic v ploščati vezenini uvezle na velikonočne prte; z njimi so dekleta prekrivale jerbase z dobrotami, ki so jih nesle k velikonočnemu žegnu; tu so obdelani še vsi drugi prti, s katerimi so ob svečanih prilikah pregrinjali mize in »kote«. Prti so izdelani iz tanjšega platna in izvezeni s pisano laneno, bombažno ali volneno nitko. Na robu so okrašeni s široko čipko, v katero je pogosto uvezena letnica nastanka, ki se vsaka začne s številko tisoč osemsto...

V drugem delu so zbrani vezeni okraski in usnjene aplikacije na moških in ženskih kožuhih, teh prastarih vrhnjih oblačilih, s katerimi so se v mrzlih zimah greli ko-

šati Gorenjci in brhke Gorenjke, pa tudi v predmestju Ljubljane, v Kamniškem kotu, v Beli krajini in drugod po Sloveniji. Tudi to so pisani okraski, izvezeni s ploščato vezenino na usnjeni strani ovčje kože. Pristnih izvornikov je že malo, ker jih je večinoma razjedel zob časa, zato so vzorci vezenin in kroji, ki so priloženi knjigi, še toliko bolj dragocen dokument naše davnine.

Tretji del obravnava bele vezenine na pečah iz vseh predelov Slovenije. Zgodovinski zapiski pričajo, da so naši predniki poznali peče že v pradavnih časih in so jih prinesli s seboj že v času preseljevanja. Doslej so bile peče obravnavane le bolj etnografsko v zvezi s celotno ljudsko nošo in je bila v teh popisih oblika važnejša od vezenin. Zato je zbirka vzorcev, opis vezilnih tehnik in opredelitev po nekaterih značilnostih še toliko dragocenejša, saj v veliki meri podaja celotno sliko vezenin na pečah vseh predelov Slovenije. Ob vezeninah s peč so na kratko obdelani tudi belo vezeni čelniki, ki krasijo gorenjske zavijače.

Zadnji, četrti del v knjigi pa govori o zlati vezenini na čelnikih (formih) kranjskih in štajerskih avb ter na portah ali zadnjih malih koroških avb. Na kratko je obdelana tudi svilena črna vezenina na čelnikih črnih avb in zavijač ter vezena platnena belokranjska ženska pokrivala. Kakor o pečah, tako je tudi o teh pokrivalih napisala

zgodovinski popis, izvor in razvoj kustos Marija Makarovičeva in nam tako podala tudi etnografski popis razvoja ženskih pokrival, s katerimi so se v minulih stoletjih lepšale naše babice.

Vsak od omenjenih štirih delov obsega etnografsko razlago, motiviko, kompozicijo, vso vezilsko tehnično razlago v sliki in besedi in napotke za sodobno uporabo. Vsi vzorci so narisani v originalnih barvah in velikosti in so pripravljene za takojšnjo uporabo. Poleg pomanjšanih krojev ženskih in moških kožuhov bodo knjigi priloženi tudi izvorni kroji ženskih avb.

V iskanje, zbiranje in sestavljanje te obsežne zbirke slovenske ljudske vezenine je avtorica vložila osem mesečno trudapolno delo. Pregledati je morala vse slovenske muzeje, prebrskati na kupe tedanjih časopisov — predvsem Ljubljanske novice in Laibacher Zeitung — in zabeležiti mnogo pričevanj starejših ljudi in etnografov. Tako nam bo po njeni zaslugi ohranjen edinstven zaklad slovenske ljudske umetnosti, ki nam bo pričal o spretnosti in smislu za lepoto naših prednikov, obenem pa nas bo spodbujal, da bomo narisane in opisane vzorce prenesli v naš svet in z njimi okrasili naš dom, naše obleke, torbice, albume, rokavice in še marsikaj.

Tako kot v prvi knjigi, bodo tudi v tej dodani kratki povzetki opisov dela v štirih tujih jezikih.

Jana Milčinski

Zima Vrščaj

Prvi šolski dan

Naše mestece je majhno. Ena sama dolga ulica. Hiše ob njej so stare, nizke in držijo se druga druge kakor cvetlice v venčku. Med njimi ni vrtov in dvorišč. Vrtovi so zadaj, spuščajo se po bregu strmo proti travniku ob reki. Izmed hišic je le tu in tam katera sveže popleskana in le tu in tam katera ima belo ali rumeno obrobljena okna. Vse druge so videti stare in rumenkastorjave, a so prijazne in v vseh prebivajo otroci. Na koncu ulice stoji največja hiša v mestu, šola. Za šolskim dvoriščem je pod košatimi kostanji živilski trg.

Vsako soboto prehodi Franček s svojo materjo vso ulico z nizkimi hišicami. Dolga je pot, ki jo prehodita iz domače hiše; najprej skozi gozd ob potoku, potem med vinogradi in breskvami in nazadnje po mostu čez Krko in Savo, ki se tam blizu združita. Ulica je živahna, ker je tržni dan. Ob robu ulice se tlačijo kmečki vozovi in težki tovorni avtomobili. Včasih je tudi semenj in takrat prodajajo na stojnicah jopice in igrače, poper in papriko, gumbe in rešeta.

Ko prideta na živilski trg, razloži mati na deski svojo robo, zelenjavo, jajca, sadje, včasih tudi živo kokoš. Takrat se začne za Frančka najlepše: izložbe s čevlji, urarska delavnica, trgovina z igračami, mehanik s stroji, ki mečejo iskre, filmska deska na vogalu in kar je najlepše — bencinska črpalka. Včasih se Frančku posreči, da zleze na streho velikega avtobusa, medtem ko šofer sedi v kavnarni in pije kavo.

Mati se jezi, če se Franček še ne vrne, ko je že prodala svoje blago. Mudi se ji domov. Včasih še kaj kupita. Zdravila za očeta, nogavice za Frančka, ruto za mater. Danes pa bosta kupila Frančku zvezke in knjige, ker gre Franček čez teden dni v šolo. Danes materi ni treba čakati

na Frančka. Danes Franček čaka na mater, da bo prodala blago.

Kupita štiri plave zvezke in knjigo s slikami. Knjiga ima velike črke. Kupita tudi svinčnik, peresnik in rdečo peresnico. Potem gresta v drugo trgovino in kupita Frančku pisano srajco. Nikdar še ni imel tako pisane srajce in nikdar še ni imel v rokah tako lepe knjige! In nazadnje dobi Franček še nove čevlje in pisane dokolenke zraven!

Ko so šli otroci prvič v šolo, je Frančkova mati spravila zelenjavo pri sosedih, poleg katere je običajno stala na trgu. Spremila je Frančka v šolo in tudi druge matere so prišle s svojimi otroki.

Franček je stiskal v roki lepe zvezke in knjigo in ko sta stopila v šolsko vežo, je bil tam velik živžav. Otroci so kričali, matere so jih mirile, dokler ni prišel učitelj, niso ubogali. Ko je vstopil, so utihnili. Učitelj je imel v rokah velik šop rož in jih je razdelil med otroke.

Pojdite v razrede in okrasite mize, jih je povabil. Franček se je iztrgal materi iz rok in stopil v razred z belimi mizicami in stolčki. Na vsaki mizici je stal prazen kozarček. Napolnil je kozarčke s cvetjem, ki ga je imel vedno več in vsi drugi otroci so to delali in kozarcev je bilo toliko, kolikor je bilo otrok, Franček je potem položil lepo knjigo in rdečo peresnico na majhno mizico. Tudi drugi otroci so tako naredili. Tedaj je prišel učitelj in sedel za prav tako majhno mizico kakor otroci in tudi njegov kozarček je bil prav takšen kakor drugi. Učitelj je odprl knjigo, bila je prav takšna kakor Frančkova, in začel brati. O, kako je bral! In ko je bral, je postal prav tako majhen, kakor so bili vsi otroci in zdaj mu mizica ni bila nič več prenizka in stol nič več premajhen. Otroci niso več gledali v knjigo, ko je bral, gledali so vanj in ga poslušali. Ko je

končal, so zaprli knjige in zapustili razred. Šli so po dolgi ulici med rjavorumenimi hišicami in majhna okna so bila okrašena z belimi, modrimi in rdečimi trakovi. Ljudje so stali ob pločnikih in klicali:

Glejte jih! To so naši prvošolarji!

Na drugem koncu ulice je bil velik travnik. Otroci in učitelj, ki je bil še vedno tako majhen kakor otroci, so se ustavili na travniku. Učitelj je segel v žep in vrgel v zrak velikansko rumeno žogo. Svetila se je v soncu kakor zlata in ko je padla na travnik, so se otroci igrali z njo, kolikor so hoteli in nič se niso prepirali zanj, čeprav jih je bilo mnogo, žoga pa je bila ena sama. Vsi so je imeli zadosti.

Ko so se naigrali, so prišle matere in vsaka je vzela v roko svojega sina ali hčerko in učitelj, ki je bil še vedno čisto majhen, je za slovo dal vsakemu škatlo bonbonov. Poslovnili so se in učitelj je gledal z njimi. Ozirali so se za njim in mu mahali in ko so bili že zelo zelo daleč, je spet postal velik, tak, kot je bil ponavadi, kakor je hodil po svojih opravih po mestu.

Franček je pojedel skoraj vse bonbone že po poti. Ponujal jih je materi, pa jih ni vzela, ker jo je bolel zob. Nekaj jih je dal prijateljem, ki še niso hodili v šolo. Enega pa je prihranil.

Mati je še tisti dan izgubila zob. Bila je potrta, ker je bil sprednji zob in če se je nasmehnila, se Frančku ni zdela več lepa. Tolažil je mamo, da ji bo miška prinesla drugega. Mati pa se je Frančku samo nasmehnila. To verjamejo samo najmanjši otroci, je rekla. Ti pa hodiš že v šolo.

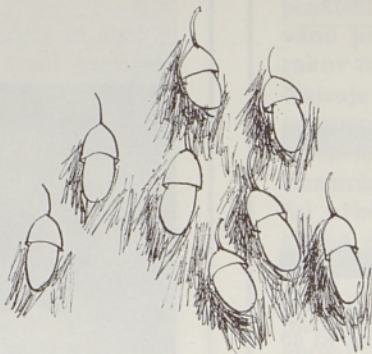
Franček je naslednje jutro, preden se je odpravil v šolo, potihoma položil prihranjeni bonbon pod materino posteljo. Ko je že bil na pragu in se je poslavljajal od matere, je zaklical:

Mama, pa le poglej pod posteljo. Morda bo miška le kaj prinesla!

Marija Mijot

OTROCI PRVIKRAT V GOZDU

Marjanca je našla želod.
Rekla je, da je naprstnik!
Ančka je rekla, da ni naprstnik,
da je srček mrtvega ptička!
Pepček je rekel, da ni srček
mrtvega ptička, da je kroglica za
pištolco!
Francek je rekel, da ni kroglica za
pištolco,
da je majhna gobica.

Narahlo je veter zapihal, nad njimi
je hrast zadihal
in vsenaokrog natresel želoda!
Otroci so se začudeno ozrli v hrast
in videli, da je želod njegova last.
Zasmejali so se in rekli:
»Hrast je oče velik in močan,
a sinek tako ničast, droban!«

Janez Menart

JESENSKI AKVAREL

Megla je siv, svilen,
počasi vpijajoč papir,
ki nanj večer
z brezbriznostjo narisal je jesen.

Svežina. Hlad. Sadovi so na tleh;
in ptice za gorámi;
semena v zemlji... Po poteh
korak tišino drami.

In vse, kar je bilo,
se zdi,
da znova bo;
in vse, kar bo,
se zdi,
kot da je že bilo.

ZBADLJIVKA

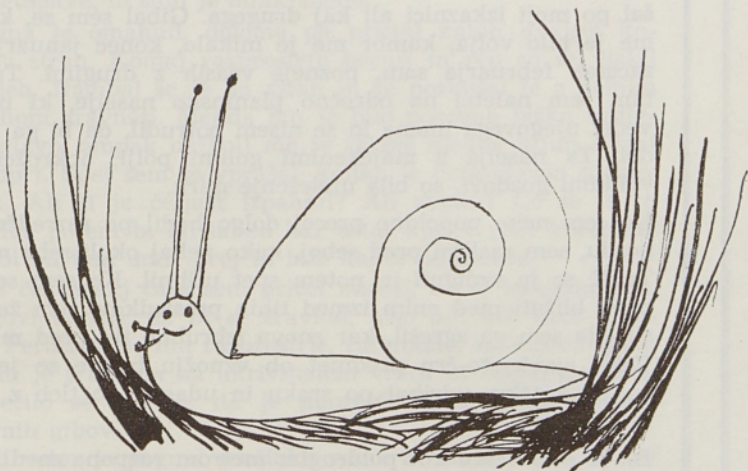
Pastirci dveh vasi ob Kolpi v Beli krajini si včasih
takole nagajajo:

Naša paša bolja naša volom do rogí,
nego vaša troja, vaša žabam do krakí.

UGANKA

Nikogar ne
prenočujem,
čeprav sem
hišni gospodar,
le po svetu krog
potujem,
vendar sem doma
vsekdar.

(z)od)

Josip Stritar

PIKA

Pika je bila Jankova kavka. Našel jo je bil v hosti,
ko je padla iz gnezda. Pobral jo je ter nesel domov
in pridno pital. To ni bilo težko, ker je rada odpirala
kljun in ni bila preveč izbirčna. Ko je bila malo odrasla,
je jedla vedno z njim. Pa ji nikoli ni bilo dovolj.
Ko je bila že sita, je vedno še beručila. Kar je dobila,
je nesla hitro kam skrit, da bo za pozneje.

Jankova Pika je bila bistroglava. Vse se je čudilo
njeni zgovornosti. Zakaj ji je dal ime Pika, res ne
vem. Morda zato, ker je rada pikala.

Orel in korenine

Knjiga »Orel in korenine« je po osemnajstih letih od prve izdaje doživela tudi prevod v slovenščino. Kljub letom, ki so minila, je knjiga še sodobna; ideja, ki je razpredena v knjigi, dobiva pri nas doma in tudi v svetu vse globlji pomen. Slovenski Amerikanec Louis Adamič se po osemnajstih letih spet oglasi v rojstni vasi. To je bil nori povojni čas, »ko so se razblinjale iluzije o mirnem sožitju človeštva, o katerem so ljudje sanjali med vojno«. V nekaj mesecih je Adamič prepotoval skoraj vso Jugoslavijo, se pogovarjal s starimi in novimi znanci, spoznaval vse podrobnosti in odtenke jugoslovanske revolucije. Adamič se je pokazal kot stvaren iskalec resnice, nenehno je iskal, preverjal, spraševal... In iz tega je kasneje nastala knjiga »Orel in korenine«. Hitel je, hotel je, da bi bila knjiga aktualna, vendar njene izdaje ni doživel — knjiga je izšla 22. maja 1952 pri založbi Doubleday, skoraj leto dni po njegovi nasilni smrti. Objavljamo celotno sedmo poglavje, ki je obenem tudi osnova celotne zamisli knjige. Izdala jo je Državna založba Slovenije.

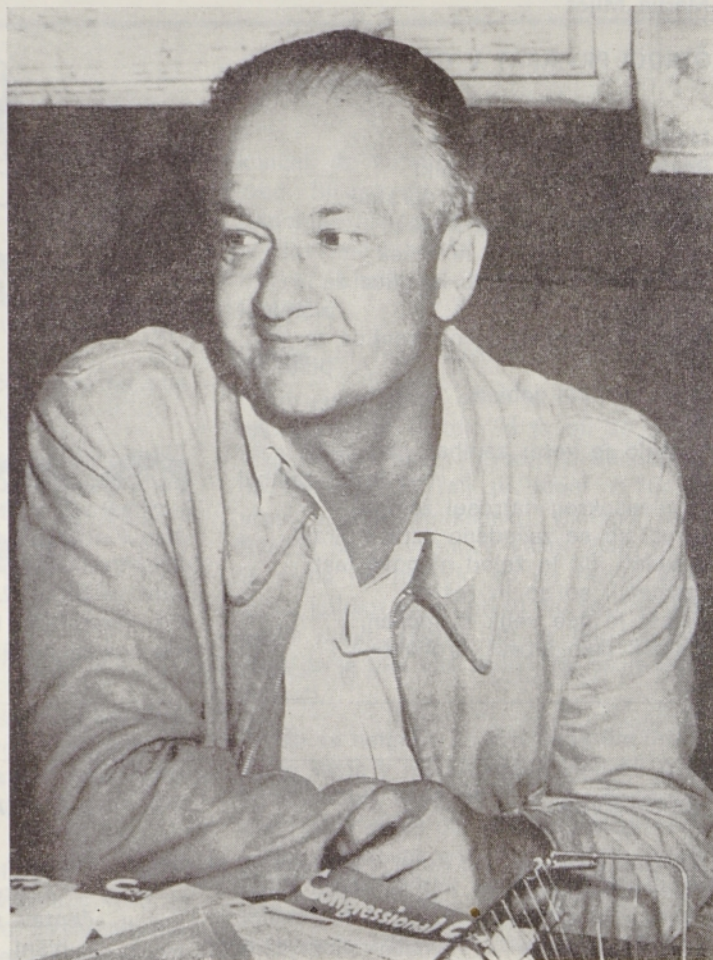
Svetli blagi dnevi, ki sem jih dobil v Sloveniji, ko sem prišel tja, so se nadaljevali ves januar in februar. Deževalo ali snežilo je tako poredkoma in prav tako poredkoma je pihal veter, da je to le še poudarjalo nenavadno lepoto vremena.

Med sprehodi v gorenjskem gozdu — deset ali dvanajst kilometrov od jugoslovanske nemirne meje z Avstrijo — mi je bilo v največje veselje, če sem naletel na otoke belih, rumenih in višnjevih divjih cvetic v zavarovanih zavetjih jas na prisojnih pobočjih. Kadar se je steza zasukala in sem na drugi strani ovinka zagledal dvoje srn, pa me je obšlo občutje, ki je bilo silovitejše in zamotanejšo od samega veselja.

Lahna sapa mi je pihala naproti in moji koraki so bili brčkone neslišni na mahovitem grebenu steze, s katere so vetrovi prve zime odpihali suho listje. Ustavil sem se kakor vkopan in zadržal dih. Srna je mulila šop novih poganjkov neke gozdne rastline. Srnjak je bil na preži, ampak njegov nos in ušesa so bili ta trenutek obrnjeni v smer vetra, ki je pihal stran od mene, tako da morda pet sekund ni zaznal moje bližine.

Oba hkrati sta se zavedela po bliskovo. Samec je nadvse tesnobno zavpil in s skokom, tako naglim in lahnim, da sem ga komaj opazil, sta izginila v podrastu.

V newyorškem uradu Oddelka za zunanje zadeve Združenih držav, kjer sem zaprosil za potni list brez žiga, ki bi mi bil zaprl pot v Jugoslavijo, so me posvarili, da v moji rodni deželi ameriški državljani niso varni.

Louis Adamič

Zdaj v Sloveniji nisem nosil pri sebi nobenih identifikacijskih listin in sem imel žepe natlačene s tako mnogimi beležnicami, bloki in svičniki, da sem bil natakno podoben zelo zaposlenemu kominformskemu agentu, preoblečenemu v imperialističnega vohuna ali obratno. Hotel sem okušati titovski teror. Toda nihče me ni ustavil, da bi me povprašal po moji izkaznici ali kaj drugega. Gibal sem se, kakor me je bilo volja, kamor me je mikalo, konec januarja in začetek februarja sam, pozneje včasih z drugimi. Tu pa tam sem naletel na odročno planinsko naselje, ki nisem vedel njegovega imena in se nisem potrudil, da bi ga izvedel. Ta naselja z majčkenimi golimi polji, obkrožena z velikimi gozdovi, so bila utelešenje miru.

Ko sem neko popoldne precej dolgo hodil po razredčenem gozdu, sem zaslišal pred seboj, kako nekaj okoli sebe mlati. Trušč se je vzdignil in potem spet utihnil. Ko sem se mu začel bližati med enim izmed tihih presledkov, sem že mislil, da sem ga zgrešil, kar znova izbruhne tik pred menoj. Velik rjavkasto-črn predmet ob vznožju bukve se je poganjal kvišku, udrihal po zraku in udarjal po tleh z bobnečo močjo.

Bil je orel z več kot poldrugim metrom razpona med krili. Njegov kljun je bil priklenjen na štrlečo korenino. Nisem

mogel videti, kako, ampak verjetno se je tako ujel, da se ni mogel osvoboditi.

Velike peruti so se razkrilile, vztrepetale, vzpele in spet in spet treščile navzdol. Vrat se je zvijal in trzal in mislil sem že, da se bo telo odtrgalo od glave. Hkrati so kremplji trgali in praskali zemljo pod korenino, blato in kosi trohnečega listja so leteli na vse strani. Zaman. Nato se je, kakor da je v tem trenutku docela premagan, izčrpan tako, da ni več zmožen občutiti ne strahu ne besa, orel zgrudil; njegovo teme je bilo lepljivo od krvi, kjer so ga obkljuvale vrane. Oči — rdeče rjave s skoraj črnim središčem, so bile steklene in srepe, kakor da ne vidijo ničesar več, in so vzbujale v tebi mračno malodušnost. Glava je bila sicer zmaličena od napora, vendar je imela nekakšno divje do stojanstvo.

Rezek veter je zavel ob gorskem pobočju. Zarezal je med gola drevesa in odpihal nekaj odtrganih orlovih peres. Stresel sem se od mraza. Vrane so krakale visoko na vejah nekega bližnjega drevesa.

To je orla razjarilo. Njegove peruti in rep so začeli udrihati po zraku in po tleh. Kremplji so praskali pod nepopustljivo korenino. Kopaje so hlastnili po nji in zgrešili. Zarili so se v zemljo, medtem ko so peruti mlatile okoli sebe in so vzletavali blato, listi, pesek in perje. Nato se je dolgi orlov vrat zvil, kakor bi kdo zvil prazno cev za zalivanje, peruti so se strnile, pahljačasti rep zaprl in vse telo se je sunkovito prevrnilo v stran, s spodnjim delom navzgor — spet zaman. Spodnja čeljust je bila še zmerom zagozdna. Precej nato se je vrat spet vijugasto odvil, telo se je obrnilo s hrbtom navzgor in orel se je znova pogreznil v omotičnost skoraj popolne izčrpanosti.

K zahodu se spuščajoče sonce je izginilo za polico iz oblakov. Veter je nepretrgano pihal, začelo je snežiti, čeprav ne za dolgo. Gledal sem, kako se snežinke topijo na mojih mrzlih, krčevito sklenjenih rokah. Spet je zakrakala vrana. Orel je znova vzdrgetal. Še je živ ali pa vsaj še ni bil mrtev. Dotaknil sem se njegove glave, hotel sem mu odstraniti z nje blato in raziskati, kakšne so rane pod to umazanijo.

Nenadoma se je veliki ptič privzdignil v novem strahovitem in tako nenadnem krču, da me je to prestrašilo in sem odskočil. Motno sem videl, kako se mu je glava iztrgala iz ujetništva, in šinil je mimo mene.

Deloma je omahnil, deloma pa pristal kakih dvajset korakov stran. Komaj razprostrte peruti in rep so se vlekli po tleh. Nagibal se je na stran in se poskušal le z delnim uspehom zravnavati. Menda mu je bilo posebno težko vzdigniti glavo, ampak najbolj me je skrbel njegov kljun. Ostal je odprt. Spet sem se vprašal, koliko je poškodovan njegov jezik. Ali si je čeljust izpahnil? Ali zlomil? Če se je to zgodilo, potem bi bil lahko kar ostal ujet v past korenine, ker bi bil tam umrl prej in laže kakor od lakote.

Toda čez nekaj časa sem pričel misliti, da si bo opomogel. Njegovi napor, da bi se zravnaval, niso bili več tako krčeviti. Peruti so se mu razprostrle, zafrfotale, se zožile. Glava se mu je zravnavala na ukrivljenem vratu in ostala pokonci. Posrečilo se mu je, da je napravil nekaj poskakujočih, okornih gibov.

Mrzli veter je pognal snežinke vame in mimo mene. Veter mi je zaprl oči. Ko sem jih odprl, je bil orel na najboljši

poti, da spet postane orel. Koraknil je, se ustavil, malo poskočil, nato razširil peruti in popahljal zrak. Nepričakovano je odjadral do nekega panja dvajset ali trideset korakov niže zdolaj.

Najraje bi bil zaukal. Ampak moje ustnice so bile skoraj odrevenele in komaj sem se obvladal, da mi niso začeli šklepetati zobje.

Razmršeni orel je nekaj časa čepel na panju ter mi obračal hrbet — kot kup negotovosti. Nato se je precej nanaglomla zravnaval, na pol razvil peruti in zaflofotal z njimi, se znova zgrbil in potem odletel. Za trenutek je negotovo jadral po gorskem grebenu nizdol, tako da se je skoraj dotikal panjev in podrasti. Veter toliko da ga ni spet podrl k tlom, ampak njegove peruti so se mu prilagodile in vzdignil se je na njem.

Nisem mogel vzklikniti, pač pa sem samo pomahal orlu in nato opazoval liso golega neba nad sosednjim hribom, dokler mi ni izginil spred oči. Zavedel sem se, kako trepečem.

Pokleknil sem poleg korenine, ki je bila podobna kači, in si posadil na nos naočnike, da bi si jo natančno ogledal, zlasti okrvavljeni konec, v katerega je bil zasekal kljun. Nisem mogel ugotoviti, kako globoko so bile čeljusti v zverženem lesu, torej sem z obema rokama pograbil korenino, kolikor so mi dopuščale moči. Odlomila se je hitreje, kakor sem pričakoval — na kraju, kjer je bil prej orlov kljun.

Ko sem se več mesecev pozneje lotil jugoslovanske zgodbe, mi je spet in spet prihajal na misel pripetljaj z orlom. Povedal sem še drugim, kaj sem videl, in izvedel, da ni nič nenavadnega, če najdeš v jugoslovanskem gozdu okostnjak orla, ki se mu kljun še vedno čvrsto oklepa štrleče korenine ali po tleh plazeče se ovijalke.

Po vrnitvi v Združene države je pritegnil mojo pozornost odstavek v knjigi W. H. Hudsona. »Knjiga prirodoslovca«, v kateri avtor obravnava čudaške stvari, s katerimi se je srečal v naravi. V eni izmed zgodb pripoveduje o čaplji, ki je bila njena usoda drugačna, kot je bila usoda mojega orla, a je prestala podobno preizkušnjo. »Nakolila« si je kljun v koščeno ribo. Hudson zaključuje zgodbo s pripombo: »Smrt po naključju je precej pogost pojav v življenju divjine in precejšnji odstotek takšnih smrti je pripisati zmotni oceni položaja, čeprav je to često tako neznatna zmeta, da sploh ni videti zmeta.«

Malo po malo se je »moj orel« zasidral v mojih mislih kot simbol Tita in jugoslovanske revolucije, medtem ko so korenine začele predstavljati sovjetsko in zahodno ureditev življenja.

Louis Adamič

Orel

in korenine

Srčkani obiski

Ljudje smo ustvarjeni tako, da nam ni prijetno, če smo zmeraj sami. Od časa do časa rabimo družbo, s katero pokramljamo o sončnih in senčnih plateg življenja, o politiki, športu, cenah, vesolju in sosedih. Če ne zavoljo drugega, vsaj zato, da si oddahnemo, se spočijemo in sprostim ali da vsaj prežemo čas. Zato se vsakdo neizmerno dobro počuti, če ima znanca in prijatelja.

Navada je tudi, da se med seboj obiskujemo in tako so pred kratkim prišli k nam na obisk Horvatovi. Zelo prijazna družina s tremi nadvse ljubkimi, srčkanimi otroki.

»Kako lepo imate pri vas, prekrasno«, se je gospa Marička navduševala že v predsobi, med tem pa so otroci že odpirali dežnike in nadvse zanimive omarice na magnetno zapiranje. Brž sem jih torej povabil v dnevno sobo. Pri tem pa sem jih v naglici pozabil diskretno naprositi, naj si na čevlje nataknejo klobučevinaste copate, ki jih je bila moja žena sešila prav za obiske. Tako so torej kar v čevljih zagazili v dragoceno perzijsko preprogo, za katero sva morala z ženo varčevati poldrugo leto. Lahko si mislite, da me zaradi tega žena ni gledala prijazno.

Posedli smo in med čakanjem na čaj sem postregel s pijačami, ki jih zaradi splošnega družinskega varčevanja strežem samo gostom. Preden je žena prinesla na mizo druge stvari, sem moral z grozo ugotoviti, da je pijač zmanjkalo že za mesec dni vnaprej, ker ga gospod Nace prav rad daje na zob. Zlasti kadar je na obisku.

»Ne morem se načuditi,« je še zmeraj drobila gospa Horvatova. »Vaš dom je vendar kakor iz škatlice!«

»Oh,« sem odvrnil. »Helena nadvse ljubi red in pospravljanje.« Ko smo jeli prigrizovati narezek — ki pride pri nas na mizo samo za obiske — sem z enim očesom neprestano spremljal mlade Horvatčke, ki so se prav tedaj zelo vneto ukvarjali s psiho. Ko sem tretjič ugriznil in vljudno pokimal gospodu Nacetu na nekaj, kar je povedal, pa sem preslišal, sem samo z dolgim paradnim skokom lahko ujel dragoceno kitajsko vazo, ki je še nisva odplačala in je pravkar letela s psihe. Grižljaj se mi je kar zataknil v grlu.

»Franček, bodi no priden!« je dejala smehljaje gospa Marička. »Saj veste,« se je obrnila k meni, »otroci so tako živahni.« »Oh, prava malenkost,« sem ji vljudno odvrnil. »Taka vaza!« Medtem se je gospodu Nacetu rdeče vino razlilo po prtju, ki ga je žena vezla vso minulo zimo. Prebledela je ko mrlič.

»Oh, saj to gre ven,« jo je brž potolažila gospa Marička. »Malo več praška daš v stroj, pa bo.«

Tedaj pa je zaropotalo: Franček in Lilijanca sta pravkar z združenimi močmi prevrnila knjižno polico. Gospa Marička se je tako ustrašila, da je planila iz fotelja, prevrnila čaj in vino ter mimogrede še stopila na torto na preprogi. Planil sem proti padajoči polici, toda akvarija nisem več mogel rešiti, samo otroka sem lahko še potegnul stran. Zažvenketalo je in voda se je razlila po sobi.

»Ti nesrečnež, ti!« je gospa Marička zažugala s prstom sinčku. »Tako si me prestrašil. Saj bi se ti lahko še kaj zgodilo!«

»Moj bog,« se je obrnila k meni smehljaje. »Z otroki je res križ. Komaj čakam, da se bo začela šola.«

Gospod Nace je medtem, ko sva z ženo reševala knjige iz poplave, izpraznil steklenice in nato dejal:

»Mislim, da bo najbolje, če gremo, saj imate gotovo tudi druge skrbi. Ne bomo vam kradli časa.«

»Oh, že greste?« sva zatarnala z ženo. »Saj ste komaj prišli...«

Toda opravičili so se, da morajo še k Vrtačnikovim, kamor se že dolgo odpravljajo, in jeli smo se poslavljati.

»Pa pridite še kdaj!« sem dejal. »Tako prijetno je, če se lahko človek malo porazgovori v tako prijetni družbi.«

»Zdaj ste vi na vrsti,« je odvrnila gospa Marička.

»Brez skrbi, bomo že kdaj prišli,« sem sprejel vljudno povabilo. »Kajne, Helena?«

»Samo naj otroka malo odrasteta,« je rekla žena. »Zdaj gremo tako težko od doma.«

Ko sva za srčkanimi obiskovalci zaprla vrata, sva se lotila pospravljanja ruševin.

»Jutri mora biti stanovanje v redu,« je rekla žena. »Prišla bo na obisk moja kolegica Florjana z družino.«

Kaj moremo, tako smo pač ustvarjeni, da se neizmerno dobro počutimo, če imamo znanca in prijatelja, s katerimi se obiskujemo in pri tem pokramljamo o različnih stvareh.

Prosveta

je najbolj razširjen slovenski časopis v Združenih državah Amerike!

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Rojaki v Ameriki, naročite svoj dnevnik!

Pri PROSVETI dobite tudi SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR in naročite revijo RODNA GRUDA!

Pišite na naslov:

Prosveta

2657-59 So. Lawndale Ave.
CHICAGO, Illinois 60632, USA

Andrew and Jo TURKMAN

431-5296

IMPORTS FROM SLOVENIA, YUGOSLAVIA

Uvoz iz Slovenije, Jugoslavija

6419 St. Clair Avenue

CLEVELAND, Ohio 44103

TIVOLI

Enterprises, Inc.

HANDCRAFT — BOOKS — TEAS — RECORDS — SHEET MUSIC
TRAVEL INFORMATION

Ročna dela — Knjige — Čaji — Plošče — Note
Informacije o potovanjih

Sprejemamo tudi naročila za **Slovenski izseljenski koledar**, ilustrirano revijo **Rodno grudo** in tečaj za učenje slovenskega jezika na gramofonskih ploščah **Zakaj ne po slovensko — Slovene by direct method**

ZAKAJ NE PO SLOVENSKO

SLOVENE BY DIRECT METHOD

Učbenik z naslovom ZAKAJ NE PO SLOVENSKO – SLOVENE BY DIRECT METHOD je izdala Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Napisal ga je docent na filozofski fakulteti univerze v Ljubljani dr. Jože Toporišič.

Prvi sodobni učbenik slovenščine za tujce ZAKAJ NE PO SLOVENSKO – SLOVENE BY DIRECT METHOD je primeren za vse, za tiste, ki slovensko deloma že znajo, pa bi si želeli znanje obnoviti, še bolj pa za tiste, ki se žele učiti slovensko na novo. Celoten tečaj sestoji iz albuma s šestimi gramofonskimi ploščami (45 obratov), na katerih so posneta slovenska besedila lekcij, in iz knjige s poljudnimi razlagami slovenskega jezika v angleščini ter s podrobno izdelano učno metodo. Knjiga obsega 273 strani.

Možno je uporabljati samo knjigo, vendar pa je učenje ob gramofonskih ploščah zelo olajšano. Na koncu knjige je tudi abecedni slovar besed, ki so uporabljene v knjigi. Teh je okrog 2000, zajemajo pa besede, ki so v vsakdanjem jeziku najpogostejše. V veliko pomoč pri pregledu obravnavane snovi so tudi tri praktična kazala in kratek tabelarični pregled slovnice.

So vaši predniki Slovenci? Nameravate obiskati Slovenijo? Studirate slovanske jezike? Ali imate poslovne stike s slovenskimi podjetji? Učbenik slovenščine na ploščah ZAKAJ NE PO SLOVENSKO – SLOVENE BY DIRECT METHOD vam bo v veliko pomoč! Slovenščina ni težja kot večina drugih jezikov.

Kompleten tečaj ZAKAJ NE PO SLOVENSKO – SLOVENE BY DIRECT METHOD lahko naročite na naslovu:

Slovenska izseljenska matica,
Ljubljana, Cankarjeva 1/II – Jugoslavija.

Cena za Jugoslavijo: 189 din.

Cena za inozemstvo: 15,60 US dol.

Pri večjih naročilih odobravamo poseben popust. V ceni je že vračunana poština za priporočeno pošiljko. Pristojbina za letalsko pošiljko se plača posebej, pri večjih naročilih pa je že vračunana do letališč, ki so registrirana za mednarodni tovorni letalski promet.

The study course, entitled ZAKAJ NE PO SLOVENSKO – SLOVENE BY DIRECT METHOD, was issued by the Slovenska izseljenska matica in Ljubljana. It was written by Dr. Jože Toporišič, a member of the faculty of the University of Ljubljana.

This first contemporary study course of the Slovene language ZAKAJ NE PO SLOVENSKO – SLOVENE BY DIRECT METHOD has been designed for everyone who wants to learn Slovene – for those who are partially familiar with the language and wish to improve it, and for those who desire to learn the Slovene language from the beginning. The study course is composed of six 45 RPM records of lessons in Slovene. The book of over 270 pages contains 49 lessons and explanations of the Slovene language in English.

It is possible to use the book by itself; however, the use of the records helps considerably in the study method. The book also contains a dictionary of approximately 2000 words used in the text, and provides a vocabulary of current spoken Slovene. Also included in the book are two indexes – subject and thematic – and a concise systematical grammar review.

Were your parents or ancestors Slovene? Are you planning to visit Slovenia? Are you studying Slavic languages? Do you have business connections with Slovene companies? This study course on records ZAKAJ NE PO SLOVENSKO – SLOVENE BY DIRECT METHOD will be of considerable help to you. Slovene is no more difficult than many other languages: all it takes is the desire to learn!

You may order the complete course ZAKAJ NE PO SLOVENSKO – SLOVENE BY DIRECT METHOD by writing to:

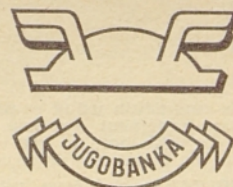
Slovenska izseljenska matica,
Ljubljana, Cankarjeva 1/II – Jugoslavija.

The price in Yugoslavia is 189 dinars.

The price in all foreign countries is 15.60 US dollars.

For larger orders ask for a discount. The regular registered mail rate is considered in the price; for air mail an additional charge is made. With larger orders, air mail freight, FOB to the nearest international airport to you, is considered in the price.

JUGOBANKA

Jugoslovani, izseljenci po svetu!

Izkoristite bančne usluge, ki vam jih nudi JUGOSLOVANSKA BANKA ZA ZUNANJO TRGOVINO s svojimi enajstimi poslovnimi enotami v vseh republiških in poslovnih središčih Jugoslavije, z devetimi predstavništvi v inozemstvu ter z omrežjem korespondentskih odnosov z več kot tisoč inozemskimi bankami.

Če svoja devizna sredstva, namenjena za pomoč družini ali za kaj drugega, pošljete prek Jugobanke, bodo le-ta na najhitrejši in najbolj gotov način izplačana koristniku.

Ob povratku v domovino se za vse deviznodenarne posle kot odkup in prodaja denarja, travelers in drugih bančnih čekov ter kreditnih pisem obrnite na katerokoli poslovno enoto Jugobanke, na tisto, ki vam je krajevno najbližje in vaša zahteva bo hitro in kvalitetno izpolnjena.

Če želite svoje prihranke ekonomično hraniti, odprite devizni račun pri eni od bančnih poslovnih enot, ki daje naslednje obresti:

- 4% v devizah in 2% v dinarjih na vloženo glavnico.
- 6% v devizah in 1% v dinarjih za glavnico, vezano dlje od 13 mesecev,
- 6% v devizah in 1,5% v dinarjih za glavnico, vezano več kot 24 mesecev.

Vloge so tajne in nedotakljive, zanje jamči Federacija. Devizni račun lahko odpro jugoslovanski izseljenci ne glede na to, kakšno državljanstvo imajo.

Na podlagi svojih deviznih prihrankov, lahko dobite dinarske kredite za nakup stanovanj pod ugodnimi pogoji. Z denarjem vašega deviznega računa lahko plačujete v Jugoslaviji in inozemstvu tako, da obvestite banko o vaših željah ali da pridete osebno.

Če imate redne obveznosti za plačevanje (vračanje posojila, zavarovanje, alimentacije itd.) izvolite dati nalog Jugobanki in ona bo za vas opravila izplačila z vašega deviznega računa redno v danih rokih.

Za vse potrebne informacije se obrnite na eno od poslovnih enot Jugobanke ali na njena predstavništva v tujini.

Centrala je v Beogradu, Ul. 7. Jula br. 19 do 21.

Podružnica v Beogradu, Maršala Tita 11.

Podružnica v Zagrebu, Jurišićeva 22.

Podružnice so v Ljubljani, Titova cesta 32, kakor tudi v Sarajevu, v Skopju, v Novem Sadu, na Reki, v Splitu, v Titogradu in Kosovski Mitrovici.

Yugoslav Bank for Foreign Trade, Representative Office, 500 Fifth Avenue, Room No 2123, New York, N. Y. 10036, Phone BRYANT 9-4251-2, Mr. Petar Ilić.

Mr. Branko Dragović, 19, Rue de la Tremoille, Paris 8-e Phone 256-11-19.

Yugoslav bank for Foreign Trade, Representative Office, 4th Fl., Winchester House, 77 London Wall, London E. C. 2 Phone 01 588-7860, Mr. R. Aćimović.

Zastupitelstvi Jugobanky, Havanska 8/III, Praha 7 Phone 376-618 Mr. D. Četković.

Mr. Ismet Kukić, Trade Promption Office, Embassy of Yugoslavia Tripoli, Libya, Phone 39-556.

M. Andrejević Dragoslav, Via Fatebenefratelli 15/IV, Milano. Phone 66-66-95.

Naslov predstavništva Jugobanke v Moskvi: B. Ordinka 72, Moscow. Phone 56-491.

Yugoslav Bank for Foreign Trade, Representative Office, 28 Mahmoud Bassyouni Street, (Antikhana) 8th floor, Cairo. Phone 56-491. Jugoslawische Bank für Aussenhandel, Vertretung für DDR Oberhall Strasse 6-7, Berlin. Phone 222-761 - 200-571.

Devizni računi in njegovo vodenje sta brez stroškov.

***Izkoristite bančne usluge,
ki vam jih nudi Jugoslovanska banka za zunanjo
trgovino s svojimi poslovnimi enotami
v Jugoslaviji in inozemstvu***

Rojaki, ki potujete v Jugoslavijo in Evropo,
zaupajte se nam!

Translurist

vam nudi vse vrste turističnih uslug — prevoze in izlete z lastnimi najmodernejšimi avtobusi, hotelske rezervacije v lastnih in tujih hotelih, vse vrste vozovnic, karte za prireditve, lov in ribolov in druge.

CENTRALA: LJUBLJANA, Subičeva ulica 1, telefon 20 136, telex YU ALPEX 34528

POSLOVALNICE: Ljubljana, Bled, Bohinj, Radovljica, Škofja Loka, Domžale, Piran.

Podrobnejše informacije v ZDA pri
**KOLLANDER WORLD TRAVEL, INC. 6419 St. Clair Ave.
CLEVELAND, Ohio 44103, USA**

Zahtevajte prospekte!

Združena kovinska industrija

UNIS SARAJEVO

TURISTIČNA AGENCIJA

Poslovalnica LJUBLJANA — Titova 32

vam nudi nova vozila znamke VW, NSU in AUDI.

Ko obiščete staro domovino, se poslužite naših konkurenčnih uslug.

GOSTINSKO PODJETJE

Planinka

Nudi

odlična topla in mrzla jedila ter vse vrste pijač. Še posebej priporoča dolnjski cviček.

Obiščite nas v KAMNIKU pri PLANINKI

INDUSTRIJA PLUTOVINASTIH IZDELKOV

PLUTAL

LJUBLJANA, CELOVŠKA CESTA 32

Proizvajamo:

- Kronske zaporke, aluminjske zaporke, PP — zaporke različnih dimenzij
- Plutovinaste zamaške
- Toplotne izolacije za gradbeno industrijo iz ekspanzirane plute

Jugoslavanski
aerotransport

POSLOVALNICA
LJUBLJANA

Titova 38
Telefon: 314 340, 314 341

Dragi rojaki, JAT vam omogoči v času vašega obiska stare domovine, da si ogledate največ krajev, ki vas zanimajo. Ljubljana je povezana z letalskimi linijami z Beogradom, v času letne sezone pa tudi s Splitom in z Dubrovnikom.

Industrijski biro

PODJETJE ZA IZGRADNJO INDUSTRIJSKIH OBJEKTOV
LJUBLJANA, Parmova 33

prevzema in izvaja engineeringe za izgradnjo in rekonstrukcijo industrijskih objektov, izdeluje vsakovrstne projekte in ekonomske elaborate

ŽIVILSKA INDUSTRIJA KAMNIK

ETA

Z »ETA« izdelki izboljšate svoj jedilnik — doma pa tudi na izletih in taborjenjih.

ŽIVILSKA INDUSTRIJA — KAMNIK

Gozdno gospodarstvo

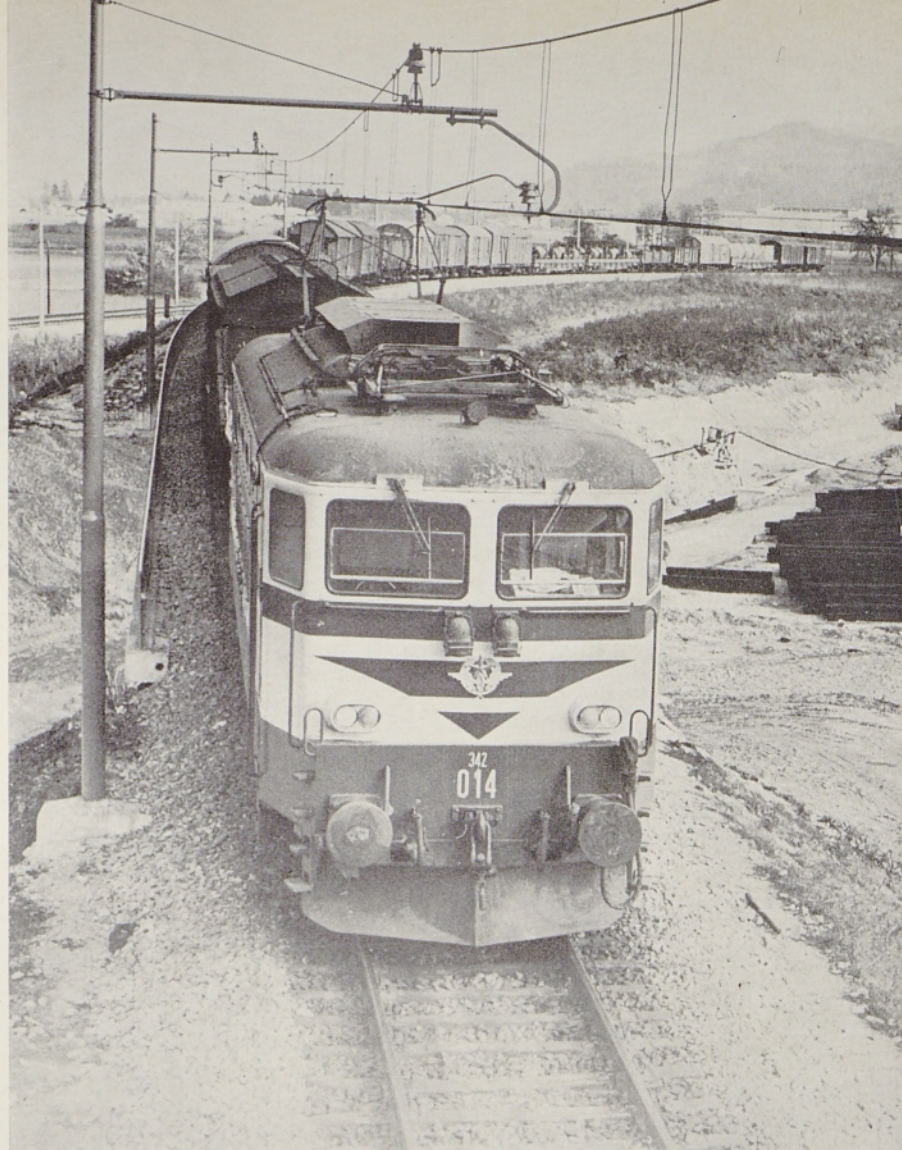
CELJE

z gozdnimi obrati in obratom za gradnje gospodari z družbenimi gozdovi in gozdovi občanov, prodaja vse vrste gozdno lesnih proizvodov, opravlja gozdno gojitvena in urejevalna dela, gradi gozdne komunikacije in opravlja transport lesa.

ZDRUŽENO
ŽELEZNIŠKO
TRANSPORTNO
PODJETJE
LJUBLJANA

TURISTIČNO TRANSPORTNI BIRO

s poslovalnicami v Ljubljani, Mariboru, Celju, Pulju in Postojni

- posreduje vse informacije o železniškem transportnem prometu,
- prireja skupinske izlete po Jugoslaviji in v inozemstvo,
- organizira posebne vožnje z motornimi vlaki, posebni vlaki in s posebnimi vagoni,
- prodaja železniške vozne karte, spalnike in ležalnike na domačih in tujih progah,
- rezervira sedeže in oddelke v vlakih,
- priskrbi potne liste in vizume ter menja tujo valuto,
- nudi vse ostale turistične storitve.

FERŠPED, specializirana železniška špedicija

- posreduje vse informacije za prevoze blaga,
- organizira vse špediterske storitve pri blagovnih prevozih.

POSEBEJ VAM PRIPOROČAMO:

- naše poslovne vlake, ki vam zagotavljajo zelo hiter in udoben prevoz na relacijah Ljubljana—Beograd, Pula—Zagreb, Maribor—Rijeka, Ljubljana—Split. Ti vlaki imajo pri vožnji prednost pred vsemi drugimi;
- avtovlake, ki povezujejo severno Evropo z Ljubljano, v notranjem prometu pa še Ljubljano s Splitom, Beogradom in Pločami.

Potovanje z avtovlaki je udobno in hitro, na cilj pa boste prišli brez truda in spočiti.

Pri obisku svoje domovine prepustite skrb za organizacijo prevoznih, turističnih in špediterskih storitev našim za to specializiranim organizacijam.